ORTODOKSİA

AHLAKÎ VE DİNÎ RESALE

MÜDİR MES'UL : MELETİOS LUKAKİS

MAHAL İDARE : FENER RUM PATRİKHANESİ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ ΣΤ' ΙΟΥΛΙΟΣ 1931 ΤΕΥΧΟΣ 67

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1931

Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ

('Εκ τῆς εἰκονογραφίας τοῦ Καριὲ τζαμί).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΘΟΣΙΩΣΙΣ

ΤΩΝ ΕΦΕΤΕΙΝΩΝ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗι ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Τὴν Κυριακὴν 5ην παρόντος μηνὸς Ἰουλίου ἐπὶ τῇ ἀπολύσει τῶν ἐφετεινῶν τελειοφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐγένετο ἐν τῷ Ναϊδρίῳ αὐτῆς Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία. Εἰς τὸ τέλος αὐτῆς ἐψάλη ἡ ἀκολουθία τῆς καθοσιώσεως καὶ ἠκούσθησαν διὰ τοῦ λόγου τοῦ Ἁγίου Σχολάρχου αἱ στοργικαὶ πρὸς τοὺς ἀποφοιτῶντας μαθητὰς παραινέσεις τῆς Σχολῆς καὶ ἡ ἐπευλογοῦσα φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς Πατριαρχικῆς προσλαλιᾶς. Οἱ προπεμπόμενοι μαθηταὶ ἀπηύθυναν τὴν ἀποχαιρετιστήριον προσαγόρευσιν αὐτῶν διὰ τοῦ διακόνου Μαξίμου Γεωργιάδου.

Οἱ τελειόφοιτοι, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τρεῖς ἔχουσιν ἤδη χειροτονηθῇ εἰς διακόνους, ὀνομάζονται : Εὐσέβιος Βοσκόπουλος, Ἰωακεὶμ Πελεκανίδης, Μάξιμος Γεωργιάδης, Δημήτριος Νικολαΐδης καὶ Κωνσταντῖνος Καλλίνικος.

Ἡ *Ὀρθοδοξία* συγχαίρουσα εὔχεται αὐτοῖς θερμῶς ἐνίσχυσιν παρὰ Θεοῦ εἰς προκοπὴν καὶ εὐδοκίμησιν.

Ὁ Λόγος τοῦ Ἁγίου Σχολάρχου.

Ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή, Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι καὶ λοιπὸν εὐσεβὲς ἐκκλησίασμα, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἶναι εὐτυχὴς ὅτι φέρει τὰς δάφνας αὐτῆς πρὸς νέους ὀλυμπιονίκας τῶν πνευματικῶν αὐτῆς ἀγώνων. Διὰ τὴν εὐτυχίαν της δὲ ταύτην σταματᾷ πρῶτον εἰς εὐλαβῆ ψυχικὴν γονυκλισίαν πρὸς τὸν δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ,

ὅστις ἠξίωσεν αὐτήν, ἵνα κατὰ τὸ παρὸν ἔτος προσκομίσηται τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ ἀκαμάτους τοῦ Εὐαγγελίου κήρυκας καὶ ἀφωσιωμένους ἐργάτας τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου. Εἶτα δὲ ἐκφράζει καὶ τὴν βαθεῖαν αὐτῆς εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, τοῦ πεφωτισμένου γεραροῦ αὐτῆς προκαθημένου, διὰ τὴν ἄμετρον στοργὴν δι' ἧς ἀδιαλείπτως περιβάλλει αὐτήν.

Δὲν παραφέρεται ὅμως ἡ Σχολὴ ὑπὸ τῆς ἀφάτου ταύτης χαρᾶς, ὑφ' ἧς κατέχεται, εἰς βαθμὸν νὰ παραγνωρίσῃ καὶ τὰς δυσχερείας, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τὰς θλίψεις, αἵτινες ἀναμένουσι τὰ προσφιλῆ αὐτῆς τέκνα κατὰ τοὺς νέους ἀγῶνας εἰς οὓς μέλλουσι νὰ ἀποδυθῶσιν. Ἀλλ' ἐν τῇ ἀνησυχίᾳ της ταύτῃ ἀντλεῖ ἐνθάρρυνσιν ἀπὸ τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅστις μέχρι τοῦδε ἐπροστάτευσεν αὐτὰ καὶ ὅστις καὶ ἐφεξῆς δὲν θὰ παύσῃ νὰ περιβάλλῃ αὐτὰ διὰ τῆς πανσθενεργοῦ αὐτοῦ χάριτος, ἀρκεῖ μόνον τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν αὐτῶν, ἣν ἡ Σχολὴ ἐπὶ ὀκταετίαν ὅλην προσεπάθησε νὰ ἀναπτύξῃ εἰς τὰς παιδικὰς αὐτῶν ψυχάς, νὰ μὴ ἀφήσωσι νὰ μαρανθῇ, ἀλλὰ νὰ καλλιεργήσωσι διὰ τῆς θερμῆς καὶ τακτικῆς πρὸς αὐτὸν ἐπικοινωνίας. Διὸ εἰς ἀθέτησιν ὑψίστου καθήκοντος θὰ περιέπιπτεν ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Σχολή, ἐὰν πρὶν ἢ ἀποστείλῃ τὰ ἀγαπητὰ αὐτῆς τέκνα εἰς τὸν τραχὺν μέν, ἀλλ' εὐγενῆ τοῦ βίου ἀγῶνα δὲν συνήθροιζεν αὐτὰ ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ χώρῳ, ἵνα ἐπευλογοῦντος τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν καὶ πεπνυμένου Πατρὸς καὶ Πατριάρχου μετὰ τῆς περὶ Αὐτὸν γερασμίας τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων χορείας, ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ αὐτῶν τὰς εὐλογίας καὶ τὴν ἐνίσχυσιν ἐκείνου εἰς οὗ τὴν διακονίαν ἀπὸ τῆς σήμερον καθιεροῖ αὐτὰ ἡ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία.

Καὶ τὴν ἄφατον δὲ ὑμῶν χαράν, ἀγαπητά μου τέκνα, βαθέως ἐννοεῖ ἡ τροφὸς ἡμῶν Σχολή, ὡς ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι «αἱ ὡραιότεραι στιγμαὶ διὰ μίαν ψυχὴν εἶναι αἱ στιγμαὶ ποὺ ἔχει φύγῃ τις ἀπὸ ἕνα σημεῖον καὶ δὲν ἔχει φθάσῃ εἰς ἕνα ἄλλο», ἀλλὰ καὶ τοὺς φόβους ὑμῶν διαισθάνεται. Εἶναι βεβαίως ἀληθὲς ὅτι πολλὰ τὰ κύματα καὶ χαλεπὸν τὸ κλυδώνιον, ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε τὴν πατρικὴν φωνὴν τοῦ παναγάθου Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ «ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου, μὴ φοβηθῇς μηδὲ δειλιάσῃς, ὅτι μετὰ σοῦ ὁ Κύριος».

Ναί, ὁ Κύριος εἶναι μετὰ πάντων τῶν πεποιθότων ἐπ' αὐτῷ καὶ ἀνατιθέντων αὐτῷ τὰς ἐλπίδας. Ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀμέτρῳ ἀγάπῃ καὶ ἀνεξιχνιάστῳ φιλανθρωπίᾳ τὰ ἀσθενῆ καὶ ἐξουθενημένα μεταβάλλει εἰς σκεύη τίμια καὶ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῶν τελειοῖ τὴν αὐτοῦ δύναμιν. Πεποίθατε λοιπὸν ἐπὶ τὸν Θεόν, τὸν σώζοντα ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ καταιγίδος. Πεποίθατε ἐπὶ τὴν θείαν χάριν, τὴν πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσαν καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσαν. «Ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα

δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι» Ἐνδύσασθε τὸν θώρακα τῆς πίστεως, τὸν ὁποῖον ἐπὶ ὀκταετίαν ὅλην κατειργάσατο δι' ὑμᾶς ἡ Μήτηρ ἡμῶν Σχολή, καὶ ἐστὲ βέβαιοι ὅτι τελεσφόρως θέλετε ἐκπληρώσῃ τὴν ἀνατεθησομένην εἰς ὑμᾶς ὑψηλὴν διακονίαν.

Πιθανόν, βεβαίως, ὅ,τι συνεκίνει ὑμᾶς ἐπὶ τῶν μαθητικῶν βάθρων, νὰ τὸ ἴδῆτε πολλάκις μυκτηριζόμενον ὑπὸ τῆς πεζότητος τῆς ζωῆς. Πιθανὸν πολλάκις τὸ ἀγαθὸν ἐργαζόμενοι νὰ συναντᾶτε τὴν διαπίστωσιν ὅτι ὁ δι' ὃν ἐμοχθήσατε ἦτο ἀνάξιος τῆς εὐεργεσίας, κατώτερος τοῦ ἐνδιαφέροντός σας. Πολλάκις ἴσως θὰ ἀντιμετωπίσητε καὶ αὐτὴν τὴν ἀχαριστίαν. Ἀλλὰ τί σημαίνει; Ἡ πρᾶξις ὑμῶν δὲν θὰ ἔχῃ ἀπολέσῃ τι· δι' ὑμᾶς θὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν ἀξίαν της. Πιστεύσατε δὲ ὅτι καὶ κατά τινα τρόπον, μὴ ὑποπίπτοντα εἰς τὴν πρώτην παρατήρησιν, θὰ ἔχῃ τὸν καρπόν της καὶ ἴσως ἐπὶ ἀκτῖνος εὐρυτέρας. Τὸ σχόλιον τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν θλιβερὰν διαπίστωσιν, θὰ οἰκοδομήσῃ πολλούς. Ἡ ἄνευ ὅρων ἀφοσίωσις ὑμῶν εἰς τὸ πράττειν τὸ ἀγαθὸν καὶ ἡ ὑφ' ὑμῶν εἰς τοῦτο μύησις τῶν ἀνθρώπων εἶναι τὸ οὐσιῶδες περιεχόμενον τῆς ἀποστολῆς σας.

Ἁγιοποιήσατε λοιπὸν τὴν ἀποστολήν σας, ἀφιερώσατε εἰς αὐτὴν ὁλόκληρον τὸν λογισμόν σας, ὁλόκληρον τὴν ψυχήν σας, ὅλην τὴν ὕπαρξίν σας. Οὐδὲν μέγα καὶ μόνιμον δύνασθε νὰ πράξητε, ἐὰν δὲν αἰσθανθῆτε ἐνθουσιασμόν, ἐὰν δὲν ὑποστῆτε αὐτοκαθαρμούς, ἐὰν δὲν εἶσθε πεπεισμένοι ὅτι τὸ ἔργον σας δὲν εἶναι ἐπάγγελμα, ἀλλὰ μυσταγωγία πεποιθήσεων. Πᾶσα ἐξωτερικὴ δρᾶσις καὶ πᾶσα ἐνέργεια ὑμῶν ἐξαρτᾶται ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τῆς ποιότητος τῆς ἐσωτερικῆς ὑμῶν ζωῆς. Δὲν θὰ δυνηθῆτε βεβαίως νὰ μεταβάλητε ἕνα χρυσάνθεμον εἰς ρόδον, δύνασθε ὅμως νὰ δώσητε τὴν παρόρμησιν εἰς τὸ χρυσάνθεμον διὰ νὰ γίνῃ τέλειον εἰς τὸ εἶδός του. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποστολὴ ὑμῶν. Πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ ταύτης οὐδὲν ὡσαύτως ἰσχύει τόσον ὅσον τὸ παράδειγμα, ὡς ἔμπρακτος ἐκδήλωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου. Οἱ λόγοι ὑμῶν τότε μόνον θὰ φωτίζουν καὶ θὰ συγκινοῦν, τότε μόνον θὰ μετουσιώνουν τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν οὗτοι πεισθῶσιν ὅτι οἱ λόγοι ὑμῶν δὲν προέρχονται ἀπὸ ψυχὴν ἐστερημένην βαθυτέρας ἐσωτερικῆς καλλιεργείας. Ἀλλοίμονον, ἐὰν ἡ διαγωγὴ ὑμῶν εἶναι ἄντικρυς ἀντίθετος πρὸς τὰ ὑφ' ὑμῶν διδασκόμενα, ἐὰν ὁ βίος ὑμῶν ἀποδεικνύῃ ἔνδειαν πίστεως καὶ ἀρετῆς. Ὁ λαός μας εἶναι φιλόθρησκος ἄνευ δεισιδαιμονίας, εὐσεβὴς ἄνευ φανατισμοῦ. Τὸ φῶς τῆς πίστεως ὑμῶν ἀκτινοβολεῖ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, διότι ἐν ἐν αὐτῷ ἀνευρίσκει ὅλα τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ ἐξυψώσεως καὶ διότι ἡ λαλιά της τῷ ὑπόσχεται τὴν θείαν ἐπανόρθωσιν

τοῦ ἀνθρωπίνου ἀδικήματος, τὴν οὐράνιον ἀποκατάστασιν ἐκείνων, οἵτινες ἔκλαυσαν καὶ ἐταπεινώθησαν χάριν τοῦ Θεοῦ, χάριν τοῦ ἀνθρώπου. Προσέξατε, λοιπόν, ἀγαπητά μου τέκνα, ἵνα μὴ διὰ τοῦ παραδείγματος ὑμῶν ἐγκοπήν τινα δῶτε τῷ Εὐαγγελίῳ. Τοὐναντίον γίνετε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἀμώμητα . . . καὶ φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες εἰς καύχησιν τῇ μητρὶ Σχολῇ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμεν οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασε» (Φιλ. Β΄ 15,16). Τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου παρέρχεται καὶ μετ᾿ αὐτοῦ παρέρχονται πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. Μόνον αἱ εὐγενεῖς ἰδέαι, πτερυγίζουσαι ὕπερθεν τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, διαμένουσιν ἀείποτε ἀθάνατοι.

Πληρώσατε πρὸς τούτοις τὴν καρδίαν ὑμῶν ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν καὶ ἄδολον ἐκείνην ἀγάπην ἥτις δὲν ὑπολογίζει εὐαρεσκείας ἢ δυσαρεσκείας, δὲν ἀπογοητεύεται, ἐὰν δὲ ἀποδίδεται. Ἐστὲ πραγματικὰ στοργικοὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀσχέτως, ἐὰν τοῦτο θὰ σᾶς ἐπιφέρῃ πολλάκις θλίψεις. Ἡ θλῖψις δίδει τὸ ἄρωμα τῆς ζωῆς. Δὲν δύνασθε νὰ φθάσητε εἰς τὴν τελειότητα ἄνευ δακρύων. Ἡ θλῖψις εἶναι τόσον εὐγενὴς ὅσον καὶ ἡ χαρά. Ἡ ἀληθὴς ἀγάπη εἶναι ὡσὰν τὴν εὐωδίαν ἑνὸς ἄνθους, ἥτις προσφέρεται εἰς πάντα διαβάτην ἄνευ ἀνταλλάγματος. «Ἡ ἀγάπη λοιπὸν ἀνυπόκριτος· ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ· τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς· εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. Χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ᾿ ἑαυτοῖς· μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων· εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες (Ρωμ. ΙΒ΄ 9—19).

Σὺ δέ, Παναγιώτατε Δέσποτα, λόγῳ τοῦ ἀξιώματός Σου, λόγῳ τῆς ὑπερόχου προσωπικότητός Σου ἵστασαι τύπος καὶ ὑπογραμμὸς εἰς εὐσέβειαν, εἰς ἅγιον ἐνθουσιασμὸν καὶ ἱερὸν ζῆλον ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας, ἔκτεινον τὰς ἁγίας Σου χεῖρας καὶ εὐλόγησον τὰ πεφιλημένα Σου πνευματικὰ ταῦτα τέκνα καὶ εὖξαι ὑπὲρ αὐτῶν, ὅπως ἀνεπαισχύντως ἐπιτελέσωσι τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν διακονίαν. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης καταρτίσαι αὐτοὺς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν αὐτοῖς τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ δι᾿ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν (Ἑβρ. ΙΓ΄ 20—22).

Ἡ Πατριαρχικὴ προσλαλιά.

Τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μεγάλη εἶναι ἡ χαρὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ σημερινῇ καθοσιώσει ὑμῶν εἰς τὰς τάξεις τῶν διακόνων αὐτῆς.

Ἐπὶ τῷ ἁγίῳ τούτῳ γεγονότι ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία νέαν ἔχει καὶ πάλιν ἀφορμὴν εὐχαριστίας, ἣν καὶ ἐκφράζει δι᾿ Ἡμῶν πρὸς τὴν γεραρὰν ταύτην Σχολὴν αὐτῆς, χάρις εἰς τὴν ἐνδελεχῆ φροντίδα καὶ τοὺς κόπους τῆς ὁποίας πυκνοῦται ἀδιαλείπτως καὶ ἐλπιδοφόρως ἡ φάλαγξ τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ.

Ὑμᾶς δέ, τοὺς νέους αὐτῆς διακόνους, εὐλογοῦσα ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, εὔχεται πᾶσαν προκοπὴν καὶ καρπὸν πολὺν ἐν τῷ ἔργῳ ὑμῶν. Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο ὑμῶν, ὅπερ ἀπὸ τοῦδε ἀναλαμβάνετε, εἶναι ἔργον ἐξόχως μέγα καὶ ἅγιον, διότι εἶναι ἔργον διακονίας τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾗ ἕκαστος ὀφείλει «σπουδάζειν ἑαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας» (Β΄ Τιμ. 2, 15).

Ὅθεν πεπληρωμένοι πίστεως καὶ ἁγίου ἐνθουσιασμοῦ σπουδάσατε καὶ ὑμεῖς ἐπαξίως τῆς κλήσεως ἐπιτελεῖν πάντοτε τὰ μεγάλα καὶ ἱερὰ καθήκοντα, ἅπερ μέλλουσιν ἵνα ἐμπιστευθῶσι τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῷ ζήλῳ ὑμῶν ἐν ταῖς διαφόροις βαθμίσι τῆς διακονίας.

Οὕτω περὶ τοῦ ἱεροῦ ἔργου φρονοῦντες καὶ πρὸς τὴν καλὴν αὐτοῦ καὶ δόκιμον ἐπιτέλεσιν πάντοτε φιλοτιμούμενοι, ἕξετε ἀμείβουσαν καὶ ἐπιστέφουσαν καὶ ἐνισχύουσαν ὑμᾶς τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀγάπην δὲ καὶ τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἥτις στοργικῶς πάντοτε θέλει μεριμνᾷ περὶ ὑμῶν.

Μετὰ τοιούτων ἐλπίδων καὶ εὐχῶν εὐλογοῦμεν νῦν τὴν εἴσοδον ὑμῶν, ἀγαπητὰ ἡμῖν ἐν Κυρίῳ τέκνα, εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ διακονίαν, συγχαίροντες ἅμα ἐπὶ ταύτῃ ἀπὸ μέσης καρδίας ὑμῖν.

ΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗΣ

ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗΝ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ Τεύχει τῆς **Ὀρθοδοξίας** ἐδημοσιεύθησαν μετὰ σχετικῆς εἰσηγήσεως τὰ πλεῖστα τῶν ἀνταλλαγέντων ἐγγράφων ἐπὶ τοῦ καταρτισμοῦ κοινῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην ἀπὸ κοινοῦ τοῦ ἔργου τῆς προσεγγίσεως καὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανικῆς.

Ὁρισθέντος ἤδη τοῦ χρόνου τῆς συναντήσεως τῶν Ἀντιπροσώπων ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὴν 15ην προσεχοῦς Ὀκτωβρίου, ληφθέντων δὲ καὶ τῶν ἄχρι τοῦδε καθυστερουμένων σχετικῶν Γραμμάτων παρὰ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἑλλάδος, ἐγένοντο αἱ προσήκουσαι ἀπαντητικαὶ ἀνακοινώσεις τῷ Σεβασμιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Καντουαρίας κ. Κόσμο, καταχωρούμεναι, αὗταί τε καὶ τὸ ὡς ἄνω Γράμμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατωτέρω. Ἡ ἀπάντησις τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας εὕρηται ἐν τῇ σειρᾷ τῶν διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Προσυνόδου δημοσιευομένων ἐν τῷ παρόντι Τεύχει ἐγγράφων. Ἡ Α. Μακαριότης ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἀλέξανδρος ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ τῶν δύο θεμάτων ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ Ἐπιστολῇ.

Ἀριθμ. πρωτ. 548.

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ Σεβασμιώτατε καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, κύριε Φώτιε, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ Ὑμετέρου ἀπὸ 20 Δεκεμβρίου 1930 καὶ ὑπ' ἀριθμ. 2622 Γράμματος, δι' οὗ ἀνακοινοῦτε ἡμῖν ὅτι κατηρτίσθη Ἐπιτροπὴ ἐξ Ἑλλήνων καὶ Ἄγγλων πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τῆς ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, συμφώνως ταῖς ἀποφάσεσιν τοῦ ἐν Λάμπεθ Συνεδρίου, ζητεῖτε δὲ ὅπως ὁρισθῇ καὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας Ἀντιπρόσωπος, ἄσμενοι γνω-

ρίζομεν ὑμῖν ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, διασκεψαμένη ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὥρισεν Ἀντιπρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Πολύκαρπον.

Δεόμενοι τοῦ οὐρανίου Πατρὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, ὅπως εὐοδωθῇ ὁ σκοπὸς τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης, κατασπαζόμεθα αὖθις Ὑμᾶς καὶ διατελοῦμεν

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος

Ἀθῆναι — ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

Μαρτίου ιβ' ͵απλα' — † Ὁ Ἀθηνῶν **Χρυσόστομος.**

Ἀριθμ. Πρωτ. 1460.

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Καντουαρίας καὶ Πρωθιεράρχα πάσης Ἀγγλίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ κύριε Κόσμο, χάρις εἴη τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῖν Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ ἔχομεν ἐν καιρῷ γνωρίσαντες τῇ Ὑμετέρᾳ περισπουδάστῳ Σεβασμιότητι τὴν λῆψιν τῆς ἀπὸ 4 Δεκεμβρίου 1930 ἐπιστολῆς Αὐτῆς περὶ τοῦ γενομένου ἤδη διορισμοῦ τῶν Ἀντιπροσώπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐγκριθεῖσαν ὑπὸ τῆς Διασκέψεως τοῦ Λάμπεθ συνεργασίαν μετ' Ἀντιπροσώπων τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πρὸς παρασκευὴν Εἰσηγητικῆς Ἐκθέσεως ἐπὶ τῶν θεολογικῶν σημείων, τῶν σχετιζομένων πρὸς τὸ ἔργον τῆς ἀμφοτέρων ποθουμένης συμφωνίας.

Ἀναγγείλαντες δὲ τὸν διορισμὸν τοῦ Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ ὡς ἡμετέρου Ἀντιπροσώπου καὶ Προέδρου οὕτω ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐπιτροπῇ, ἐγνωρίζομεν ἅμα ὅτι ἐγράψαμεν καὶ πρὸς πάσας τὰς ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας ἵνα καὶ παρ' ἑκάστης αὐτῶν διορισθῇ ὁμοίως εἷς Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν ἐν λόγῳ Ὀρθόδοξον Δογματικὴν Ἐπιτροπήν.

Νῦν μετὰ χαρᾶς ἀναγγέλλομεν ὅτι, πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀσμένως τὴν πρότασιν ἀποδεξαμένων, διωρίσθησαν ἤδη ἀντιπρόσωποι, εἷς ἐξ ἑκάστης, εἰς καταρτισμὸν τῆς Ὀρθοδόξου Δογματικῆς Ἐπιτροπῆς, οἱ ἑξῆς: τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Ἑρμουπόλεως κ. Νικόλαος, τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων ὁ Ἱερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου κ. Τιμόθεος, τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Λεόντιος, τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Πολύκαρπος, τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας ὁ Ἱερώτατος Ἐπίσκοπος Νόβι Σὰδ κ. Εἰρηναῖος, τῆς Ἐκκλησίας

Ρουμανίας ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Βουκοβίνης κ. Νεκτάριος, τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας ὁ Ἐλλογιμώτατος θεολόγος Καθηγητὴς κ. Ἀρσένιεφ, ὑπολείπεται δὲ μόνον ὁ διορισμὸς Ἀντιπροσώπου τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, ταχέως νῦν μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων αὐτῆς καὶ οὗτος γενησόμενος, ὡς ἀναμένομεν καὶ ὡς ἐπιπροσθέτως μέλλομεν ἵνα γνωρίσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς συναθροίσεώς τῶν Ἀντιπροσώπων, ἐπιδηλοῦμεν ὅτι ὡς τόπος ὡρίσθη καὶ ἐδηλώθη ἤδη καὶ πρὸς πάσας τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ὑφ' ἡμῶν ἡ πόλις Λονδῖνον, τῆς συναθροίσεως ἐνταῦθα μὴ οὔσης δυνατῆς, ὡς χρόνος δὲ ἡ 15η τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Ὀκτωβρίου, ὑπ' ὄψιν ληφθείσης τῆς ἐκφρασθείσης γνώμης καὶ ἐπιθυμίας τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος περὶ τοῦ καταλληλοτέρου χρόνου τῆς συγκεντρώσεως.

Ταὐτοχρόνως ἀνακοινούμεθα ὅτι πρὸς εὐκολίαν τοῦ ἔργου τῆς Ὀρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας, διὰ τὰς μεταφραστικὰς ἰδίᾳ ἀνάγκας, διωρίσαμεν ὡς διερμηνέα τῆς Ἐπιτροπῆς τὸν αὐτόθι ἀγαπητὸν ἡμῖν αἰδεσιμώτατον πρεσβύτερον κ. Percy Brown, ὅστις ὡς γνώστης τῆς γλώσσης καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ διὰ τὸν ἐν γένει ζῆλον αὐτοῦ δύναται εἶναι χρήσιμος ἐν τῷ ἔργῳ ἐπίκουρος.

Ταῦτα οὕτως ἀσμένως τῇ Ὑμετέρᾳ περισπουδάστῳ Σεβασμιότητι ἀνακοινούμενοι καὶ εὐελπιστοῦντες ὅτι αἰσίως σὺν Θεῷ κατὰ τὴν εἰρημένην χρονολογίαν αἱ Ἀντιπροσωπεῖαι συναθροισθήσονται αὐτόθι καὶ ἄρξονται τοῦ θεοφιλοῦς καὶ μεγάλου καὶ σπουδαίου ἔργου αὐτῶν, εὐχόμεθα ὅπως πλουσία ἐπιδαψιλευθῇ ἡ ἄνωθεν ἀντίληψις εἰς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου καὶ τοῦ στοχαζομένου ἱεροῦ σκοποῦ.

Ἐπὶ τούτοις κατασπαζόμενοι Αὐτὴν ἐν Κυρίῳ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς

͵αϡλα' Ἰουνίου κε'

Τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου Σεβασμιότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος.**

Ἀριθμ. Πρωτ. 1537.

*Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Καντουαρίας καὶ Πρωθιεράρχα πάσης **Ἀ**γγλίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν **ἀ**γαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ, κύριε Κόσμο, χάρις εἴη τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.*

Ἄσμενοι ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν ἀπὸ κε' παρελθόντος μηνὸς Ἰουνίου, ἀριθμ. 1460, ἡμετέραν Ἐπιστολήν, ἀνακοινούμεθα τῇ Ὑμετέρᾳ περισπουδά-

στῳ Σεβασμιότητι ὅτι καὶ παρὰ τῆς **Ἁγιωτάτης** Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας διωρίσθη ἤδη ἴδιος αὐτῆς Ἀντιπρόσωπος ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Τύρου καὶ Σιδῶνος κ. Θεοδόσιος διὰ τὴν μέλλουσαν ἵνα ἔλθῃ αὐτόσε Ὀρθόδοξον Δογματικὴν Ἐπιτροπήν, οὕτω δὲ κατηρτίσθη ἤδη πλήρως καὶ ἡ τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τὰς κοινὰς δογματικὰς συσκέψεις Ἐπιτροπή.

Τοῦτο ἀσμένως ἀνακοινούμενοι καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ αὖθις πᾶσαν εὐόδωσιν καὶ καρποφορίαν τῶν σπουδαίων τούτων κοινῶν συσκέψεων ὑπὲρ τοῦ στοχαζομένου ἱεροῦ σκοποῦ ἐπευχόμενοι, κατασπαζόμεθα τὴν Ὑμετέραν Ἀγάπην ἐν Κυρίῳ καὶ διατελοῦμεν μετὰ πολλῆς τιμῆς

͵αϡλα΄ Ἰουλίου ιδ΄.

Τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου Σεβασμιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος.**

Ὁ μακάριος λέγεται Κωνσταντῖνος, τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καταλευσθείσης ποτέ, παροξυνόντων αὐτὸν πολλῶν ἐπεξελθεῖν τοῖς ὑβρικόσι καὶ δίκην ἀπαιτῆσαι, καὶ λεγόντων ὅτι πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὄψιν ἔτρωσαν τοὺς λίθους ἐξακοντίζοντες, ψηλαφήσας τῇ χειρὶ τὸ πρόσωπον καὶ ἠρέμα μειδιάσας, εἶπεν ὅτι «οὐδαμοῦ πληγὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου γεγενημένην ὁρῶ, ἀλλ' ὑγιὴς μὲν ἡ κεφαλή, ὑγιὴς δὲ ἡ ὄψις ἅπασα»· κἀκείνους ἐρυθριάσαντας καὶ αἰσχυνθέντας ἀποστῆναι τῆς ἀδίκου ταύτης συμβουλῆς. Καὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο μέχρι νῦν ᾄδουσιν ἅπαντες, καὶ τοσοῦτος χρόνος οὐκ ἐμάρανεν, οὐκ ἔσβεσε τῆς φιλοσοφίας ταύτης τὴν μνήμην.

[Ἰωάννης Χρυσόστομος].

Η ΣΥΓΚΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΥΝΟΔΟΥ

Ἐν τῇ Συνοδικῇ Συνεδρίᾳ τῆς 24ης Ἰανουαρίου ἐ. ἔ. ὡρίσθη ὡς χρόνος διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Προσυνόδου ἡ Ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ 1932. Ὁ καθορισμὸς τοῦ τόπου τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου ἀφέθη ἵνα γένηται βραδύτερον. Τὴν ὡς ἄνω ἀπόφασιν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνεκοινώσατο διὰ Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου Ἐπιστολῆς πάσαις ταῖς Αὐτοκεφάλοις Ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις. Ἡ Ἐπιστολὴ αὕτη, ὡς καὶ τὰ ληφθέντα ἄχρι τοῦδε ἀπαντητικὰ Γράμματα, καταχωροῦνται κατωτέρω.

ΠΑΣΑΙΣ ΤΑΙΣ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ

*Μακαριώτατε.......... ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε..... τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν **Μακαριότητα** ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.*

Μετὰ τὴν ἀποστολὴν πρὸς τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον παρεληλυθότος ἔτους τῶν ἐκτυπωθέντων Πρακτικῶν τῆς συνελθούσης ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Προκαταρκτικῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς, τὴν λῆψιν δὲ ἤδη καὶ ἀπαντήσεων παρὰ πασῶν σχεδὸν τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, χωροῦντες ἀσμένως περαιτέρω ἐν τῇ ὀφειλετικῇ μερίμνῃ καὶ ἐνεργείᾳ ὑπὲρ τῆς αἰσίας σὺν Θεῷ πραγματοποιήσεως τῆς συγκλήσεως καὶ τῆς Προσυνόδου, κατὰ τὰ κοινῇ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἀποφασισθέντα, προέβημεν, συσκεψάμενοι μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, εἰς τὴν ἑξῆς περὶ τῆς Προσυνόδου ἀπόφασιν:

Ὑπ' ὄψει δηλονοῦν ἔχοντες τὴν πολλὴν διευκόλυνσιν, ἥτις κατὰ τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν προῆλθεν ἐκ τῆς ἐκτυπώσεως καὶ διανομῆς μιᾷ ἑκάστῃ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν τῶν Πρακτικῶν τῆς Προκαταρκτικῆς Ἐπιτροπῆς ὡς πρὸς τὸ ἔργον τῆς ἰδιαιτέρας ὑφ' ἑκάστης Ἐκκλησίας μελέτης τῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ὁρισθέντων θεμάτων τῆς Προσυνόδου, καὶ ἐπαρκὲς ἕνεκα τούτου διάστημα χρόνου πρὸς ἄνετον πάσαις ταῖς ἀδελφαῖς Ἐκκλη-

σίαις παρασκευὴν εὑρίσκοντες τὸ χρονικὸν διάστημα ἑνὸς καὶ ἡμίσεως τὸ πολὺ ἔτους, ἔγνωμεν καὶ ὡρίσαμεν τελικῶς ὡς χρόνον τῆς συγκλήσεως τῆς γενικῆς Ὀρθοδόξου Προσυνόδου τὴν Κυριακὴν τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς τοῦ ἔτους 1932, 19 Ἰουνίου 1932, ἀφιεμένου οὕτω ἀκαθορίστου εἰσέτι μόνου τοῦ σημείου τοῦ τόπου τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου, καθορισθησομένου ἀκολούθως ἐν καιρῷ.

Ὅθεν ἀσμένως διὰ τῆς παρούσης, ἐν συναφείᾳ καὶ συνεχείᾳ πρὸς ὅσα ἔχομεν γράψαντες διὰ τῆς ἀπὸ η' Ὀκτωβρίου παρελθόντος ἔτους, ἀριθμ. 2036, ἀδελφικῆς ἡμῶν Ἐπιστολῆς, ἀναγγέλλοντες εἰς γνῶσιν τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ὅτι χρόνος τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου ὥρισται ἤδη ἡ Κυριακὴ τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς τοῦ 1932 ἔτους, προτρεπόμεθα ὅπως πᾶσαι αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι παρασκευασθῶσι κατὰ τὸ μεταξὺ διάστημα ἵνα ὦσι πλήρως ἕτοιμοι πρὸς τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐπ' αἰσίοις σὺν Θεῷ κατὰ τὸν ὁρισθέντα χρόνον συγκροτουμένην γενικὴν Προσύνοδον καὶ τὴν ἐν αὐτῇ προσήκουσαν κοινὴν Συνοδικὴν συνεξέτασιν καὶ λύσιν τῶν καθορισθέντων θεμάτων.

Ταῦτα μετ' ἀγάπης γνωρίζοντες καὶ τῇ Ὑμετέρᾳ σεβασμίᾳ Μακαριότητι, κατασπαζόμεθα καὶ αὖθις ἀδελφικῶς Αὐτὴν καὶ διατελοῦμεν

,αϡλα' Φεβρουαρίου ζ'.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
Ὁ Κωνσταντινουπόλεως **Φώτιος.**

Ἀριθ. Πρωτ. 438.

ΦΩΤΙΩ τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ

ΜΕΛΕΤΙΟΣ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ.

Ἀνεβλήθη ἕως σήμερον ἡ ἀπάντησις ἡ ὀφειλομένη εἰς τὰ ἀπὸ ζ' Φεβρουαρίου παρελθόντος ἀδελφικὰ Γράμματα τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Παναγιότητος περὶ Προσυνόδου πραγματευόμενα διὰ τὴν ἀνάγκην ὅπως ἀναγνωσθῶσιν ἐπὶ Συνόδου.

Συνελθοῦσα δὲ ἤδη ἡ περὶ ἡμᾶς Ἁγία Σύνοδος εὐχαρίστως λίαν ἔλαβε γνῶσιν ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν τούτων Γραμμάτων ὅτι ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης χειραγωγοῦσα εἰς τὸ τελικὸν αὐτῶν κατάντημα τὰς σκέψεις καὶ ἐπι-

θυμίας τῶν κατὰ μέρος ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν περὶ Προσυνόδου ὥρισεν ἤδη καὶ τὸν χρόνον τῆς συγκλήσεως αὐτῆς εἰς τὴν Ἁγίαν Πεντηκοστὴν τοῦ προσεχοῦς ἔτους 1932, συμπίπτουσαν τῇ 19ῃ Ἰουνίου, τὸν τόπον μόνον κρατοῦσα ἀκαθόριστον.

Ἐξαγγέλλομεν ἀπαντητικῶς ὅτι ἔχομεν ἑτοίμως μετασχεῖν τῆς Προσυνόδου, μὴ μόνον χρησίμην ἁπλῶς ἀλλὰ καὶ ἀναγκαίαν ἐκ τῶν πληθυνομένων ἀνὰ τὴν Ἐκκλησίαν ζητημάτων ταύτην εἶναι νομίζοντες.

Ἔσται δὲ πάντως πληρεστέρα τῶν διὰ ταύτης διωκομένων ἱερῶν σκοπῶν ἡ ἐπίτευξις, ἐὰν ἡ σύνεσις τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, καθ' ἃ καὶ ἐν τῇ Διορθοδόξῳ τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἐπιτροπῇ διατετύπωται, ἐξεύρῃ τρόπον ὥστε ἐξάπαντος μὲν παρεῖναι ἐν τῇ Συνόδῳ ἀντιπροσώπους καὶ τῆς ἐν Ρωσσίᾳ πολυπληθοῦς ἡμῶν ἀδελφῆς, μὴ ἀπουσιάζειν δ' αὐτῆς, εἴ γε δυνατόν, καὶ τὴν ἐν Βουλγαρίᾳ.

Κρίνεται δὲ παρ' ἡμῖν ὀρθὸν τὴν ἐλπιδοφόρον ταύτην μερικὴν τῆς Ὀρθοδοξίας σύναξιν ὀνομάζεσθαι καὶ γνωρίζεσθαι ἀπὸ ὀνόματος ἀνήκοντος αὐτῇ ἐκ τοῦ παρελθόντος τῆς Ἐκκλησίας. Πρόδηλον γὰρ ὅτι ἡ συνέλευσις αὕτη ἡ μέλλουσα ἐπιλῦσαι μέν τινα τῶν δευτερευόντων ζητημάτων, προετοιμάσαι δὲ τὴν ὁδὸν εἰς Ἁγίαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, πρεπόντως ἂν κληθείη ***Τοπικὴ Σύνοδος***. Καὶ γὰρ καὶ αἱ ἀρχαῖαι Τοπικαὶ Σύνοδοι, καίπερ διάφορόν πως τὴν συγκρότησιν ἔχουσαι, τοιοῦτον εἶχον τὸν σκοπὸν καὶ τὸ ἀξίωμα. Ἡ δὲ ***Προσύνοδος*** οὔτε ἐν τοῖς ὀνόμασιν, οὔτε ἐν τοῖς πράγμασι τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας εὑρισκομένη ἀζημιώτως ἂν ὑποχωρήσειε τῷ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας πολυγνώστῳ ὀνόματί τε καὶ πράγματι.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἀγάπῃ πολλῇ τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Παναγιότητα περιπτυσσόμενοι διατελοῦμεν

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ 30 Ἰουνίου 1931.

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Ἀλεξανδρείας **Μελέτιος.**

Ἀριθμ. Πρωτ. 85.

Παναγιώτατε καὶ Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ ἐπιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Φώτιε, τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον ἡμῖν σεβασμίαν

Παναγιότητα ἐν φιλήματι ἁγίῳ περιπτυσσόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἄσμενοι ἐλάβομεν τὴν ἀπὸ 20 τρέχοντος Ἰουνίου 1931 ὑπ' ἀρ. 1397 σεπτὴν Ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Παναγιότητος, δι' ἧς ἀνακοινοῦται ἡμῖν τὸ μέν, ὅτι ὡς χρόνος τῆς συγκλήσεως τῆς ἀποφασισθείσης γενικῆς ὀρθοδόξου Προσυνόδου ὡρίσθη ἡ Κυριακὴ τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς τοῦ προσεχοῦς 1932 ἔτους, τὸ δέ, ὅτι ζητεῖται, ὅπως καὶ ἡ καθ' Ἡμᾶς Ἀντιοχικὴ Ἐκκλησία δηλώσῃ τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀντιπροσώπου αὐτῆς ἐν τῇ Διορθοδόξῳ Δογματικῇ Ἐπιτροπῇ, ἥτις μέλλει προσεχῶς συνελθεῖν πρὸς θεολογικὴν σύσκεψιν μεθ' ὁμοίας Ἐπιτροπῆς τῆς τε Ἀγγλικανικῆς καὶ Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας περὶ τῶν πρὸς τὸ ζήτημα τῆς προσεγγίσεως καὶ ἑνώσεως σχετιζομένων θεμάτων.

Λαβόντες οὖν γνῶσιν τῶν ὡς ἄνω ἀνακοινώσεων, σπεύδομεν ἵνα δηλώσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ σεβασμίᾳ Παναγιότητι ὅτι τὴν μὲν ἀπόφασιν τῆς κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς τοῦ προσεχοῦς ἔτους συνελεύσεως τῆς Προσυνόδου ἐδέχθημεν μετὰ τῆς δεούσης ἐκτιμήσεως, ὡς πρὸς δὲ τὴν Διορθόδοξον Δογματικὴν Ἐπιτροπήν, συνδιασκεψάμενοι μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἁγίων Ἀρχιερέων ὡρίσαμεν ὡς ἀντιπρόσωπον τῆς Ἀντιοχικῆς Ἐκκλησίας τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Τύρου καὶ Σιδῶνος κ. Θεοδόσιον καθ' ἃ τηλεγραφικῶς σήμερον Αὐτῇ ἐδηλώσαμεν.

Ἐπὶ τούτοις καὶ αὖθις περιπτυσσόμενοι τὴν Ὑμετέραν σεπτὴν Κορυφήν, διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας γεραιμίας Παναγιότητος

Ἐν Δαμασκῷ, ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
τῇ 1 Ἰουλίου 1931. Ὁ Ἀντιοχείας **Ἀλέξανδρος.**

Ἀριθμ. πρωτ. 519.

Παναγιώτατε καὶ Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Φώτιε, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐν καιρῷ πληροφορηθέντες ἐκ τῶν ὑπ' ἀριθμ. 266 καὶ ἀπὸ ζ' παρελθόντος μηνὸς Φεβρουαρίου Γραμμάτων τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου ἡμῖν Παναγιότητος τὴν περὶ συγκλήσεως Γενικῆς Ὀρθοδόξου Προσυνόδου, κατὰ τὴν Ἁγίαν Πεντηκοστὴν τοῦ ἐπιόντος ἔτους 1932 (19ην Ἰουνίου), ἀπόφα-

σιν, ἀγγέλλομεν τῇ Ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ εἰς ἀπάντησιν ὅτι ἡ περὶ ἡμᾶς Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἅμα τῇ παραλαβῇ τῶν Γραμμάτων Αὐτῆς διώρισε μεγάλην Ἐπιτροπὴν ἐκ θεολόγων, ὅπως μελετήσῃ τὰ ὑπὸ τῆς Προκαταρκτικῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς ὁρισθέντα συζητηθῆναι ὑπὸ τῆς Προσυνόδου θέματα καὶ ποιήσηται τὴν προσήκουσαν περὶ τούτων εἰσήγησιν πρὸς κοινὴν εἶτα μελέτην καὶ ἔγκρισιν.

Προσαγγέλλοντες δὲ τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι ὅτι ὁ ὁρισθεὶς χρόνος τῆς συνελεύσεως τῆς Προσυνόδου ἔτυχε τῆς ἡμετέρας ἐγκρίσεως καὶ ἀναμένοντες τὴν ἐν καιρῷ ἐξαγγελίαν τοῦ τόπου τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν λόγῳ Προσυνόδου διὰ τὰ περαιτέρω, κατασπαζόμεθα καὶ αὖθις τὴν Ὑμετέραν Γερασμιωτάτην Παναγιότητα ἀδελφικῶς, τὰ ἔτη Αὐτῆς παρὰ Κυρίου ὡς πλεῖστα ὑγιεινὰ καὶ σωτήρια ἐξαιτούμενοι ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, διατελοῦμεν

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ, ‚απλα´ Μαΐου κδ´.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Παναγιότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

† Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων **Δαμιανός.**

Ἀριθμ. Πρωτ. 516.

Ἀπαντῶντες εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμ. 266 ἐ. ἔ. τιμίαν Ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσωμεν Ὑμῖν τὰ ἑξῆς :

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 19ης Μαρτίου 1931, καθ' ἣν παρίσταντο ἅπαντα τὰ μέλη αὐτῆς, ἔλαβε γνῶσιν μετὰ μεγάλης χαρᾶς περὶ τῆς ἡμερομηνίας τῆς συγκλήσεως τῆς Οἰκουμενικῆς Προσυνόδου διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1932, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς καὶ μετὰ τῶν ἀναγκαίων προπαρασκευῶν, ὧν ἤδη ἐπελήφθη, διαβεβαιοῦται τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα δι' ἐμοῦ περὶ πάσης ἀναγκαίας ἀρωγῆς ἐκ μέρους ἡμῶν πρὸς καλὴν ἐπιτυχίαν τῆς Προσυνόδου.

Ἐπικαλούμενος τὰς θερμὰς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, διατελῶ μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ

28 Μαρτίου 1731.

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χῷ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς

Πρόεδρος **Μύρων.**

Διευθυντὴς **Τῖτος.**

Ἀριθ. πρωτ. 485.

Παναγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, λίαν ἡμῖν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, κύριε Φώτιε, τὴν Ὑμετέραν λίαν ἀγαπητὴν καὶ ἐπιπόθητον Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐκομισάμεθα ἀσφαλῶς τὰ ὑπ' ἀριθμ. 266 καὶ ἀπὸ 7 ὁδεύοντος μηνὸς τίμια Γράμματα τῆς Ὑμετέρας γερασμιωτάτης Παναγιότητος, δι' ὧν ἀγγέλλεται μὲν ἡμῖν ὅτι, ἀποφάσει Αὐτῆς τε καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὥρισται χρόνος τῆς συγκλήσεως τῆς Γενικῆς Ὀρθοδόξου Προσυνόδου ἡ Κυριακὴ τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς (ἡ 19η Ἰουνίου) τοῦ ἔτους 1932, τοῦ τόπου ἐν καιρῷ ἀκολούθως καθορισθησομένου, προσκαλεῖται δὲ καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία ἵνα παρασκευασθῇ πρὸς τὴν ἐν αὐτῇ δέουσαν συμμετοχήν.

Ἄσμενοι δ' ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν ἥκοντες, πολλὴν μὲν ἐκφράζομεν τὴν χαράν, ὅτι ἡ προσήκουσα λαμβάνεται παρὰ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μέριμνα περὶ συγκλήσεως τῆς Γενικῆς Ὀρθοδόξου Προσυνόδου, ἐξ ἧς πολλὴ δικαίως καὶ δυσυπολόγιστος τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ προσδοκᾶται ἡ ὠφέλεια, πάνυ δὲ προφρόνως τῇ Ὑμετέρᾳ πεπνυμένῃ Παναγιότητι δηλοῦμεν ὅτι πᾶσαν καταβαλοῦμεν προσπάθειαν ὅπως καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία κατὰ τὸ μεσολαβοῦν χρονικὸν διάστημα ὡς οἷόν τε παρασκευασθεῖσα συντελέσῃ, τὸ ἐφ' ἑαυτῇ, εἰς εὐόδωσιν τοῦ μεγάλου, ἱεροῦ καὶ θεοφιλοῦς ἔργου τῆς ἐν λόγῳ Προσυνόδου.

Δῴη δ' ὁ Κύριος ἐκβῆναι τὰ πράγματα κατὰ τὰς κοινὰς καὶ ζωηρὰς ἐλπίδας, χαρίζοιτο δὲ τὴν Ὑμετέραν γερασμιωτάτην Παναγιότητα τῇ Ἐκκλησίᾳ πάσῃ ὑγιαίνουσαν καὶ εὐδαιμονοῦσαν καὶ τὰ καλὰ αὐτῇ καὶ ἐπωφελῆ καὶ σωτήρια καταπράττουσαν.

Τῆς Ὑμετέρας λίαν περισπουδάστου Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
καὶ ὅλως πρόθυμος
† Ὁ Κύπρου **Κύριλλος.**

Ἐν Λευκωσίᾳ.
Ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ,
τῇ 24 Φεβρουαρίου 1931.

Ἀριθμ. πρωτ. 464.

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ σεβασμιώ-

τατε καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, κ. Φώτιε, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀσμένως ἐκομισάμεθα τὰ ὑπ' ἀριθμ. 266 καὶ ἀπὸ 7 παρελθόντος μηνὸς Γράμματα τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, δι' ὧν Αὕτη εὐαγγελίζεται ἡμῖν ὅτι ὑπ' Αὐτῆς τε καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ὥρισται χρόνος συγκλήσεως τῆς Γενικῆς Ὀρθοδόξου Προσυνόδου ἡ Κυριακὴ τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς (19 Ἰουνίου) τοῦ ἐπιόντος ἔτους 1932 καὶ ὅτι ὁ τόπος ἐν καιρῷ ὁρισθήσεται, ζητεῖται δὲ ὅπως καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία παρασκευασθῇ πρὸς τὴν ἐν αὐτῇ δέουσαν συμμετοχήν.

Ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν δὲ προαγόμενοι, χαίρομεν ἐπὶ τῇ ἀποφάσει ταύτῃ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ δεόμεθα τοῦ οὐρανίου Πατρὸς τῶν Φώτων ἐπευλογῆσαι καὶ εἰς πέρας ἀγαγεῖν αὐτήν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Προσεπιδηλοῦμεν δὲ ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δεόντως παρασκευασθήσεται πρὸς τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ πανορθοδόξῳ Συνόδῳ δι' ἀντιπροσώπων συμμετοχήν.

Ἐπὶ τούτοις καὶ αὖθις Αὐτὴν ἀδελφικῶς κατασπαζόμενοι, διατελοῦμεν

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Ἀθηνῶν **Χρυσόστομος.**

Ἀθήνῃσι, Μαρτίου ε', ,αϡλα'.

Οὐκ ἐμπλησθήσεται ὀφθαλμὸς τοῦ ὁρᾶν καὶ οὐ πληρωθήσεται οὖς ἀπὸ ἀκροάσεως.

[Ἐκκλησ. Α', 8].

Τεκνία, τὸ ἅλας ἐκ τοῦ ὕδατός ἐστι, καὶ ἐὰν προσεγγίσῃ ὕδατι λύεται καὶ ἀφανίζεται· ὁμοίως καὶ ὁ μοναχὸς ἐκ τῆς γυναικός ἐστι, καὶ ἐὰν προσεγγίσῃ γυναικὶ λύεται καὶ ἀπόλλυται.

[Θεόδωρος ὁ Α' ἱδρυτὴς τῆς Μονῆς τῆς Χώρας].

ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ Μ. ΑΡΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΙΡΩΝ

ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΚΑΙ Η ΘΕΣΙΣ ΑΥΤΟΥ
ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Βυζαντίου ὡς ἁπλῆ ἐπισκοπὴ ὑπήγετο, τοὐλάχιστον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Σεπτημίου Σεβήρου καὶ ἐντεῦθεν, ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας ἢ Πειρίνθου. Ἡ πόλις αὕτη τοῦ Βύζαντος, λέγει ὁ Βαλσαμὼν σχολιάζων τὸν Γ' Κανόνα τῆς Β' Οἰκ. Συνόδου, οὐκ εἶχε τιμὴν ἀρχιεπισκόπου, ἀλλὰ παρὰ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐχειροτονεῖτό ποτε Ἐπίσκοπος ἐν αὐτῇ (1). Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος μετονομάσας τὸ Βυζάντιον Κωνσταντινούπολιν καὶ καταστήσας αὐτὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἀποβῇ ἡ Ἐκκλησία τῆς νέας Ρώμης πρωτεύουσα καὶ πρωτόθρονος τῆς Ἀνατολῆς. Παράγοντες τῆς τοιαύτης ἐξαιρετικῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρξαν, τοῦτο μὲν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ καθέδρα τῶν Ἐπισκόπων ΚΠόλεως κατέστη ἐγκαίρως καὶ ἕδρα τῶν Αὐτοκρατόρων, τοῦτο δὲ ἡ διὰ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ καθόλου παρὰ πολλοῖς λαοῖς καὶ ἐπιστροφὴ οὐκ ὀλίγων αἱρετικῶν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Πλὴν τούτων οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὴν αὔξησιν καὶ κραταίωσιν τοῦ γοήτρου τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ πλειὰς τῶν σοφῶν πρωθιεραρχῶν καὶ ἱεραρχῶν αὐτῆς, αἱ πυκναὶ φάλαγγες τῶν πιστῶν ἑρμηνευτῶν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Τὴν θέσιν ταύτην τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου κατέστησέ πως ἰσχυροτέραν καὶ ὁ χωρισμὸς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς. Ταῦτα πάντα ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ λόγιος μοναχὸς Ἰωσὴφ Βρυέννιος ὁ Στουδίτης ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς ΚΠόλεως ἔλεγε περὶ τῆς πόλεως ταύτης, καθέ-

(1) Σύνταγμα Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β' σελ. 175.

δρας τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου, τὰ ἑξῆς: «**κοινὴ πατρὶς καὶ Μήτηρ καὶ τροφὸς τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανῶν, δεῦρο τῆς ὀρθοδοξίας ἡ βάσις, ἡ κορυφὴ τῶν δογμάτων, ἡ τῆς θεολογίας ἀκρώρεια** (2).

Τὸ ἐν Ἀνατολῇ πρωτόθρονον τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου κατεχωρήθη τὸ πρῶτον ἐν ἐπισήμῳ πράξει καὶ ἐκυρώθη ὑπὸ τῆς ἐν ΚΠόλει συνελθούσης τῷ 381 δευτέρας ἁγίας Οἰκουμ. Συνόδου. Ὁ γ΄ κανὼν τῆς Συνόδου ταύτης διαλαμβάνει τὰ ἀκόλουθα· «τὸν μέντοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν Ρώμης ἐπίσκοπον· διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν Νέαν Ρώμην». Ὁ στ΄ κανὼν τῆς Α΄ ἁγίας Οἰκ. Συνόδου ὁ κυρώσας τὰ ὅρια τῶν διαφόρων μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν περιφερειῶν ἢ ἄλλως ἐξαρχιῶν (διοικήσεων) λεγομένων, οὐδὲν ὡς εἶναι ἑπόμενον, λέγει περὶ τῶν πρεσβείων καὶ τῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ Βυζάντιον, ὡς εἶναι γνωστόν, ἀνεκαινίσθη καὶ μετωνομάσθη Κωνσταντινούπολις κατὰ τὸ ἔτος 330 μ. Χ., ἡ δὲ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνῆλθεν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας κατὰ τὸ ἔτος 325. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τῆς κτίσεως τῆς ΚΠόλεως μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Β΄ Οἰκουμ. Συνόδου ἐμεσολάβησε χρονικὸν διάστημα ἡμίσεως περίπου αἰῶνος. Ἀπὸ δὲ τῆς Β΄ Οἰκ. Συνόδου μέχρι τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου παρῆλθον ἑβδομήκοντα ἔτη. Κατὰ τὸ χρονικὸν δὲ τοῦτο διάστημα τῶν 121 ἐτῶν οὐ μόνον τὰ πρεσβεῖα τιμῆς ἀνεγνωρίσθησαν τῷ Οἰκ. Πατριαρχείῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἰδιαίτερα αὐτοῦ δικαιώματα ἐν μεγάλῃ μοίρᾳ ἀπεκρυσταλλώθησαν καὶ ἐπισήμως ἀνεγνωρίσθησαν.

Ὁ δεύτερος Κανὼν τῆς Οἰκ. Συνόδου τοῦ 381 ὄχι μόνον δὲν καθορίζει τὴν ἐκκλ. δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ᾽ ὁμιλεῖ καὶ περὶ ἐπισκόπων (μητροπολιτῶν) διοικήσεων. δηλ. ἐξαρχιῶν (3) διοικούντων ἀνεξαρτήτως τὰς παροικίας αὐτῶν, τουτέστι αὐτοκεφάλων· «τοὺς τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως ἐπισκόπους, τὰ κατὰ τὴν Ἀσιανὴν μόνον διοικεῖν καὶ τοὺς τῆς Ποντικῆς, τὰ τῆς Ποντικῆς μόνον, καὶ τοὺς τῆς Θρᾴκης τὰ

(2) Ἰωσὴφ μοναχοῦ τὰ εὑρεθέντα. Ἔκδοσις Εὐγενίου Βουλγάρεως, Λειψία 1768 τόμος Β΄ σελ. 274, 275.

(3) Ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης [Ἐ. Ἱστ. βιβ. Ε΄ κεφ. η΄ Migne 67 στ. 577-580] γράφει· «τότε δὴ καὶ ὅρον ἐκφέρουσιν ὥστε τὸν Κων/πόλεως ἐπίσκοπον τὰ πρεσβεῖα ἔχειν τῆς τιμῆς μετὰ τὸν Ρώμης, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν Νέαν Ρώμην» . . . . καὶ πατριάρχας κατέστησαν διανειμάμενοι τὰς ἐκκλησίας ὥστε τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορίαις ἐκκλησίαις μὴ ὑπερβαίνειν· τοῦτο γὰρ πρότερον διὰ τοὺς διωγμοὺς ἐγένετο ἀδιαφόρως. Καὶ κληροῦται μὲν Νεκτάριος τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Θρᾴκην».

τῆς Θρᾳκικῆς». Αἱ ἐπαρχίαι τῶν διοικήσεων τούτων διὰ τοῦ ΚΗ΄ κανόνος τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπήχθησαν τῷ Οἰκουμ. Πατριαρχείῳ.

Καίτοι ὅμως τὰ ὅρια τῶν εἰρημένων ἐξαρχιῶν καθωρίσθησαν ἢ μᾶλλον ἐκυρώθησαν διὰ τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ προηγουμένως διὰ τοῦ στ΄ κανόνος τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ἐν τούτοις ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ΚΠόλεως ἐδημιουργεῖτο καὶ βαθμηδὸν ἐξειλίσσετο κατάστασις ἀντίθετος πρὸς τὰς προσημειωθείσας διατάξεις τῶν δύο τούτων Συνόδων. Ὑπάρχουσιν ἀρκετὰ ἱστορικὰ παραδείγματα περιτράνως ἀποδεικνύοντα ὅτι προηγήθησαν τῶν τυπικῶν κυρώσεων πραγματικότητες προσδώσασαι (ἔργῳ) τῇ Ἐκκλησίᾳ ΚΠόλεως κῦρος ἰδιαίτερον καὶ αὐξήσασαι τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς.

Τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου προήδρευσε κατ' ἀρχὰς Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, εἶτα δὲ ὁ Νεκτάριος, ἀμφότεροι ἐπίσκοποι Κωνσταντινουπόλεως, καίτοι παρῆσαν καὶ ἔξαρχοι ἄλλων διοικήσεων καὶ μάλιστα ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἧς οἱ ἐπίσκοποι οὐχὶ ἅπαξ ἐπεχείρησαν νὰ διεκδικήσωσι πρωτεῖα καὶ προτεραιότητα ἀπέναντι τοῦ θρόνου τῆς Νέας Ρώμης.

Ἤδη δὲ καὶ πρὸ τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὁ Κωνσταντινουπόλεως Εὐδόξιος (360-370) ἐχειροτόνησεν ἐπίσκοπον Κυζίκου τὸν Εὐνόμιον (4). Μετὰ δὲ τὴν Σύνοδον ταύτην τῷ 394 ὁ ΚΠόλεως Νεκτάριος συνεκρότησεν ἐν τῇ πρωτευούσῃ Σύνοδον ἐνδημοῦσαν ἐκ 37 ἀπαρτιζομένην ἐπισκόπων ἐξ ἀφορμῆς τῶν δύο Ἀράβων ἐπισκόπων Γαβαδίου καὶ Ἀγαπίου «ἑκατέρου ἀντεχομένου τῆς ἐπισκοπῆς Βόστρων» κειμένης ἐν Ἀραβίᾳ. Τῆς Συνόδου ταύτης προήδρευσεν ὁ Νεκτάριος καίτοι παρῆσαν ὅ τε Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος καὶ ὁ Ἀντιοχείας Φλαβιανός (5).

(4) Βλέπε τὰς σημειώσεις [Annotaniones] τοῦ Βαλεσίου [Valesii] ἐν τῇ στήλῃ 796 τοῦ τόμου 67 τῆς Ε. Π. Migne. Σωκράτης Ε. Ἱστ. βιβ. ζ΄ κτλ. κε΄. «Diu ante Atticum c/politani episcopi Cyzicenis praesules (προεστῶτες) dederant. Nam Constantii temporibus Eudoxium episcopum C/poleos Eunomium Cyzici ordinarat episcopum». Καὶ Liberati, Breviarium, caput 2.

(5) Mansi τόμ. III στ. 852-853. Σύνταγμα Ράλλη καὶ Ποτλῆ Γ΄ σ. 625-628. Hefele, «Ἱστορία τῶν Συνόδων» γαλλικὴ μετάφρασις Leclercq τόμ. Β΄ α. σελ. 97 καὶ σελ. 97-100 σημ. 7. Ἀποσπάσματά τινα τῆς συνόδου ταύτης περισωθέντα λατινιστὶ καὶ καταχωρούμενα ἐν τῷ ὑπομνήματι τὸ ὁποῖον ἀπέστειλεν ὁ πάπας Πελάγιος τῷ 555 διὰ νὰ καταπολεμήσῃ τὴν καταδίκην τῶν «τριῶν κεφαλαίων» δηλοῦσιν ὅτι οἱ δύο Ἄραβες ἐπίσκοποι ἀπετάθησαν εἰς τὸν Ρώμης Σιρίκιον· δυνάμει τοῦ δικαιώματος τοῦ Ἐκκλήτου ὅπερ εἶχε παραχωρήσει αὐτῷ ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος καὶ ὅτι τῇ ὑποδείξει τοῦ πάπα Σιρικίου συνεκροτήθη ἐν ΚΠόλει ἐνδημοῦσα Σύνοδος. Ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων τούτων πληροφορούμεθα ὅτι τοὺς ἐπισκόπους ἐκάλεσεν ὁ ἔπαρχος τῆς πόλεως Ρουφῖνος διὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Ὁ διάδοχος τοῦ Νεκταρίου ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐμερίμνα περὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν οὐ μόνον τῆς μεγαλουπόλεως «ἀλλὰ καὶ τῆς Θρᾴκης ἁπάσης.... καὶ τῆς Ἀσίας ὅλης.... καὶ μέντοι καὶ τὴν Ποντικὴν τούτοις κατεκόσμει τοῖς νόμοις...» «καὶ εἰς Φοινίκην ἀπέστειλεν ἀσκητὰς θείῳ ζήλῳ πυρπολουμένους» πρὸς ἐκχριστιάνισιν τῶν ὑπολειφθέντων αὐτόθι εἰδωλολατρῶν. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐπετέλεσεν ὁ θεῖος πατὴρ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ βασιλέως. Σημειωθήτω ἐν παρόδῳ ὅτι ὡς πλείστους ἀγλαοὺς καρποὺς παρήγαγεν ἀπό τε θρησκευτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀπόψεως ἡ ὡς πρὸς τὰς ἱεραποστολὰς ἁρμονικὴ συνεργασία ἐκκλησίας καὶ πολιτείας ἐν Βυζαντίῳ (6). Τὸ αὐτὸ ἔπραξεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος καὶ ὡς πρὸς τοὺς Σκυθικοὺς ὁμίλους τοὺς ἐσκηνωμένους παρὰ τὸν Ἴστρον. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου (7) καὶ ἄλλων ἱστορικῶν ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ ὑλικοῦ ἐξ οὗ οἱ πατέρες τῆς Δ΄ Συνόδου ἠρύσθησαν τὸ περιεχόμενον τοῦ ΚΗ΄ κανόνος. Ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου δρᾶσις τῶν διαδόχων τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὑπῆρξε περίπου ἡ αὐτή. Ὁ Ἀττικὸς [406-425], ὡς ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης, μετέβη εἰς Νίκαιαν πρὸς χειροτονίαν ἐπισκόπου. Καὶ τὴν ἔκδοσιν νόμου ὁ ρηθεὶς πατριάρχης ἐπέτυχε «κελεύοντος παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως χειροτονίαν ἐπισκόπων μὴ γίνεσθαι». Ὁ αὐτὸς Αὐτοκράτωρ τῇ 14 Ἰουλίου τοῦ 421 ἐξέδωκε νόμον διὰ τοῦ ὁποίου ἐπεξέτεινε τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως διὰ τῆς προσαρτήσεως εἰς τὸν εἰρημένον θρόνον τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ (8). Ὁ νόμος οὗτος τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ὀνωρίου ἠπράκτησε.

---

(6) Περὶ τοῦ θέματος τούτου ἔγραψε καλὰς σελίδας ὁ Duchesne ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ Eglises séparées» σ. 281-353. Ἴδε καὶ Dictionaire de Théologi catholique, τόμ. Γ΄ μέρος β΄ στ. 1342 ἔνθα ὁ Vailhé σημειοῖ· «Αἱ ἀπομεμακρυσμέναι χῶραι εἰς ἃς εἰσδύουσι σήμερον οἱ ἱεραπόστολοι, ἐδέχθησαν ἤδη τὸ Εὐαγγέλιον διὰ βυζαντινῶν ἱερέων».

(7) Θεοδώρητος Κύρου Ἐκκλ. Ἱστορία, βιβ. ε΄ κεφ. κη΄, κθ΄, λα΄, Migne τόμ. 82 στ. 1256. Ὁ Ε. Gelzer κατακρίνει τὸν ἱ. Χρυσόστομον διὰ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ δρᾶσιν λαμβάνων ἰδίᾳ ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἐπεμβάσεως αὐτοῦ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ τῆς Ἐφέσου πράγματα. Μὴ θέλων νὰ ἴδῃ ὁ Gelzer τὴν φυσικὴν φορὰν τῶν πραγμάτων καὶ πρὸ πάντων τὴν κατεύθυνσιν ἣν ἔλαβον ταῦτα ἐν Βυζαντίῳ ἀπὸ τοῦ 330 ὅλως ἀβασανίστως καὶ ἀδίκως ἀναφέρει περὶ τοῦ μεγάλου Πατριάρχου «αὐστηρὸς καὶ ἀσκητικὸς ὡς ἄνθρωπος, ἐνεφορεῖτο ὡς Ἱεράρχης παπικοῦ κυριαρχικοῦ πνεύματος». Gelzer, Ἐπίτομος βυζαντινὴ Ἱστορία ἐν Krumbacher, Ἱστορία τῆς Βυζ. Λογοτεχνίας μετάφρασις Γ. Σωτηριάδου τόμ. Γ΄ σελ. 257.

(8) Cod. just. 1, 2, 6. «Omni innovatione cessante vetustatem et canones pristinos ecclesiasticos qui nunc usque tenuerunt et per omnes Illyrici provin-

Ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης ἀφηγεῖται περὶ τοῦ Νεστορίου [428-432], ὅτι ἐπεχείρησε τὴν διευθέτησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς ἐπαρχίας Ἀσίας [Λυδίας, Καρίας, Ἑλλησπόντου καὶ ἄ.] Ἀναφέρει μάλιστα καὶ περὶ διαταγῆς ἣν εἶχε λάβῃ παρὰ τοῦ Νεστορίου (9) ὁ Ἀντώνιος ἐπίσκοπος Γέρμης τοῦ Ἑλλησπόντου. Ὁ Θεοδώρητος ἐν τῇ Αἱρετικῆς κακομυθίας ἐπιτομῇ αὐτοῦ [Migne 83 σ. 433] περὶ τοῦ Νεστορίου λέγει ὅτι «τῆς κατὰ ΚΠολιν τῶν ὀρθοδόξων καθολικῆς Ἐκκλησίας τὴν προεδρείαν πιστεύεται οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης».

Οὕτως ἐξελισσομένης τῆς νέας καταστάσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως συνεκλήθη ἡ Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικὴ Σύνοδος [451]. Τρεῖς κανόνες τῆς Συνόδου ἀφιεροῦνται εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον. Παραθέτομεν τοὺς κανόνας τούτους διὰ νὰ ἀντιληφθῇ εὐχερέστερον ὁ ἀναγνώστης τὴν σχέσιν τοῦ περιεχομένου τῶν κανόνων τούτων πρὸς τὰ ἱστορηθέντα ἀνωτέρω.

Κανὼν θ'. «Εἴ τις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχει, μὴ ἐγκαταλειπανέτω τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον.... εἰ δὲ κληρικὸς πρᾶγμα ἔχει πρὸς τὸν ἴδιον ἢ καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω. Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη καταλαμβανέτω τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως ***ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω».***

Κανὼν ιζ'. «Τὰς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἀγροικικὰς παροικίας..... ......εἰ δέ τις ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως ***ἢ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω,*** καθὰ προείρηται».

Κανὼν ΚΗ'. «Μετὰ τὸ προοίμιον τὸ σχετικὸν πρὸς τὰ πρεσβεῖα τιμῆς τοῦ Κ/πόλεως... ἀκολουθεῖν καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὥστε τοὺς τῆς

---

cias servari praecipimus.... urbis con/politanae qae Romae veteris praerogativa laetatur». Cod. Theod. XVI 2,415. Τὸ ἀνατολικὸν Ἰλλυρικὸν περιλαμβάνον τὴν Δακίαν καὶ Μακεδονίαν πολιτικῶς προσηρτήθη εἰς τὸ ἀνατολικὸν τοῦ Κράτους τμῆμα κατὰ τὸ 379. Τὸ δὲ δυτικὸν Ἰλλυρικὸν ὑπήχθη εἰς τὸ αὐτὸ τμῆμα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 424-437. Ἐκ τῆς πολιτικῆς ταύτης προσαρτήσεως προῆλθε καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ τοιαύτη εἰς ἣν ἀφορμὴν παρέσχεν ἡ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου περὶ εἰκόνων ἔρις· Dictionaire de Théol. κτλ. ἔνθα ἀνωτέρω στ. 1351.

(9) Σωκράτης, Ἱστορία Ἐκκλησιαστικὴ βιβ. ζ' κεφ. κε', κζ'. Migne τόμ. 67 στ. 798, 801, 805, 808, πρβλ. Kirchen-Lexikon Freiburd and Herrder τομ. Γ' στ. 997.

Ποντικῆς, καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρακικῆς διοικήσεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, δηλαδὴ ἑκάστου μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, χειροτονεῖσθαι δέ, καθὼς εἴρηται, τοὺς μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνως κατὰ τὸ ἔθος γινομένων, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀναφερομένων». Ὁ λστ´ κανὼν τῆς Πενθέκτης ἐπαναλαμβάνει τὰ σχετικὰ πρὸς τὰ πρεσβεῖα τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως.

Διὰ τῶν κανόνων τούτων ἀποκρυσταλλοῦται καὶ τρόπον τινὰ κωδικοποιεῖται μία κατάστασις ὑπάρχουσα ἐν τῇ πραγματικότητι. Ἐκ τῶν μνημονευθέντων λοιπὸν κανόνων καταδεικνύεται ὅτι τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως α´) κατέλαβε τὴν πρώτην ἐν Ἀνατολῇ θέσιν ἀπὸ ἀπόψεως ἐκκλησιαστικῆς ἔχον εὐρυτάτην καὶ διαρκῶς αὐξανομένην διοικητικὴν καὶ δικαστικὴν δικαιοδοσίαν· β´) πᾶσα χώρα κειμένη ἐκτὸς τῶν ὁρίων καθωρισμένης τινὸς ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας ὑπάγεται ἐκκλησιαστικῶς τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, καὶ γ´) ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας Νέας Ῥώμης δέχεται ἐκκλήτους καὶ παρὰ κληρικῶν ἀνηκόντων εἰς ἐκκλησιαστικὰς περιφερείας μὴ περιλαμβανομένας ἐν τῷ κλίματι τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως (10). Τὸ τρίτον τοῦτο δικαίωμα καταφαίνεται ὄχι μόνον ἐκ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ὧν τινα ἐξεθέσαμεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς φράσεως τῶν δύο κανόνων [θ´ καὶ ιζ´] «ἐξάρχῳ ἢ ἔξαρχον τῆς διοικήσεως». Ἡ φράσις αὕτη εἰς προγενεστέραν ἐποχὴν ἐδήλου καὶ τοὺς μητροπολίτας Καισαρείας, Ἐφέσου, Ἡρακλείας· οὗτοι ὅμως ἐν τῷ ΚΗ´ κανόνι ὀνομάζονται «μητροπολῖται». Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπὸ τοὺς ἐξάρχους διοικήσεως νοητέον τοὺς πατριάρχας, ἢ ὡς λέγει ἡ ἐν ὑποσημειώσει ἀναφερομένη νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ «πατριάρχας διοικήσεων».

Ὅτι ἡ δικαιοδοσία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ πρὸ τῆς Δ´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἔν τινι μέτρῳ ἔργῳ ὑφίστατο οἵα καὶ ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς αὐτῆς Συνόδου καθωρίσθη ὑποδεικνύεται καὶ ἐκ διαφόρων ἀποσπασμάτων τῶν πράξεων τῆς αὐτῆς Συνόδου.

«Νουνέχιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας εἶπεν· ἡ δόξα τοῦ θρόνου Κωνσταντι-

---

(10) Περὶ τῆς δικαιοδοσίας τῶν Πατριαρχῶν ἐν γένει διαλαμβάνει ἡ ρκγ´ Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν τῷ 22ῳ αὐτῆς κεφαλαίῳ. Ἐν τῇ νεαρᾷ ταύτῃ οἱ ἔξαρχοι διοικήσεως καλοῦνται πατριάρχαι. «Ὁ τῆς διοικήσεως ἐκείνης μακαριώτατος πατριάρχης κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον τὸ πρᾶγμα κρινέτω». Πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς.

νουπόλεως δόξα ἡμῶν ἐστι· τῆς γὰρ ἐκείνου τιμῆς καὶ ἡμεῖς μετέχομεν, ***ἐπειδὴ καὶ τὰς μερίμνας ἡμῶν ἀναδέχεται*** καὶ ἀγαπῶμεν τὸν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν μητροπολίτην ὑπὸ τοῦ θρόνου τούτου χειροτονεῖσθαι». «Κριτωνιανός, ἐπίσκοπος Ἀφροδισιάδος, εἶπεν· ἀπὸ οἰκείας γνώμης τὴν ὑπογραφὴν πεποίημαι ἀκολουθῶν τῷ σκοπῷ τῶν ἁγιωτάτων πατέρων, καὶ χρεωστῶ τῷ Θρόνῳ τούτῳ, ***ἐφ' ᾧ κἀγὼ ἐχειροτονήθην, καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ, καὶ πάσης προστασίας ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τετύχηκεν***» (11). Οἱ τελευταῖοι λόγοι [***καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ*** κτλ.] τοῦ Κριτωνιανοῦ σαφῶς καθορίζουσι τὴν πρὸ τῆς Δ' Συνόδου ἔργῳ ὑφισταμένην δικαιοδοσίαν τοῦ Θρόνου ΚΠόλεως. Τοιουτοτρόπως ἡ Ἐκκλησία Κων/πόλεως προσελάμβανε μέγα κῦρος καὶ οἱ τὸν Θρόνον αὐτῆς κοσμοῦντες ἤρξαντο ἐπωνυμούμενοι Πατριάρχαι τῆς Οἰκουμένης ὡς καὶ οἱ Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἐτιτλοφοροῦντο «δεσπόται τῆς οἰκουμένης». Μετὰ τὴν Δ' ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον οἱ Πατριάρχαι ΚΠ. ἐχειροτόνουν ἔστιν ὅτε καὶ τοὺς Πατριάρχας τῶν ἄλλων Θρόνων τῆς Ἀνατολῆς, ὡς λ. χ. τοὺς τῆς Ἀντιοχείας. Καθὼς ἀναφέρει ὁ Θεοφάνης [Α' 199 ἔκδ. Βόννης] ἐπὶ παραδείγματι, ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων [474—492] τὴν ἐκλογὴν τοῦ διαδόχου τῆς Ἀντιοχείας Στεφάνου ἀνέθηκεν εἰς τὸν ΚΠ. Ἀκάκιον [472—489] ὅστις καὶ ἐχειροτόνησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον τὸν Καλένδιον (12).

Ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις τῆς ζωῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐμφανίζει αὐτὸ περιβεβλημένον μεῖζον κῦρος καὶ εὐρυτέραν ἐξουσίαν.

Ὁ πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Καππαδόκης [518—520] καὶ ὁ ἴδιος ἐτιτλοφόρει ἑαυτὸν καὶ ὑπὸ ἄλλων ἀπεκαλεῖτο «Οἰκουμενικός». Ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ Μ. οὐ μόνον ὠνόμασε τὴν Ἐκκλησίαν ΚΠόλεως «κεφαλὴν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν», ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς τῶν διαταγμάτων καὶ ἔν τισι τῶν νεαρῶν αὐτοῦ διατάξεων ἀποδίδει τὸν τίτλον «Οἰκουμενικὸς» τοῖς πατριάρχαις ΚΠόλεως, Ἐπιφανίῳ [520—535], Ἀνθίμῳ (535—536], καὶ Μηνᾷ [536—552] (13). Ὁ Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς [585—595] συγκαλέσας σύνοδον ἐν ΚΠόλει τῷ 588 ὅπως δικάσῃ τὸν Ἀντιοχείας Γρηγόριον ἐτιτλοφορήθη «Οἰκουμενικὸς» ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων (14).

---

(11) Συλλογὴ Πρακτικῶν Συνόδων, Μήλια, Τόμ. Β' σελ. 209. Mansi VII, στ. 448, 449, Hefele, ἔνθα ἀνωτέρω Β. β. 824.

(12) Pagi, critica ad Annales Baronii anno 482 n. 2-11. Hefele, ἔνθα ἀνωτέρω Β. β. σ. 915 Mansi τόμ. VII στ. σ. 1023.

(13) Codex Justin. βιб. 2. I, 24. 4, 22. Mansi, τόμ. VIII στ. 1038, 1042, 1058, 1059, 1066, 1067, 1094.

(14) Codex Justin. I. 1, 7 καὶ 34 νεαρὰν 3, 5, 6, 7, καὶ 16, 42, 55, 57, Mansi

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, ὁπότε ἦσαν πλέον ὁριστικῶς προσηρτημέναι εἰς τὸν θρόνον ΚΠόλεως αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ἐν γένει δὲ ἡ δικαιοδοσία τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας ηὐρύνετο διὰ τῆς ἐκχριστιανίσεως τῶν σλαβικῶν χωρῶν καὶ δι' αὐτῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰς Αὐτὴν ὑπαγωγῆς τῆς κάτω Ἰταλίας [Καλαβρίας], οἱ πατέρες τῆς Συνόδου τοῦ 879 καὶ μάλιστα ὁ Καισαρείας Προκόπιος ἐκάλεσε τὸν Φώτιον «τὸν τοῦ σύμπαντος κόσμου τὴν ἐπιστασίαν λαχόντα» «ἀρχιερέα μέγιστον» οὐχὶ μόνον ἕνεκα τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀξίας, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τοῦ κύρους καὶ τῆς ἰσχύος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου (15).

Ἐν τῇ κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ἐκδοθείσῃ Ἐπαναγωγῇ τῶν Νόμων ἐπισήμως καθορίζονται καὶ πολιτικῶς κυροῦνται τὰ συμφώνως πρὸς τὴν διαχαραχθεῖσαν κατεύθυνσιν ἐξελισσόμενα καθήκοντα καὶ δικαιώματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Διαγράφονται καὶ τὰ καθόλου μὲν δικαιώματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἔναντι τῶν λοιπῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὧν αἱ πλεῖσται ἀπὸ τοῦ η΄ αἰῶνος καὶ ἐκεῖθεν κατεκλύσθησαν ὑπὸ τῆς ἀραβικῆς ἐπιδρομῆς καὶ διετέλεσαν ὑπὸ ξένην κυριαρχίαν. Συνεπείᾳ δὲ καὶ τοῦ πλειοψηφοῦντος μονοφυσιτισμοῦ ἔν τισιν ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς, ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος εἶχεν ὑπολειφθῇ ἐν Ἀνατολῇ σχεδὸν ἡ μόνη ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή (16). Ἡ Ἐπαναγωγὴ τῶν νόμων ὁμιλοῦσα περὶ πατριάρχου εἶχεν ὑπ' ὄψιν κυρίως τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, τὸν πρωθιεράρχην τῆς Ὀρθοδοξίας. «Τῆς πολιτείας — λέγει ἡ Ἐπαναγωγὴ τίτλ. Γ΄ κεφ. α΄ β΄ γ΄ δ΄ η΄ θ΄ ι΄ — ἐκ μερῶν καὶ μορίων ἀναλόγως τῷ τινι ἀνθρώπῳ συνισταμένης, τὰ μέγιστα καὶ ἀναγκαιότατα μέρη, βασιλεύς ἐστι καὶ πατριάρχης· διὸ καὶ ἡ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα τῶν ὑπηκόων εἰρήνη καὶ εὐδαιμονία βασιλείας ἐστὶ καὶ ἀρχιερωσύνης ἐν πᾶσιν ὁμοφροσύνη. Ὁ Κων/πόλεως θρόνος βασιλείᾳ ἐπικοσμηθεὶς

τόμ. VII στ. 926, 935, 956, 966 «προκαθεζομένου τοῦ δεσπότου ἡμῶν, τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ Οἰκουμ. Πατριάρχου Μηνᾶ».

Dictionnaire du Théologie catholique Γ. β. στ. 1334 καὶ Ἀρχιμανδρίτου Καλλίστου. Ὁ θρόνος Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ δίκαια καὶ προνόμια αὐτοῦ ἐπ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν, Ἀλεξάνδρεια 1921, Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Φάρου» σ. 10.

(15) Mansi καὶ ἱστορίαν Κ. Παπαρρηγοπούλου, τόμ. Δ΄ α. σελ. 263 (ἔκδοσις Ἐλευθερουδάκη 1925). Ἐν τῷ Συνταγματίῳ τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκ. Θρόνου τῷ συνταχθέντι κατὰ 900-907 ἐπὶ Λέοντος τοῦ σοφοῦ ἡ Καλαβρία κατέχει 48 θέσιν.

(16) Kirchen Lexikon, ἔνθα ἀνωτέρω τόμ. V στ. 1002, 1003, Hergentöther, Photius. Α΄ σελ. 237 καὶ Charles Diehl, Byzance, grandeur et décadence σελ. 180-181. Ταῦτα ὡς καὶ τὰ ἐν Echos d'Orient XI 65-69 καὶ 171 εἶναι γεγραμμένα ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς καθολικῆς ἀντιλήψεως.

ταῖς συνοδικαῖς ψήφοις πρῶτος ἀνηγορεύθη· αἷς οἱ θεῖοι κατακολουθοῦντες νόμοι **καὶ τὰς ὑπὸ τοὺς ἑτέρους θρόνους γινομένας ἀμφισβητήσεις, ὑπὸ τὴν ἐκείνου προστάττουσιν ἀναφέρεσθαι διάγνωσιν καὶ κρίσιν**»(17).

Ἡ ἰδιαιτέρα θέσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔναντι τῶν λοιπῶν θρόνων καὶ ἡ περὶ αὐτῶν μέριμνα καὶ φροντὶς ἐξηκολούθει ἀκαταπαύστως ὑφισταμένη. Οἵ τε πατριάρχαι τῆς Κ/πόλεως καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῆς πάσης ἐπελαμβάνοντο ἀφορμῆς ὅπως ἐμπράκτως ἐκδηλῶσι τὴν μέριμναν ταύτην. Κατὰ τὴν μεταξὺ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ τοῦ Βοημούνδου συνθήκην ἐκ Βυζαντίου ἀρχιερεὺς ἔδει νὰ ἀποστέλληται εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς διακυβέρνησιν τοῦ θρόνου τούτου. Ὅτε δὲ τῷ 1156 ὁ Αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς κατατροπώσας τοὺς Σταυροφόρους ἀνακατέλαβε τὴν Ἀντιόχειαν καὶ συνῆψε συμφωνίαν μετὰ τοῦ δουκὸς αὐτῆς Renauld de Chatillon κατεχώρησεν ἐν τῇ συμφωνίᾳ ταύτῃ, ὡς ἀναφέρει ὁ Κίνναμος καὶ τὰ ἑξῆς· «καὶ δὴ καὶ ἀρχιερέα ἐκ Βυζαντίου εἰς Ἀντιόχειαν κατὰ τὸ ἔθος τὸ παλαιὸν πέμπεσθαι» (18). Ἡ τοιαύτη ἐν Ἀνατολῇ ἐξέχουσα θέσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ μεγάλη ἐκπολιτιστικὴ αὐτοῦ δρᾶσις, ἡ σοβαρὰ συμβολὴ αὐτοῦ εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν πολλῶν αἱρετικῶν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἡ δι' αὐτοῦ ἐπιτελεσθεῖσα πρόοδος τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας καὶ τῆς θεολογικῆς ἐν γένει ἐπιστήμης, ταῦτα πάντα ἔδωκαν ἀφορμὴν εἴς τινας πατριάρχας τῆς Κων/πόλεως, ὅπως ὀνομάσωσι τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην «κοινὴν τῶν ἁπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης χριστιανῶν δόξαν καὶ καύχημα καὶ ρίζαν τῆς εὐσεβείας καὶ πηγήν» (19).

Ὁ Πατριάρχης Ἡσαΐας [1323—1334] ἐπιστέλλων εἰς ὅμιλόν τινα Ἀρμενίων βουλομένων νὰ ἐπιστραφῶσιν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἔγραφε σὺν ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς· «μητρὸς λόγον ἡμεῖς ἐπέχομεν πρός τε ὑμᾶς καὶ πάντας τοὺς βουλομένους χριστιανοὺς καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, ὡς καὶ ὑμεῖς ἀκριβεῖς ἴστε, καὶ γὰρ ἐξ ἡμῶν τὰ ἱερὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα ἀνὰ πᾶσαν φοιτῶσι τὴν οἰκουμένην, ἐξ ἡμῶν αἱ διδασκαλίαι τῶν θείων πατέρων,

(17) Zachariae, epanàgoge p. 67-68 Μ. Βλάσταρη Στοιχεῖον Π. Ράλλη Ποτλῆ Σύνταγμα τόμ. Στ' σ. 429. Ἀρχιμανδρίτου Καλλίστου, ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 15.

(18) Κίνναμος σελ. 193 «ὅρκοις ἄλλα τε πολλὰ πιστωσαμένῳ ὅσα δηλονότι βασιλεῖ βουλομένῳ ἐτύγχανε καὶ δὴ καὶ Ἀρχιερέα κλπ.» ἔκδοσις Βόννης. Βλέπε καὶ Παπαρρηγόπουλον ἔνθα ἀνωτέρω τόμ. Δ' β. σελ. 132-133.

(19) Τοιαῦτά τινα ἔγραφεν ὁ πατριάρχης Νεῖλος (1380-1388) πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Βουλγαρίας Ἰωάννην ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονίας τοῦ Μητροπολίτου Βιδύνης Κασιανοῦ συσταθέντος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ εἰρημένου βασιλέως. Μ. Γεδεὼν Πατρ. Πίνακες 442.

καὶ τῶν ἁγίων δὲ συνόδων ἡ θεόπνευστος Νομοθεσία ἐξ ἡμῶν ὡς ἀπὸ πηγῆς τινος εἰς τὸ τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα ἐξεχύθησαν (20).

Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη δὲν ἦτο φύσεως τοιαύτης, ὥστε νὰ μεταμορφώσῃ τὸν πατριάρχην ΚΠόλεως εἰς «πάπαν τῆς Ἀνατολῆς» ὡς πολλάκις ἰσχυρίσθησαν ξένοι τινές [Μένδελσων, Herzberg, Charles Diehl] (21). Οἱ Πατριάρχαι Κ.Π. κατὰ κανόνα ἐσέβοντο τὰ θέσμια καὶ τὰς διατάξεις τὰς σχετικὰς πρὸς τὸ αὐτοκέφαλον καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοδιοίκησιν τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων, ὅ,τι δὲ ἐνήργουν ὑπὲρ τῶν θρόνων ἐκείνων ἔπραττον τοῦτο εἴτε στηριζόμενοι εἰς ἓν καθεστὼς δημιουργηθὲν ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων εἴτε ἐρειδόμενοι ἐπὶ καθωρισμένων τινῶν κανονικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων εἴτε ὠθούμενοι ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ καθήκοντος τῆς μερίμνης περὶ τῶν λοιπῶν θρόνων, μερίμνης καθισταμένης ἐπιτακτικῆς ἕνεκα ἰδιαιτέρων ἐξαιρετικῶν συνθηκῶν. Καὶ ἐσέβοντο μὲν τοὺς ἀρχαίους πατριαρχικοὺς θρόνους, ὡς πρὸς δὲ τὰς νεωτέρας αὐτονόμους ἐκκλησίας στερρῶς πάντοτε εἴχοντο τῶν κυριαρχικῶν αὐτῶν δικαίων, ἐκχωροῦντες μόνον περιωρισμένην αὐτονομίαν καὶ σχετικὸν καὶ ἀτελὲς αὐτοκέφαλον (22). Πατριάρχαι τινὲς Κ. Π. ὡς ὁ Κηρουλάριος [1043—1058], Ἰωάννης ὁ Καλέκας [1344] ἔδειξαν παπικὰς τάσεις, ἀλλ' αὗται ἐτύγχανον ἀπόρροια ὅλως προσωπικῶν διαθέσεων καὶ ἀτομικῆς ἰδιοσυγκρασίας καὶ ὡς τοιαῦται ἦσαν παροδικαὶ μὴ ἰσχύσασαι νὰ μεταβάλωσι τὸ ὁμοσπονδιακὸν διοικητικὸν σύστημα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Αἱ τοιαῦται ἀπόπειραι ὁμοιάζουσι τὰς ἐκ τῆς ἀντιστρόφου πλευρᾶς ἀποπείρας τῶν Αὐτοκρατόρων Βασιλίσκου καὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου εἰς μάτην ἐπιχειρησάντων τὸν περιορισμὸν καὶ αὐτὴν τὴν κατάργησιν τῆς δικαιοδοσίας καὶ τῶν δικαίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (23). Μὴ καθορισθέντων κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχήν, ὡς σήμερον, τῶν ὁρίων τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, τοῦ δὲ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ἀντικαθιστῶντος τότε τὸν πατριωτισμὸν καὶ ὑπαγορεύοντος τὰς κατευθύνσεις τῆς πολιτικῆς· οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι ἐξήσκουν ἔστιν ὅτε μεγίστην ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν τοῦ κράτους ὑποθέσεων. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ παράγραφος ἐκείνη τῆς ἐπαναγωγῆς καθ' ἣν ἡ εὐτυχία τῶν πολιτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συμφωνίας καὶ ὁμοφροσύνης

---

(20) Muller et Miklosich, Acta Patriarchatus C/politanae. A, 159.

(21) Charles Diehl, ἔνθα ἀνωτέρω «le veritable pape de l' Orient».

(22) Βλέπε ἡμετέραν μελέτην, «τὸ αὐτοκέφαλον ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ». «Ὀρθοδοξία» τόμ, Ε΄ σελ. 37-41.

(23) Β. Στεφανίδου. «Ἀπόπειραι περιορισμοῦ καὶ καταργήσεως τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχήν». «Νέος ποιμὴν» τόμ. Α΄ σελ. 737-739 καὶ Dictionnaire de Theol. catholique ἔνθα ἀνωτέρω στ. 1330.

ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς ἐξουσίας. Ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ Γάλλος Montesquieu ἔγραφε πάντως μετά τινος ὑπερβολῆς· «ὁ πατριάρχης εὑρίσκετο πάντοτε, εἰ καὶ ἐμμέσως, διαιτητὴς ὅλων τῶν δημοσίων ὑποθέσεων» [Le patriache se trouvait toujours arbitre de toutes les affaires publiques].

Μετὰ τὴν Ἅλωσιν τῆς Κων/πόλεως ὁ Οἰκ. Πατριάρχης ἀνεγνωρίσθη οὐ μόνον θρησκευτικὸς ἀρχηγός, ἀλλ' ἔν τινι μέτρῳ καὶ πολιτικὸς τοιοῦτος (ἐθνάρχης, μιλέτμπασῃ), ἡ δὲ δικαιοδοσία ἐξετείνετο οὐσιαστικῶς εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως ἐπὶ ὅλων τῶν ὀρθοδόξων τῶν διεσπαρμένων ἀνὰ τὴν ἀχανῆ Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίαν καὶ τὰς πολλὰς ἐνετικὰς κτήσεις. Ἡ θέσις τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου ἑδρεύοντος ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῶν Σουλτάνων καὶ περιβεβλημένου διὰ κύρους καὶ αἴγλης ἅτινα προσεπορίσατο αὐτῷ μακρὸν καὶ ἔνδοξον παρελθὸν κατέστη τοιαύτη, ὥστε οἱ Σουλτάνοι ἐν τοῖς Βερατίοις τῶν Οἰκουμ. Πατριαρχῶν, ὡς ἐν τῷ τοῦ Διονυσίου τοῦ Δ', ρητῶς ἐσημείουν «οἱ Πατριάρχαι τῶν ἄλλων χωρῶν διενεργήτωσαν τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν διὰ τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως» [24].

Πλὴν τῆς μεσιτευτικῆς ταύτης καὶ τρόπον τινὰ ἀντιπροσωπευτικῆς ἰδιότητος τοῦ Πατριαρχείου ΚΠ., τοῦτο ἕνεκα τῆς ἐπισφαλοῦς θέσεως καὶ τῆς ἐπί τινα καιρὸν παρακμῆς τῶν ἄλλων πατριαρχείων, ὡς καὶ κατὰ τὴν προηγουμένην περίοδον, δι' οὓς λόγους ἀνεπτύξαμεν ἀλλαχοῦ τῆς παρούσης μελέτης, καθηκόντως ἐμερίμνα περί τε τῆς ἐξωτερικῆς καὶ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ζωῆς. Τοιουτοτρόπως τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον εἴτε ἐμεσολάβει παρὰ τοῖς κρατοῦσι ὑπὲρ τῶν ὑλικῶν καὶ ἄλλων συμφερόντων τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ Πατριαρχείου ἢ τῆς Α ἢ Β Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, εἴτε ἐτιμώρει ἀτακτοῦντας ἀνωτέρους κληρικοὺς ἀνήκοντας εἰς τοὺς θρόνους ἐκείνους ἢ ἐξέλεγε τοὺς ἀρχιποίμενας αὐτῶν. Οὕτω π. χ. τῇ εἰκοστῇ Ἰουνίου 1783 προεβιβάσθη εἰς τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας ὁ Μετρῶν ἐπίσκοπος κύριος Γεράσιμος γενομένης τῆς μεταθέσεως ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἀσωμάτων κειμένῳ κατὰ τὸ Μ. Ρεῦμα. Ὡσαύτως πρὸ αὐτοῦ ἐξελέγη ἐν ΚΠ. καὶ ἐν τῷ

(24) Μ. Γεδεών, Γράμματα Τουρκικὰ σελ. 13. Φιλαρέτου Βαφείδου (νῦν Μητροπολίτου Ἡρακλείας) Ἐκκλ. Ἱστορία τόμ. Γ' σελ. 87 καὶ αὐτόθι ὡσαύτως ὅτε ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Ἰωακεὶμ ὁ πάνυ προσεκλήθη σημ. 1 διὰ τοῦ ἐν Κρήτῃ Λατίνα Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν ἐν Τριδεντῳ Σύνοδον ἀπήντησεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀπευθυνθῇ πρόσκλησις ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τὸν δυνάμενον νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ καὶ τοὺς τρεῖς ἄλλους πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς. Χρυσοστ. Πα-

αὐτῷ χωρίῳ ὁ Κυπριανός (1766), ὡσαύτως ὁ Ματθαῖος (1746), Κοσμᾶς ὁ Γ' (1737) καὶ ἄλλοι. Τὸ τοιοῦτον ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ 1870 ὅτε ἐξελέγη ἐν ΚΠ. Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ πρώην ΚΠ. Σωφρόνιος [25]. Ὁμοίως καὶ οἱ Πατριάρχαι Ἀντιοχείας μετὰ τὴν Ἅλωσιν — ὡς εἴδομεν καὶ πρὸ αὐτῆς — ἐχειροτονοῦντο ἐν τῷ Οἰκουμ. Θρόνῳ. Ὁ Ἀντιοχείας Σίλβεστρος ἐχειροτονήθη τῷ 1728 ἢ μᾶλλον τῷ 1724 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου (Ἀ. Κ. Ὑψηλάντου, μετὰ τὴν Ἅλωσιν σελ. 326, κ. Καλλινίκου Δελικάνη ἔνθα ἀνωτέρω Β' σελ. 185, 642, 608 καὶ 609 κ. ἑ.) ὡς καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν μέχρι τοῦ 1850. Τὸ αὐτὸ συνέβη ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων, τὴν Ἐκκλησίαν Κύπρου καὶ ἄλλας. (Βλέπε Ἀρχιμ. Καλλίστου ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 26 καὶ Καλλινίκου Δελικάνη ἐν τοῖς ἐπισήμοις πατρ. ἐγγράφοις) [26]. Τὰ ἱστορικὰ ταῦτα δεδομένα εἶναι τοιαῦτα, ὥστε ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι πάντοτε δὲν ἐπρόκειτο περὶ διοικητικῆς ἐπεμβάσεως γινομένης μετὰ «δεητικὴν αἴτησιν», ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτεπαγγέλτου ἐνεργείας ὑπαγορευομένης εἴτε ὑπὸ τῆς μερίμνης ἣν ἐλάμβανε τὸ Οἰκ. Πατριαρχεῖον περὶ τῶν ἄλλων τοῦ Θεοῦ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐσημειώθη, εἴτε ὑπὸ τῆς ὑπάρξεως προηγουμένων δι' ὧν ἐδημιουργεῖτο ἓν δίκαιον ἐξ ἐθίμου. Ἐκ τῆς Νομικῆς Συναγωγῆς (φύλλα 353-358) πληροφορούμεθα ὅτι τῷ 1663 οἱ Πατριάρχαι ΚΠ. Διονύσιος ὁ Γ', Ἀλεξ. Παΐσιος, Ἀντιοχείας Μακάριος καὶ Ἱεροσολύμων Νεκτάριος συνέταξαν ***Τόμον***, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπέλυον πλεῖστα ὅσα ζητήματα ὑποβληθέντα αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ κλήρου τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας. Ἐρωτήσεις. Κεφ. Η'. Εἰ τῷ ΚΠ. Θρόνῳ ἐρεῖται πᾶσα κρίσις ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνεται ἑκάστης ὑποθέσεως ἐκκλησιαστικῆς πέρας;

Ἀπόκρισις. Τὸ προνόμιον τοῦτο τοῦ πάπα ἦν πρὸ τοῦ διαρραγῆναι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ ἀλαζονίας καὶ ἐθελοκακίας· ἤδη δὲ ἐκείνου διαρραγέντος, αἱ ὑποθέσεις πᾶσαι τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὸν τῆς Κωνσταντι-

---

παδοπούλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Ἐκκλ. Ἀλεξανδρείας μεταγεν. Μέγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαίδεια τόμ. Γ' στ 562.

(25) Σεργίου Μακραίου Ἐκκλ. Ἱστορ. παρὰ Σάθᾳ Μ. Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σ. 255, Φ. Κεκουλέ, Ἱστορία τοῦ ναοῦ Μ. Ρεύματος ἐν Δελτίῳ τῆς Ἱστορ. ἐθνολ. Ἑταιρείας τόμ. Η' σελ. 226 καὶ ἡμέτερον Λόγον Ἐπιμνημόσυνον εἰς τοὺς Πατριάρχας τοὺς ἐνταφιασθέντας ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Μ. Ρεύματος ἐν Κωνσταντινουπόλει 1930 σελ. 6 αὐτόθι σημ. 4.

(26) Καλλινίκου Δελικάνη, Ἐπίσημ. Πατρ. ἔγγραφα Β' σελ. 33, 39-47, 637 καὶ ἀλλαχοῦ. Φιλαρέτου Βαφείδου (Μητροπ. Ἡρακλείας) Ἐκκλ. Ἱστορία Γ' β. σ. 260-265.

νουπόλεως Θρόνον ἀναφέρονται καὶ παρ' αὐτοῦ τὰς ἀποφάσεις λαμβάνουσιν, ὡς τὰ ἴσα πρωτεῖα κατὰ τοὺς Κανόνας ἔχοντος τῆς παλαιᾶς Ρώμης.... ὅτι δὲ τὸ προνόμιον τοῦτο ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μετήνεκται, μάθοις ἂν ἐκ πολλῶν, οὐχ ἧττον δὲ ἐκ τῶν σχολίων τοῦ.... καὶ ἐκ τοῦ Βαλσαμῶνος μὴ εἶναι τὰ περὶ τοῦ πάπα ὁρισθέντα εἰδικὰ τούτου καὶ μόνον προνόμια, ἀλλ' ἐξυπακούεσθαι καὶ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως· ἤδη δὲ ἀπορραγέντος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἀπὸ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, μόνον εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν ἀναφέρεται Θρόνον. ***Εἰ δὲ τυχὸν συναινοῦσι καὶ οἱ λοιποὶ πατριάρχαι, εἰ τυχὸν εἴη μείζων ἡ ὑπόθεσις,*** ἀμετάβλητος ἔσται ἡ ἐξενεχθεῖσα ἀπόφασις. «Καὶ ἐν τῇ κατωτέρω ἀποκρίσει λόγος γίνεται περὶ τοῦ ἐκκλήτου πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ***ἐσχηκότος παρὰ τῶν Κανόνων τὸ τοιοῦτον προνόμιον***» (27).

Προκειμένου ἰδίᾳ περὶ κανονικῶν ζητημάτων καὶ ἄλλων ἐνδιαφερόντων τὴν καθόλου ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπέβλεπε καθηκόντως «ταῖς πανταχοῦ παροικίαις». Πλεῖστα ὅσα ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς ἐπισήμοις πατριαρχικοῖς ἐγγράφοις ἀποσπάσματα μαρτυροῦντα τὰ ἀνωτέρω· ὡσαύτως καὶ ἱστορικὰ γεγονότα κυροῦσι τὴν μαρτυρίαν ταύτην.

Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἰακώβου τοῦ Α' κατὰ τὸ 1687 ἐξεδόθη πατριαρχικὸν ἔγγραφον ἐξ ἀφορμῆς τῆς στάσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ ζητοῦντος νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἐξαρτήσεως αὐτοῦ. Ἐν τῷ εἰρημένῳ ἐγγράφῳ ἀναγινώσκομεν· «τούτου χάριν τῷ ἀρχαιοπαραδότῳ Κανόνι στοιχοῦντες τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τάξεως, ὡς ἀπαράθραυστα βουλόμενοι διασώζεσθαι τὰ τῶν ἁπανταχοῦ ἁγίων Ἐκκλησιῶν ***προνόμια***, κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς τύπους καὶ τοὺς Συνοδικοὺς καὶ Κανονικοὺς τῶν θείων πατέρων ὅρους καὶ θεσμούς, καθ' ἣν ἔφθασεν ὁ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικὸς Θρόνος ***κανονικὴν πλουτισθῆναι δύναμιν ὡς καὶ τὰς προβαλλομένας ἐπὶ διαίτησιν αὐτῷ ἀνακρίνειν ὑποθέσεις,*** τάς τ' ἐπισυμβαινούσας ἀταξίας τὰς ἐν ἑτέροις κλίμασι τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας καταστέλλειν κατὰ τὸ εὔθετον μεταρρυθμίζειν τὰ τοιαῦτα» (28). Ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς ἐκλογῆς — προεδρικῶς — εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κύπρου τοῦ πρῴην Ἀντιοχείας Ἀθανασίου ἐν εἴδει προοιμίου κατεχωρήθησαν τὰ ἑξῆς: «τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας οἷα κοινῆς τῶν

(27) Τὸν τόμον τοῦτον παραλαβὼν ἐκ τῆς Νομικῆς Συναγωγῆς ἐδημοσίευσεν ἐν ταῖς Κανονικαῖς αὐτοῦ Διατάξεσι ὁ Μ. Γεδεὼν τόμ. Α' σελ. 341-366 τὸ ἀνωτέρω ἀπόσπασμα δημοσιεύει καὶ ὁ ἅγιος Κυζίκου (Καλλίνικος Δελικάνης) ἐν τοῖς ἐπισήμοις ἐγγράφοις τόμ. Β' σελ. ι' ἔνθα ὁμιλεῖ περὶ τῶν προνομίων τοῦ ΚΠ.

(28) Καλλινίκου Δελικάνη [νῦν Μητροπολίτου Κυζίκου], ἔνθα ἀνωτέρω, Β' σελ. ια' καὶ 403.

ἁπανταχοῦ φιλοχρίστων μητρὸς καὶ τιθηνοῦ, ἔτι δὲ καὶ καταφυγῆς, ἡ **περίθαλψις ἀνὰ τὰς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας διήκουσα,** ταύτας οὐ μόνον ἑνοῖ καὶ συνδέει ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ἀλλὰ θερμαίνει καὶ ταῖς ἀκτῖσι τῶν ὁποίων χαρίτων διαυγάζει καὶ παντὶ περιτίθησι κόσμον καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν τῶν λοιπῶν πνευματικῆς ἑνώσεως καὶ ἀδιασπάστου συναφείας περιφανοῦς οὔσης ἀνέκαθεν καὶ παμπόλλων ἐκεῖθεν ἀρυομένων τῶν ὠφελημάτων, καὶ μάλιστα ὁπηνίκα θεηλάτῳ τινὶ βασκάνῳ, ἡ καθεστῶσα τῆς Ἐκκλησίας γαλήνη τύχῃ κλύδοσιν αἰφνιδίοις διαταραττομένη καὶ καταιγιζομένη, **αἱ ἐπὶ μέρους ἐκκλησίαι εἰς ταυτηνὶ ὡς πρὸς ἀκύμονα λιμένα προσαγόμεναι,** κἀκεῖθεν εὑρισκόμεναι τὴν προσήκουσαν τῶν ἐπισκηψάντων αὐταῖς δεινῶν καὶ χαλεπῶν τὴν κατεύνασιν» (29). Παρομοίας φράσεις ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τῇ Νομικῇ Συναγωγῇ τοῦ Δοσιθέου περιεχούσῃ ἀντίγραφα διαφόρων ἐπισήμων πατριαρχικῶν ἐγγράφων, οὕτως ἐν δυσὶ τοιούτοις ἐκδοθεῖσι ἐπὶ πατριάρχου Παρθενίου τῷ 1675 καταχωροῦνται τὰ ἀκόλουθα· **«πολλοῖς προνομίοις καὶ προτερήμασιν ὁ Οἰκουμενικὸς ἀνέκαθεν κατεκόσμηται θρόνος,** ἅτε δὴ Οἰκουμενικὸς καὶ πάντων τῶν ἄλλων θρόνων ὑπέρτατος» .... «διὸ καὶ πᾶσα ἐπισυμβαίνουσα τοῖς ἄλλοις θρόνοις ὑπόθεσις τούτῳ [τῷ Οἰκ. Θρόνῳ] πρὸς χρῆσιν ἀναφέρεται» (30).

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐκ λόγων μερίμνης ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας εἶχε προσαρτήσει τῷ κλίματι αὐτοῦ κατὰ τὸ 1757 τὴν ἐπαρχίαν Χαλεπίου. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1766 ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀπεδόθη τῷ πατριαρχείῳ Ἀντιοχείας. Ἐν τῇ πράξει ταύτῃ τῆς ἀποδόσεως σημειοῦνται τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα λόγια· «ὅστις (Οἰκουμ. Θρόνος] εἴωθεν ὅλαις φροντίσι καὶ προνοητικαῖς ἐπισκέψεσι χεῖρα βοηθείας ὀρέγειν, προνοεῖσθαί τε καὶ περιποιεῖσθαι τὰς βοηθείας δεομένας ἑκασταχοῦ ἐπαρχίας καὶ παροικίας (31) κλπ. Ἡ Ἐκκλησία Κων/πόλεως κατὰ τὸ 1759, ὅτε ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Πεκίου ὑφίστατο ὡς ἀνεξάρτητος καὶ αὐτοκέφαλος, προέβη εἰς ἐκλογὴν Ἀρχιεπισκόπου τοῦ θρόνου ἐκείνου ἐκλέξασα ὡς τοιοῦτον τὸν Ἰωαννίκιον Καρατζᾶν. Ἐδικαιολόγησε δ' ὡς ἑξῆς τὴν τοιαύτην μέριμναν· «κατὰ τὰ ἅπερ κέκτηται προνόμια ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ δεφεντεύειν τοῖς ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν εὑρισκομένοις αὐτονόμοις Θρόνοις, καὶ συνηγορεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν ταῖς ἀτυχίαις αὐτῶν (32).

---

(29) Πατριαρχ. Κῶδιξ Κυπρίου, σελ. 36. Καλλινίκου Δελικάνη. ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 566.

(30) Νομικὴ Συναγωγὴ σελ. 143α, 144α.

(31) Πατριαρχ. Κῶδιξ Ε' σ. 321. Καλ. Δελικάνη, ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 210.

(32) Πατριαρχ. Κῶδιξ Δ' σελ. 127. Καλλινίκου Δελικάνη, ἔνθα ἀνωτέρω τόμ. Γ' σελ. 918.

Ὅταν ὁ λόγος ᾖ περὶ δογμάτων καὶ κινδύνων τῆς πίστεως, ἰδοὺ πῶς ἐκφράζονται οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι καὶ ἡ περὶ αὐτοὺς Σύνοδος. Ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος προνόμιον κέκτηται παρά γε τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ βασιλικῶν θεσπισμάτων (33) φιλοτιμηθέντων αὐτῷ ἐπισκέπτεσθαι καὶ προνοεῖν οὐ μόνον ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ταῖς πέριξ ἀπανταχοῦ ἐκκλησίαις καὶ παροικίαις πᾶσι ἀπονέμειν τὴν πρόσφορον διοίκησιν, ὡς τὴν καθόλου ἀρχὴν ἐπιτετραμμένοι ***καὶ μάλιστα ὅτεν περὶ δογμάτων καὶ εὐσεβείας ἡ ὑπόθεσις καὶ περὶ τὰ καίρια ὁ κίνδυνος καθέστηκε,*** τότε γὰρ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἀντιλαμβάνεσθαι χρέος ἔχει, καταρτίζειν τε καὶ διευθετεῖν τὰ κάμνοντα μέρη καὶ μηδενὸς ἀμελεῖν τῶν πρὸς σύστασιν ἀφορώντων τῆς οἱασοῦν ἐκκλησίας καὶ ποίμνης........τούτου χάριν ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἐν ΚΠ. συναδελφοὶ Ἀρχιερεῖς τοῦτο μὲν διὰ τὰ φιλοτιμηθέντα προνόμια τῷ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ Κ/πόλεως ***ἐπιβάλλειν ταῖς πανταχοῦ παροικίαις, ὅταν περὶ δογμάτων ᾖ ὁ λόγος***, τοῦτο δὲ διὰ τὴν φοβερὰν καὶ ἄφευκτον προσταγὴν τοῦ βασιλικοῦ Κράτους, ναὶ μὴν διὰ τὸ παραχωρῆσαι καὶ ἐνδοῦναι εἰς τὴν ψῆφον ταύτην (=τὴν ἐκλογὴν μητροπολίτου Χαλεπίου ἐπὶ Παϊσίου] τοῦ Χαλεπίου τοῦ ῥηθέντος συναδελφοῦ ἡμῶν κὺρ Σιλβέστρου [Πατριάρχου Ἀντιοχείας] (34).

Ἀναλύοντες τὰ ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ τῆς ἐκλογῆς μητροπολίτου ἄλλου κλίματος διαλαμβανόμενα παρατηροῦμεν· α΄] ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς θρόνος τὰ ἰδιαίτερα αὐτοῦ δίκαια καὶ προνόμια ἀναφέρει εἰς τὴν πρὸ τῆς Ἁλώσεως περίοδον καὶ στηρίζει ἐπὶ συνοδικῶν καὶ βασιλικῶν θεσπισμάτων· β΄] ὅτι ὡς ἐπὶ βυζαντινῶν οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν Σουλτάνων ἡ Ἐκκλησία Κων/πόλεως προετρέπετο ἔστιν ὅτε καὶ ὑπὸ τῆς πολιτείας εἰς προστατευτικὴν ἐπέμβασιν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ἄλλου θρόνου· καὶ γ΄] ὅτι κατ᾿ ἀρχὴν ἡ ἐπέμβασις αὕτη [σημειοῦνται καὶ ἐξαιρέσεις] ἐγίνετο τῇ συναινέσει τῆς ἐνδιαφερομένης ἐκκλησίας.

Ὡς πρὸς τὰ δόγματα καὶ τὸν θρησκευτικὸν κίνδυνον περὶ ὧν τοσοῦτος λόγος ἐν τῷ προσημειωθέντι ὑπομνήματι ἀναφέρομεν καὶ τὸ ἑξῆς γεγονός. Κατὰ 1596 ἕνεκα σφοδροτάτων καὶ βιαίων προπαγανδιστικῶν ἐνεργειῶν τῶν Καθολικῶν κατὰ τὴν μικρὰν Ῥωσσίαν συνῆλθε Σύνοδος ἐν Βρέστῃ, ἐν ᾗ παρῆσαν καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Πατριαρχῶν Κων/πόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας Νικηφόρος καὶ Κύριλλος ὁ Λούκαρις ὡς καὶ ὁ μητροπολίτης Βε-

(33) Βλέπε ὅσα ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς παρούσης μελέτης ἐγράφησαν σχετικῶς πρὸς τὰ ἰδιαίτερα δικαιώματα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου.

(34) Πατρ. Κῶδιξ Κριτίου σελ. 36. 37. Καλλινίκου Δελικάνη, ἔνθα ἀνωτέρω, Β΄ σελ. 189-190.

λιγραδίου Λουκᾶς καὶ ἄλλοι. Μετὰ τὴν ἀποσκίρτησιν ὡρισμένων κληρικῶν οἱ ὑπολειφθέντες Ὀρθόδοξοι ἀναθέματι ὑποβαλόντες τοὺς λατινοφρονοῦντας ἐγνωμάτευσαν ἅμα ὅτι ἐν τοῖς ἀντικειμένοις τῆς πίστεως δὲν θέλουσι παραδεχθῆ τι ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως (35).

Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τῆς παρούσης μελέτης ἐσημειώθησαν αἵ τε κατὰ καιροὺς ἐνέργειαι τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου καὶ τὰ προσαχθέντα χωρία τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν βασιλικῶν θεσπισμάτων προσδίδουσι μὲν ἰδιάζουσάν τινα θέσιν καὶ ἐξαιρετικὸν κῦρος τῷ Θρόνῳ τῆς Νέας Ρώμης, δὲν ἀνυψοῦσιν ὅμως αὐτὸν εἰς παπικὴν τῆς Ἀνατολῆς καθέδραν. Πολλαὶ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπηγορεύθησαν ὑπὸ καιρικῶν περιστάσεων ὡς λ. χ. προσαρτήσεις ἐπαρχιῶν καὶ ἐκλογαὶ ἐπισκόπων καὶ πρωθιεραρχῶν ἄλλου κλίματος. Ὅταν ἔπαυσαν ὑφιστάμενοι οἱ λόγοι οὗτοι, τὰ κατὰ τὰς λοιπὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν λ. χ. τῶν προεστώτων αὐτῶν ἐπανήρχοντο εἰς τὴν ἀρχαίαν κανονικὴν αὐτῶν τάξιν. Ἐπὶ τῶν περιπτώσεων τούτων ἴσχυεν ἡ ἀρχὴ «cessante ratione legis cessat lex ipsa». Ὅτι δὲ ἡ πράγματι συνταγματικὴ μέν, φιλόστοργος δὲ καὶ περὶ τῆς εὐσταθείας τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν καθηκόντως μεριμνῶσα Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν ἐσκόπει νὰ ἀσκήσῃ παπικὴν ἡγεμονίαν — ἀφ' οὗ καὶ ἡ ἰδία δὲν ἐξέλεγε πάπας ἀπολυταρχικούς, ἀλλὰ συνταγματικοὺς πατριάρχας, κυβερνῶντας τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τῆς περὶ Αὐτοὺς ἱερᾶς Συνόδου—τρανῶς καταδείκνυται καὶ ἐκ μιᾶς περικοπῆς πράξεως γενομένης τῷ 1792 ἐπὶ Νεοφύτου τοῦ Ζ΄ ἐξ ἀφορμῆς τῆς μητροπόλεως Χαλεπίου, ἐπαρχίας τοῦ ἀντιοχικοῦ κλίματος. «Τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι μὲν καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων βοηθεῖν πρὸς τὰς χρείας καὶ τοῖς λοιποῖς ἁγιωτάτοις πατριαρχικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς θρόνοις, πάνυ προσῆκον ἐκ παλαιοῦ ἡγεῖται ὁ καθ' ἡμᾶς οὑτωσεὶ ἁγιώτατος Πατριαρχικός, Ἀποστολικὸς καὶ Οἰκουμενικὸς Θρόνος, **ἀφαιρεῖσθαι γε μὴν ἐκείνων τὰ δίκαια καὶ πλεονεκτεῖν ἀδικοῦντα, οὐχ ὅπως πράττειν, ἀλλ' οὐ δὲ ἀκούειν ἀνέχεται»** (36).

Ὁ τοιοῦτος δὲ πάλιν καθορισμὸς τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Οἰκ Πατριαρχείου εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων θρόνων δὲν σημαίνει ὅτι ἡ πρωτόθρονος Ἐκκλησία στερεῖται ἰδιαιτέρων δικαιωμάτων καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐξαιρετικοῦ κύρους παραχωρηθέντων ὑπό τε συνόδων καὶ βασιλέων καὶ ὑπαγορευθέντων καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ

---

(35) Φιλαρέτου Βαφείδου [νῦν Μητροπολίτου Ἡρακλείας] Ἐκκλ. Ἱστορία τόμος Γ΄ σελ. 161 καὶ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, μετάφρασις Θεοδ. Βαλλιάνου σελ. 157-158.

(36) Μητροπολίτου Κυζίκου, Καλλινίκου Δελικάνη ἔνθα ἀνωτέρω τόμ. Β΄ σ. 217.

ὅτι ἀδίκως καλεῖται μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς (37). Ὁ τοιοῦτος δισχυρισμὸς εἶναι ὄχι μόνον παραγνώρισις νόμων καὶ κανόνων, ἀλλὰ καὶ ἄρνησις ἱστορικῶν πραγματικοτήτων. Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος δικαιώματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ὑπάρχουσι· ποῖα δὲ καὶ ποῦ στηρίζονται ἀρκούντως καταφαίνεται ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων. Ἕτερον εἶναι «τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς καὶ ἐνδείξεις ἐκεῖναι, καὶ ἡ παροχὴ τοῦ Ἁγίου Μύρου (38), αἱ ἐμφαίνουσαι πνευματικὸν δεσμόν. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον θεωρεῖται δικαίως ὁ πιστὸς θεματοφύλαξ ἐν πᾶσι τῆς γνησίας ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ἡ Ἀρχὴ ἐκείνη ἡ συγκαλοῦσα συσκέψεις καὶ συνόδους, ἡ ἀμέσως καὶ αὐτοδικαίως διοικοῦσα τὰς ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ὑπαρχούσας ὀρθοδόξους κοινότητας καὶ μεριμνῶσα περὶ ὅλων τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ὅταν αὗται δεινὰς διέρχωνται στιγμάς, ἀπὸ θρησκευτικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως. Ὅταν ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας Μύρων ἐπισκεφθεὶς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προσεφώνει τῇ 23 Μαΐου 1927 τὸν πλήρη ἡμερῶν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Βασίλειον τὸν Γ', ἀπεκάλεσε τὸ Κέντρον τοῦτο τῆς Ὀρθοδοξίας «Σεβάσμιον Κέντρον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξεπέμφθησαν αἱ ἀκτῖνες τῆς χριστιανικῆς Πίστεως πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, φωτίσασαι καὶ ὁδηγήσασαι πρὸς τὸν ὑπέροχον πολιτισμὸν τοῦ Ἰησοῦ ἀπειραρίθμους λαούς». Ὡσαύτως ὠνόμασεν αὐτὸ Μητέρα Μεγάλην Ἐκκλησίαν (39). Ταῦτα δὲν εἶναι κεναὶ λέξεις λεγόμεναι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ μιᾶς τυπικῆς ἐπισκέψεως, ἀλλὰ πραγματικότης ὁμοία πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας ἀνέγνωσεν ἤδη ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ.

---

(37) Ὁ γεραρὸς Μητροπολίτης Ἡρακλείας φρονεῖ οὐχὶ ὀρθῶς, νομίζω, ὡς φαίνεται, ἐξ ὅσων ἀναπτύσσω ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ, ὅτι τὰ λεγόμενα ἰδιαίτερα δικαιώματα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου δὲν στηρίζονται ἐπὶ κανόνων καὶ βασιλικῶν θεσπισμάτων. Τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀναφερόμενα, ὡς τὸ τοῦ Δοσιθέου καὶ ἄλλων, πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θέσεως αὐτοῦ νομίζω ὅτι δὲν ἀναιροῦσι τοὺς ἐμοὺς ἰσχυρισμούς, καθότι οἱ ἀναφερόμενοι, ἰδίως ὁ Δοσίθεος, ἐσκόπουν νὰ καταπολεμήσωσι τὴν παπικὴν ἀπολυταρχίαν, τὴν ὁποῖαν οὐδεὶς ἐχέφρων παραδέχεται ὑπάρξασαν ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ. Φιλ. Βαφείδου Ἐκκλ. Ἱστορία τόμ. Γ^α σ. 85-87 καὶ Γ^β 214-116.

(38) Τὸ Ἅγιον Μῦρον ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν λαμβάνουσιν ἐκ τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου τὰ λοιπὰ ἐν Ἀνατολῇ Πατριαρχεῖα καί τινες Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι. Τὸ τοιοῦτον ἀποκαλεῖται ἀρχαία παράδοσις [Acta Patriarchatus C/politan, A' 436—42. Ἔκ τινος ὅμως ἐπιστολῆς τοῦ Μελετίου τοῦ Πηγᾶ [ἐπιστ. 264 κώδιξ βιβ. Θ. Σχολῆς ρκ'] πρὸς τὸν Πατριάρχην ΚΠ. Ματθαῖον, ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Δοσιθέου ἀναφερομένων καὶ ἐξ ἄλλων ἐξάγεται ὅτι ἅγιον μῦρον κατεσκεύαζον ἐνίοτε καὶ τὰ λοιπὰ Πατριαρχεῖα.

(39) Ἀρχιμ. Τιμοθέου Εὐαγγελινίδου, ὁ πατριάρχης καὶ ἀντιβασιλεὺς τῆς Ρουμανίας δόκτωρ Μύρων Κριστέας, Βουκουρέστιον 938 σελ. 226-27.

Ὁ διάσημος ὀρθόδοξος κανονολόγος Νικόδημος Μίλας περὶ τῆς σημασίας καὶ τοῦ κύρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἰδίως ὡς πρὸς τὸ νομοθετικὸν ἔργον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζεται ὡς ἕπεται· «τὴν σημαντικωτέραν δρᾶσιν ἀνέπτυξεν ἡ πατριαρχικὴ Σύνοδος Κωνσταντινουπόλεως τὸ μέν, ὅτι, ὁ Πατριαρχικὸς οὗτος Θρόνος φέρει τὰ πρεσβεῖα τιμῆς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸ δέ, ὅτι ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας διετέλει οὗτος ἀνεξάρτητος πολιτικῶς, τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων τῆς Ἀνατολῆς καταδυναστευομένων..... Ἕνεκα τῆς θέσεως ταύτης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπέναντι τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν κέντρων τῆς Ἀνατολῆς, ἀπεφαίνετο γνώμην ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχικὴ Σύνοδος καὶ ἐπὶ ὑποθέσεων μὴ ἀποβλεπουσῶν ἀμέσως τὸ πατριαρχεῖον τοῦτο, ἀλλ' ἄλλας Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, αἵτινες ἕνεκα τῆς καταδουλώσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιλαμβάνωνται τοιούτων ὑποθέσεων. Τούτων ἕνεκα συνήρχοντο πολλάκις ἐν Κωνσταντινουπόλει οἱ προεστῶτες τῶν κατυραννουμένων πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς συσκεπτόμενοι καὶ ἀποφασίζοντες ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων σπουδαίας φύσεως. Ἐντεῦθεν δὲ αἱ ἀποφάσεις αὗται ἔσχον καθολικὸν καὶ αὐθεντικὸν χαρακτῆρα ἐπὶ πάσης τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἕτερον γεγονὸς προσδῶσαν εἰς τὰς κανονικὰς διατάξεις τῆς πατριαρχικῆς Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ***ἦν ἡ μήτηρ Ἐκκλησία*** πάντων τῶν λαῶν ἐκείνων τῶν προσηλυτισθέντων ὑπὸ τῶν ἱεραποστόλων Αὐτῆς εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Φυσικὴ τούτου συνέπεια εἶναι ὅτι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν τούτων ἀπετείνοντο πρὸς διακανονισμὸν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῶν βίου εἰς τὴν ***Μητέρα Ἐκκλησίαν,*** αἰτούμεναι ὁδηγίας πρὸς τοῦτο καί πρὸς πάντα καθόλου τὰ ἄγνωστα καὶ ἀσαφῆ αὐταῖς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα (40).

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐνστερνισμένον τοιαύτας παραδόσεις καὶ περιβεβλημένον τοιοῦτον κῦρος, κραταιωθὲν διὰ μακραίωνος παρελθόντος ἐργάζεται καὶ νῦν ὡς καὶ πάντοτε, συμφώνως πρὸς τὴν μεγάλην αὐτοῦ διορθόδοξον ἀποστολήν. Τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀποστολὴν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας βαθέως αἰσθάνεται καὶ ὁ νῦν προκαθήμενος Αὐτῆς Φώτιος ὁ Β' μετὰ ζήλου ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐνεργείας πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς τοῦτο ἐγένετο ἐν τῇ προσυσκέψει τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ὡς τοῦτο, Θεοῦ συνάρσει, γενήσεται καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ Προσυνόδῳ.

---

(40) Νικοδήμου Μίλας, «Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον» μετάφρασις Ἀποστολοπούλου, ἔκδοσις Μαρασλῆ, σελ. 156-157.

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΚΥΡΟΥΣ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος).

Μετὰ τὸ 1543.

Ἡ αὐτὴ διχογνωμία ἀπαντᾶται μετὰ τὸ 1453 μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν· οὕτω λόγου χάριν ἐπὶ Συμεὼν Πατριάρχου τῷ 1470 Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποφαίνεται ὑπὲρ τῆς μύρῳ προσλήψεως τῶν Λατίνων δλδ. ὑπὲρ τοῦ ἐγκύρου τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν. Ἱερεμίας ὁ Β´ 1572 κατακρίνει μὲν τὸ βάπτισμα τῶν Λατίνων, ἀλλὰ δὲν θεωρεῖ αὐτὸ ἄκυρον. Ὁ Πατριάρχης Κυπριανὸς τῷ 1708 θεωρεῖ ἔγκυρον τὸ βάπτισμα τῶν Λατίνων (πρβλ. Γεδεὼν Καν. Διατ. τόμ. 2 σελ. 65—69. Συνταγμ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ τόμ. 5 σελ. 143). Ἐπὶ Πατριάρχου Παϊσίου 1754 θεωρεῖται ἔγκυρον. Ἀλλὰ τῷ 1750 ἐπὶ Κυρίλλου Ε´ θεωρεῖται ἄκυρον τὸ βάπτισμα τῶν Λατίνων καὶ διατάσσεται ὁ ἀναβαπτισμός, ὅπερ παραδέχονται καὶ ὅλοι τότε οἱ Πατριάρχαι τῆς Ὀρθοδοξίας (πρβλ. Οἰκονομ. Σωζ. τόμ. 1 σελ. 477). Ἡ Συνοδικὴ αὕτη ἀπόφασις ἴσχυσε καὶ μέχρι τοῦ 1840 ἐπὶ Ἀνθίμου Πατριάρχου Κων/πόλεως, ὅτε ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα τοῦ βαπτίσματος τῶν Παπικῶν καὶ κατίσχυσεν ἡ γνώμη τοῦ τότε Πατριάρχου πρώην Κων/πόλεως Γρηγορίου τοῦ ΣΤ´ ὑπὲρ ἀναβαπτισμοῦ τῶν Λατίνων. Προυχώρησεν ἡ γνώμη μέχρις ἀναβαπτισμοῦ καὶ τῶν Ἀρμενίων τῷ 1865 (Πρακτικὰ Ἱ. Σ. 1865 καὶ 1878). Γίνονται ὅμως ἀποφάσει Συνοδικῇ ἔπειτα δεκτοὶ Λατῖνοι καὶ Διαμαρτυρόμενοι καὶ Ἀρμένιοι δι' ἁπλοῦ χρίσματος παρὰ διαφόρων Μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως (Ἀρμένιοι καὶ Καθολικοὶ) συμφώνως ταῖς ἀποφάσεσι

ταῖς Συνοδικαῖς 1879—1880. Ἐν τῇ Ρωσσίᾳ δὲ ἐπίσης, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐθεωροῦντο διὰ χρίσματος ἀποδεκτοὶ οἱ Λατῖνοι μέχρι τοῦ 1622, ὁπότε ἐπὶ Φιλαρέτου Πατριάρχου Ρωσσίας ἐθεωρεῖτο ἀπαραίτητος τῷ 1622 ὁ ἀναβαπτισμός. Ἀλλ' ἐρωτήσεως γενομένης ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Πέτρου τοῦ Μεγάλου, Ἱερεμίας ὁ Γ' τῷ 1718 ἀπαντᾷ ὅτι γίνονται δεκτοὶ εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν οἱ Δυτικοὶ καὶ Λουθηρανοὶ δι' ἁπλοῦ μύρου. Ἔκτοτε μέχρι σήμερον ἐπικρατεῖ ἐν Ρωσσίᾳ τὸ ἔγκυρον τοῦ βαπτίσματος τῶν Λατίνων, ὡς δύναται νὰ ἴδῃ τις ἐν τῷ Πατριαρχικῷ καὶ Συνοδικῷ Γράμματι τοῦ 1875 ἀπαντητικῷ εἰς τὸν τότε Μητροπολίτην Ἀθηνῶν, ἐρωτήσαντα τὴν Ἐκκλησίαν Κων/πόλεως περὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν Λατίνων. Τὸ Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν τοῦτο Γράμμα ὡς περιληπτικὸν τοῦ ὅλου ζητήματος τοῦ ἀναβαπτισμοῦ τῶν Λατίνων παραθέτομεν ὁλόκληρον ὧδε:

ΓΡΑΜΜΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ

26 Μαΐου 1875.

«Σκεψάμενοι συνοδικῶς ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ἀντικειμένου, ἤτοι τοῦ βαπτίσματος τῶν Λατίνων, εἴγε δηλονότι δύναται θεωρηθῆναι ἔγκυρον ἢ μή, κατείδομεν ἀπὸ ἱστορικῶν γεγονότων καὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἐκκλησιαστικῶν πράξεων ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο πολλοὺς φέρει λόγους ὑπὲρ καὶ κατὰ καὶ πολλοὺς ἔσχε τοὺς ὑπερασπιστὰς καὶ τοὺς πολεμίους, ὡς οὐ λανθάνει βεβαίως καὶ τὴν Αὐτῆς Πανιερότητα. Πρὸ γὰρ τοῦ σχίσματος καὶ αὐτὸς ὁ Πατριάρχης Μιχαὴλ Κηρουλάριος ἐβάπτιζε τοὺς Λατίνους, προσερχομένους τῇ Ὀρθοδοξίᾳ, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ Πιττακίου ὅπερ ὁ ἔξαρχος Λέοντος τοῦ Θ' Οὐμβέρτος κατέλιπε ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς Ἁγίας Σοφίας κατὰ τοῦ Πατριάρχου Μιχαὴλ καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Πέτρον, ἡ δὲ πρᾶξις αὕτη τοῦ Κηρουλαρίου φαίνεται ὅτι πολλοὺς εὗρε, τοῦ καιροῦ προϊόντος, μιμητάς. Ἡ γὰρ ἐν Λατεράνῳ Σύνοδος τοῦ ,ασιε' (1215) ἔψεγε τοὺς Ὀρθοδόξους ὡς ἀναβαπτίζοντας τοὺς προσερχομένους ἐκ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ μετὰ τὸ σχίσμα ἔχομεν ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων καὶ Μάρκον τὸν Εὐγενικόν, ἀποφαινόμενον μύρῳ μόνον χρίειν τοὺς Λατίνους, ἔτι δὲ καὶ Συνόδων ἀποφάσεις, ἤτοι τῆς κατὰ τὸ ,ασζ' (1207) συγκροτηθείσης, τῆς κατὰ τὸ ,αυπδ' (1484) ἐπὶ Συμεὼν Πατριάρχου παρόντων καὶ τῶν τριῶν ἑτέρων Πατριαρχῶν, ὅτε συνετάχθη καὶ ἡ γνωστὴ ἀκολουθία, ἑτέρας ἐπίσης ἐν Βασιλευούσῃ κατὰ τὸ ,αχ' (1600) καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ Ἰωάσαφ Πατριάρχου Μοσχοβίας συνελθούσης ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὸ 1696 παρόντων καὶ δύο Πατριαρχῶν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, τοῦ Ἀλεξανδρείας Παϊσίου καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Μακαρίου. Πᾶσαι αὗται ἀπεφήναντο ὅτι ***μύρῳ μόνον δεῖ τελειοῦν*** τοὺς ἐκ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλη-

σίας προσερχομένους. Ἔχομεν ὅμως ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὸ ,αχκβ' (1622) ἐπὶ Φιλαρέτου Πατριάρχου Ρωσσίας καὶ τὸν ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Ε', Πατριάρχου Κων/πόλεως τῷ ,αψν' (1750) ἐκδοθέντα ὅρον, δεκτὸν γενόμενον ὑπὸ πάντων τῶν τότε Πατριαρχῶν, ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι ***χρὴ βαπτίζειν αὐτούς.*** Τὸ βάπτισμα ἄρα τῶν Δυτικῶν, ὁτὲ μὲν ἐθεωρήθη ὡς ἔγκυρον καθὸ τελούμενον εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἀναφερόμενον εἰς τὸ κυριώνυμον βάπτισμα, ὁτὲ δὲ τοὐναντίον ὡς ἄκυρον διὰ πολλὰς παρατυπίας, ἃς περιέβαλεν αὐτὸ σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ὁσημέραι αὔξουσα κενοσπουδία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἐντεῦθεν ἡ μὲν Ἁγιωτάτη Ρωσσικὴ Ἐκκλησία ἐκ λόγων εὐλόγων ὁρμωμένη ἔχει ἐν χρήσει τὰς ἀποφάσεις τῆς νεωτέρας ἐπὶ Ἰωάσαφ Πατριάρχου Μοσχοβίας συνελθούσης ἐν Μόσχᾳ Συνόδου ὡς συντελεστικὰς εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας θεωροῦσα, αἱ δὲ ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησίαι θεωροῦσι μέχρι τοῦδε ἐπάναγκες εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ὀρθοδοξίας τὸ ἀκολουθεῖν τῷ ἐπὶ Κυρίλλου Ε' ἐκδοθέντι ὅρῳ. Τούτων οὕτως ἐχόντων ἀπόκειται τῇ πνευματικῇ συνέσει τῆς Αὐτῆς Πανιερότητος καὶ τῶν λοιπῶν Συνοδικῶν μελῶν παραδέξασθαι ἢ μὴ τὸ ***χρήσασθαι τῇ οἰκονομίᾳ*** ἣν καὶ ἑτέρα Ἐκκλησία ἀπὸ δύο καὶ ἐπέκεινα αἰώνων κατέχει ἀπαρεγκλίτως, εἴγε, ὡς γράφει, ἡ οἰκονομία αὕτη προεπαγγέλλεται μεγάλας ὠφελείας τῇ αὐτόθι Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀσφαλίζει αὐτὴν ἀπὸ ἐπικειμένων κινδύνων. Ὅταν δέ ποτε δυνηθῶσιν αἱ κατὰ τόπους ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι συνελθεῖν ἐπὶ τῷ αὐτῷ, τότε σὺν Θεῷ γενήσεται ἡ ποθητὴ ἐπίσημος συνεννόησις καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καθὼς καὶ περὶ ἄλλων».

Μετὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ τούτου Γράμματος, ὄντος ἐπισήμου ἀπαντήσεως εἰς τὸν ἐρωτήσαντα τῷ 1875 Μητροπολίτην τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, περιέχοντος δὲ γνώμην ἐπίσημον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, στηριζομένην ἐπὶ Συνοδικῶν ἀναφερομένων ἀποφάσεων καὶ ἐπὶ Ἐκκλησιαστικῶν πράξεων νεωτάτων ἔν τε τῇ Ἁγιωτάτῃ Ρωσσικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἔπρεπε νὰ περατώσωμεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἡμετέρου θέματος, οὐχ ἧττον ἐπιτραπήτω νὰ προσθέσωμεν οἱονεὶ κατακλεῖδα καὶ τὰς γνώμας τῶν παρ' ἡμῖν νεωτάτων ὀρθοδόξων Κανονολόγων.

Ἐκ τῶν γνωστῶν ἀναφέρομεν τοὺς ἐκδόντας Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἐκ τούτων ὁ Μίλας, γνωστὸς Κανονολόγος, ἀπολαύων πολλῆς ἐκτιμήσεως παρ' ὅλῳ τῷ Ὀρθοδόξῳ Θεολογικῷ Κόσμῳ καὶ παρὰ τοῖς ἀλλοδόξοις ἔτι ἐπιστήμοσι, περὶ τοῦ θέματος ἡμῶν λέγει τὰ ἑξῆς : Οἱ ἀλλόδοξοι γίνονται δεκτοὶ εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν· α'] διὰ βαπτίσματος· β'] διὰ τοῦ χρίσματος· γ'] διὰ τῆς μετανοίας καὶ ὁμολογίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως [διὰ λιβέλλου] καὶ

ἐφεξῆς προστίθησιν. Εἰς τὴν πρώτην τάξιν ἤτοι γίνονται δεκτοὶ δι᾽ ἀναβαπτισμοῦ· 1] οἱ μὴ ὀρθῶς ὁμολογοῦντες καὶ διδάσκοντες ἐν τῷ δόγματι τῆς Ἁγίας Τριάδος· 2] οἱ μὴ ἀναγνωρίζοντες τὸ ἀπαραίτητον τοῦ βαπτίσματος· καὶ 3] οἱ μὴ τελοῦντες αὐτὸ κατὰ τὰς θείας διατάξεις, ἤτοι οἱ μὴ βαπτίζοντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Β'] Ἐκ τῶν ἀλλοδόξων γίνονται δεκτοὶ διὰ χρίσματος κατὰ τὸν ἴδιον Μίλας· 1] Οἱ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος βεβαπτισμένοι, ἀλλ' εἰς ἄλλα δογματικὰ ζητήματα πλανώμενοι, Προτεστάνται τινές· 2] οἱ μὴ κεκτημένοι κανονικὴν Ἱεραρχίαν· 3] οἱ ἀπορρίπτοντες τὸ μυστήριον τοῦ χρίσματος· Γ'] Ἐκ τῶν ἀλλοδόξων οὔτε ἀναβαπτίζονται οὔτε χρίονται προσερχόμενοι εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν· 1] οἱ γραπτῶς ἢ προφορικῶς ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀποσχισθέντες (Μίλας σελ. 796). Ὁ δὲ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεσσηνίας Μελέτιος ἐν τῷ ἐκδοθέντι ἐπίσης πρό τινων ἐτῶν Κανονικῷ Δικαίῳ (σελ. 443) λέγει τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὸ θέμα : «Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀπεδέξατο ὡς ἔγκυρον τὸ βάπτισμα τῶν Αἱρετικῶν ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐπίστευον καθόλου εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, καὶ ἑπομένως δὲν ἐβάπτιζον εἰς τὸ ὄνομα τῶν τριῶν προσώπων Αὐτῆς. Τοὺς δὲ λοιποὺς αἱρετικοὺς τοὺς πιστεύοντας εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα ἀλλὰ πεπλανημένην δοξασίαν περὶ αὐτῆς ἢ περὶ ἄλλης διδασκαλίας ἔχοντας, ἀπεδέξατο αὐτοὺς μόνον διὰ χρίσματος, διότι ἐτέλουν τὸ βάπτισμα κατὰ τὸν τύπον τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας» (Μελετ. Καν. Δ' σελ. 443) καὶ ἐφεξῆς προσθέτει· «Ἔγκυρον τοίνυν τὸ βάπτισμα τῶν Ἀρμενίων, Κοπτῶν, Ἀβησσυνῶν, Ἰακωβιτῶν, Μαρωνιτῶν. Ἐπίσης τῶν Δυτικῶν, Διαμαρτυρομένων καὶ Ἀγγλικανῶν. Ἡ διαφορὰ τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν καὶ ἡμῶν εἶναι ὅτι ἐκεῖνοι οὐ βαπτίζουσι (καταδύουσιν), ἀλλὰ περιχέουσιν ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἢ ραντίζουσιν, ὅπερ οὐκ ἄηθες καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῶν κλινικῶν».

Ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀπόστολος Χριστοδούλου ἐκδοὺς τῷ 1896 Δοκίμιον Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, χρηματίσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη Καθηγητὴς τοῦ μαθήματος ἐν τῇ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης καὶ εἶτα Διευθυντής, ἀποδημήσας πρὸς Κύριον (1916) ὡς Μητροπολίτης Σερρῶν, γράφει ἐν τῷ ρηθέντι συγγράμματι (σελ. 405) περὶ τοῦ θέματος ἡμῶν τὰ ἑξῆς : «Κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας χρίονται διὰ τοῦ Ἁγίου Μύρου ἐκεῖνοι τῶν προσερχομένων εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν αἱρετικοὶ καὶ σχισματικοί, παρὰ τοῖς ὁποίοις δὲν διετηρήθη ἀδιάκοπος διαδοχὴ παρὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἑπομένως δὲν ὑπάρχει ἱερωσύνη, ἀναγκαία πρὸς μεταβίβασιν εἰς τοὺς πιστοὺς τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Οὕτως ἐγένοντο δεκτοὶ οἱ Ἀρειανοί, Μακεδονιανοί, Σαββατιανοί, Ναυατιανοί, Τεσσαρεσκαιδεκατῖται καὶ Ἀπολλιναρισταί (Β'

7 Βασ. Μ. 1.). Τοὐναντίον δὲ οἱ σφάλλοντες περὶ τὸ δόγμα καὶ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου γίνονται δεκτοὶ ὡς Ἐθνικοί, ἤτοι βαπτίζονται, ὁποῖοι οἱ Εὐνομιανοί, Μοντανισταί, Σαβελλιανοί, Μανιχαῖοι, Οὐαλεντιανοί, Μαρκιωνισταὶ καὶ Παυλικιανοί (Β΄ 7 19 Ἀποστ. 47). Οἱ δὲ προσερχόμενοι ἐκ Χριστιανικῶν κοινοτήτων αἵτινες διετήρουν μὲν τὴν Ἱεραρχικὴν διαδοχὴν τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' ἐπλανῶντο εἰς δευτερεύοντά τινα ζητήμαια μὴ ἀπορρίπτοντες αὐτὰς τὰς βάσεις τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ τοιοῦτοι ὡς κεχωρισμένοι πρότερον ἐγίνοντο δεκτοὶ ἄνευ τῆς ἐπαναλήψεως ἐπ' αὐτῶν τοῦ χρίσματος. Παρὰ τῶν τοιούτων ἀπητεῖτο μόνον ὅπως ἀρνηθῶσιν ἐπισήμως τὴν προτέραν αἵρεσιν καὶ ἀναθεματίσωσι τὰς ψευδοδιδασκαλίας αὐτῶν, μεθ' ὃ μετελάμβανον τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας. Οὕτως ἐγένοντο δεκτοὶ οἱ Νεστοριανοί, Εὐτυχιανοὶ καὶ Σαβεριανοί (ΣΤ΄ 95 Βαλσ. εἰς τὴν 32αν ἐρώτησιν τοῦ Ἀλεξ. Μάρκου). Ἐντεῦθεν ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, ἐπάγεται, ὁ Ρωσσομαθὴς συγγραφεὺς ἡμῶν Ἀ. Χριστοδούλου, παραδέχεται εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς διὰ μόνου τοῦ χρίσματος 1) πάντας ἐν γένει τοὺς Διαμαρτυρομένους, 2) τοὺς αὐτόχθονας Ρώσσους σχισματικούς, 3) ἐκείνους ἐκ τῶν μὴ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, οἵτινες διετήρησαν μὲν τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν ἐν τῇ ἱερωσύνῃ (ὡς οἱ Λατῖνοι), ἀλλὰ δὲν προέφθασαν νὰ λάβωσι τὸ χρίσμα κατὰ τὴν τάξιν τῆς ὁμολογίας, καὶ 4) ἐκείνους περὶ ὧν ἀγνοεῖται, ἂν ἐχρίσθησαν ἢ μή. Τοὺς δὲ ἀποστάντας ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς αἵρεσιν ἢ σχίσμα, χρισθέντας δὲ πρότερον ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ δέχεται ἄνευ οὐδενὸς χρίσματος, δι' εὐχῶν μόνον καὶ μετανοίας. Ἡ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὅμως Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιθυμοῦσα νὰ προφυλάξῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα ἀπὸ τῶν προσηλυτιστικῶν παγίδων κατ' ἀρχὰς μὲν τῶν Λατίνων, εἶτα δὲ καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων, καὶ καταδείξῃ ἐμπράκτως τὴν ὑφισταμένην μεταξὺ ἑαυτῆς καὶ τούτων δογματικὴν διαφοράν, παραδέχεται συνήθως τοὺς ἐκ τούτων τῶν ὁμολογιῶν προσερχομένους εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν βαπτίζουσα πρῶτον αὐτοὺς καὶ χρίουσα διὰ τοῦ Ἁγίου Μύρου. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῖν ὑπάρχοντα παραδείγματα παραδοχῆς τῶν Λατίνων διὰ μόνου τοῦ χρίσματος, μάλιστα δὲ ἡ ἐπικρατοῦσα σήμερον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ διάταξις κυμαίνεται καθ' ἅπαντα τὸν νεώτερον χρόνον, γινομένων δεκτῶν Λατίνων, ὁτὲ μὲν διὰ τοῦ βαπτίσματος, ὁτὲ δὲ διὰ τοῦ χρίσματος. . . . . Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Ε΄ (1750) ἐξεδόθη ὅρος «συσταίνων μὲν τὸ δοθὲν Ἅγιον Βάπτισμα, καταπτύων δὲ τὰ ἄλλως γενόμενα τῶν Αἱρετικῶν βαπτίσματα» ἤτοι ὁρίζεται ἡ διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος παραδοχὴ τῶν ἐξ ἑτέρων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν προσερχομένων εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν (πρβλ. Καν. Διατ. τόμ. 1 σελ. 3, 148 καὶ τόμ. 2 σελ. 65 κτλ.).

Ἐπίσης ὁ μετὰ τὸν ἀοίδιμον Ἀ. Χριστοδούλου διδάξας τὸ Κανονικὸν Δίκαιον ἐν τῇ αὐτῇ Ἱ Θεολογικῇ Σχολῇ καὶ νῦν ἐφημερεύων ἐν Βιέννῃ Ἀρχιμανδρίτης Δ. Γεωργιάδης ἐξέδωκε μεμελετημένον φυλλάδιον περὶ τοῦ θέματος ἡμῶν ἐν τῷ ὁποίῳ ἀφοῦ ἱστορικῶς ἐκτίθησι τὸ ζήτημα, καταλήγει ὅτι ἐν μὲν τῇ Ἀνατολῇ ἐπεκράτει θεωρητικὸν πνεῦμα καὶ ἠρνοῦντο τὸ ἔγκυρον τοῦ βαπτίσματος αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν, ἐν δὲ τῇ Δύσει ἐπεκράτει καὶ νῦν ἐπικρατεῖ πρακτικὸν πνεῦμα καὶ διὰ νὰ ἑλκύσωσι εἰς τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν ἐδέχοντο τὰ βαπτίσματα τῶν αἱρετικῶν ἔγκυρα, καὶ συνίστησιν ἐν τέλει μεγάλην προσοχὴν νὰ ἔχωσιν οἱ Λατίνοι περὶ τοῦ βαπτίσματος ἐνίων Διαμαρτυρομένων οἵτινες καὶ τῆς εἰς Ἁγίαν Τριάδα καὶ Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς Θεὸν πίστεως ἐξέβησαν, ὡς λέγει, ἀναφέρων καὶ παράδειγμα ἐνίων Διαμαρτυρομένων. (Γεωργ. σελ. 48—49).

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ

Ἐπειδὴ τὸ θέμα ἡμῶν ἀφορᾷ ἡμᾶς κυρίως τοὺς Ὀρθοδόξους, ἤτοι ποίους ἐκ τῶν ἀλλοδόξων προσερχομένους εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν θὰ δέχωνται 1] διὰ βαπτίσματος· 2] ποίους διὰ χρίσματος καὶ 3] ποίους διὰ λιβέλλου, ἀνακεφαλαιοῦντες συντομώτατα τὰ ἐνταῦθα ἀναπτυχθέντα συνοπτικῶς, λέγομεν ὅτι κατ᾽ ἀρχὰς ἀνεφάνησαν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὁρίζοντι δύο γνῶμαι, ὡρισμέναι, ἡ μία ἐπικρατοῦσα ἐν Καισαρείᾳ καὶ Καρχηδόνι, καθ᾽ ἣν πᾶς αἱρετικὸς ἢ σχισματικὸς προσερχόμενος εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἔπρεπε ν᾽ ἀναβαπτίζηται, καὶ ἡ ἄλλη ἐν Ῥώμῃ καὶ τῇ Δύσει, καθ᾽ ἣν ἐγίνετο δεκτὸς ἄνευ ἀναβαπτισμοῦ. Ἀμφότεραι δὲ αἱ ὅλως ἀντίθετοι γνῶμαι ἐβασίζοντο ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐθίμου τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας, ὡς ὑπεστηρίζετο ἑκάστη γνώμη. Ἔχομεν ὅμως ἀφ᾽ ἑτέρου τρεῖς Οἰκουμενικὰς Συνόδους τὴν Α΄, Β΄ καὶ ΣΤ΄, αἱ ὁποῖαι διὰ Κανόνων ρητῶν Α΄ 8 καὶ 19, Β΄ 7 καὶ ΣΤ΄ 95 καθορίζουσι ποῖοι ν᾽ ἀναβαπτίζωνται καὶ ποῖοι μή. Ἐν τῇ κατόπιν ἐποχῇ, μετὰ τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ἡ Ἐκκλησία δι᾽ Οἰκουμενικῶν Συνόδων δὲν ἀποφαίνεται, ἀλλὰ μόνον διὰ τοπικῶν ἐχουσῶν βεβαίως ἰσχὺν εἰς τὰς ἐπὶ τόπου Ἐκκλησίας, οὐχὶ ὅμως ἰσχὺν καὶ κῦρος γενικὸν ἐπ᾽ Ἐκκλησίας.

Καθ᾽ ἡμᾶς. ***Α΄ Ἐρώτημα.*** Δυνάμεθα ἡμεῖς σήμερον, γενικῶς ἀποφαινόμενοι δι᾽ ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ νομοθετήσωμεν γνώμην ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι καθώρισαν σχετικὸν πρὸς τὸ θέμα ἡμῶν τρεῖς Οἰκουμ. Σύνοδοι ἡ Α΄, Β΄ καὶ ΣΤ΄ ; Βεβαίως ὄχι. Ἴδωμεν τί ἀκριβῶς ἐνομοθετήθη καὶ πῶς τοῦτο ἐξηγήθη ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Ἀρειανοὶ καὶ Μακεδονιανοὶ κλπ. δεκτοὶ ἄνευ βαπτίσματος εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, λέγουσι καὶ αἱ τρεῖς Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι καὶ οὐ μόνον ἐκεῖνοι οἱ αἱρετικοὶ δεκτοί, ἀλλὰ καὶ

Νεστοριανοὶ καὶ Εὐτυχιανοὶ κλπ. ὅλοι οὗτοι βεβαίως ἦσαν αἱρετικοί, ὁ δὲ Μ. Βασίλειος κατ' ἀρχὰς τοὺς σχισματικούς, ὡς οὐχὶ περὶ τὸ δόγμα, ἀνορθόδοξα διδάσκοντας, ***οἰκονομίας*** ἕνεκεν, ὡς λέγει, ἐδέχθησαν οἱ ἀρχαῖοι, ἔπειτα ὅμως καὶ τοὺς αἱρετικούς. Ποῖοι λοιπὸν ν' ἀναβαπτίζωνται; οἱ Εὐνομιανοὶ οἱ εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτίζοντες καὶ οἱ Σαβελλιανοὶ καὶ Παυλιανῖται, οἱ υἱοπατορίαν διδάσκοντες, δλδ. οἱ θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς ἀρνούμενοι τὴν Ἁγίαν Τριάδα. ***Β' Ἐρώτημα***. Δυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν ἀπαραλλάκτως πρὸς τὰς Α', Β' καὶ Στ' Οἰκουμενικὰς περὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν. Βεβαίως οὐχί, διότι σήμερον δὲν ἔχομεν ἀρχαίους αἱρετικοὺς Ἀρειανοὺς λ. χ. καὶ Εὐνομιανούς, ἀλλ' ἔχομεν δυστυχῶς ἄλλους αἱρετικούς. ***Γ' Ἐρώτημα***. Ποίους ἐκ τῶν μεταγενεστέρων καὶ νεωτέρων σχισματικῶν καὶ αἱρετικῶν θὰ ἀναβαπτίζωμεν προσερχομένους εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν; Ἀπάντησις: τοὺς ἔχοντας ὁμοιότητα ἐγγίζουσαν πρὸς τοὺς Εὐνομιανοὺς καὶ Παυλιανοὺς καὶ Σαβελλιανούς. Κατὰ ταῦτα Ἀρειανοὶ καὶ Μακεδονιανοὶ δὲν ἀναβαπτίζονται, καίτοι περὶ τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, οὐχὶ ὀρθῶς δοξάζοντες. Ὥστε καὶ οἱ μὴ ὀρθῶς δοξάζοντες περὶ τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἄλλοτε μὲν οἱ Ἀρειανοὶ καὶ Μακεδονιανοί, σήμερον δὲ οἱ Λατῖνοι καὶ Διαμαρτυρόμενοι δὲν πρέπει ν' ἀναβαπτίζωνται, καίτοι καὶ αὐτοὶ οὐχὶ ὀρθῶς περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος διδάσκουσι. Φρονοῦμεν ὅτι δὲν σταται ἡ σχετικὴ ἀντίθετος γνώμη τοῦ Κανονολόγου Μίλας, ὡς μὴ σύμφωνος εἰς τοὺς γνωστοὺς ρητοὺς κανόνας τῆς Α', Β' καὶ ΣΤ'. Ποῖοι λοιπὸν ν' ἀναβαπτίζωνται ἐκ τῶν ἀλλοδόξων; Καθ' ἡμᾶς ὅσοι ἐκ τῶν ἀλλοδόξων Χριστιανῶν, τῶν Προτεσταντῶν λ. χ. ἀρνοῦνται τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ἕνα Θεὸν Ἰουδαϊκῶς φρονοῦντες, καὶ ὅσοι εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτίζοντες ἢ ραντίζοντες ἢ περιχέοντες ἅπαξ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεοφωτίστου, ἐμπράκτως οὕτως ἀρνοῦνται τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἄλλοι Εὐνομιανοὶ καὶ Παυλικιανοὶ ἀναντιρρήτως, Ἁγίαν Τριάδα μὴ πιστεύοντες.

Δ'] Ποίους ἐκ τῶν ἀλλοδόξων θὰ χρίωμεν; Ἐπειδὴ οἱ ρηθέντες Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων Α' 8 καὶ 19 καὶ Β' 7 καὶ ΣΤ' 95 τοὺς ὄντως αἱρετικοὺς Ἀρειανούς, Μακεδονιανοὺς καὶ Νεστοριανοὺς δὲν ἀναβαπτίζουσιν, ἀλλὰ ρητῶς χρίουσι ὡς σφάλλοντας περὶ τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ δλδ. περὶ τὴν δογματικήν, διὰ τοῦτο σύμφωνον πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων διδασκαλίαν θὰ ἦτο νὰ ἐχρίοντο προσερχόμενοι εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν πάντες Λατῖνοι, Διαμαρτυρόμενοι, Ἀρμένιοι καὶ πάντες οἱ μὴ τὴν Ὀρθόδοξον Δογματικὴν διδασκαλίαν διδάσκοντες.

Ε'] Ποῖοι δι' ἁπλοῦ λιβέλλου δεκτοὶ ἔσονται ἐκ τῶν ἀλλοδόξων χρι-

στιανῶν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν; Ὅσοι κατὰ τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν ὁμοφρονοῦντες τοῖς Ὀρθοδόξοις, ἀλλὰ περὶ διοικητικά τινα καὶ ἰάσιμα κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον τῆς ἄλλης χριστιανικῆς διδασκαλίας ἀλλοίως φρονοῦντες.

Τελικὴ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα ἐν σχεδιάσματι ὅρου. Οἱ μονοπροσωπίαν ἐν τῇ Τριάδι λόγῳ ἢ τῷ ἰδίῳ βαπτίσματι διὰ μονοκαταδύσεως διδάσκοντες, εἴτε οὐδόλως βαπτιζόμενοι, πάντες οὗτοι βαπτίζονται. Λατίνους δὲ καὶ Διαμαρτυρομένους καὶ Ἀρμενίους καὶ πάντας τοὺς περὶ τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν διαφέροντας τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ὀρθοδοξίας, χρίσει Ἁγίου Μύρου, προσερχομένους ἡμῖν, δεχόμεθα. Βουλγάρους δὲ καὶ ἄλλους οὐδόλως ἀλλοίους ὄντας ἡμῶν τὰ δόγματα, δι᾽ ἁπλοῦ λιβέλλου προσλαμβανόμεθα.

Ἐν Φαναρίῳ,
τῇ 27 Ἀπριλίου 1931.

Ἐπὶ τούτοις βαθυσεβάστως διατελῶ
† Ο ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Ἀπόλοιτο ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐγεννήθην, καὶ ἡ νὺξ ἐκείνη ᾗ εἶπαν: ἰδοὺ ἄρσεν. Ἡ νὺξ ἐκείνη εἴη σκότος, καὶ μὴ ἀναζητήσαι αὐτὴν ὁ Κύριος ἄνωθεν, μηδὲ ἔλθοι εἰς αὐτὴν φέγγος. Ἐκλάβοι δὲ αὐτὴν σκότος καὶ σκιὰ θανάτου, ἐπέλθοι ἐπ᾽ αὐτὴν γνόφος. Καταραθείη ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νὺξ ἐκείνη, ἀπενέγκοιτο αὐτὴν σκότος. Μὴ εἴη εἰς ἡμέρας ἐνιαυτοῦ, μηδὲ ἀριθμηθείη εἰς ἡμέρας μηνῶν. Ἀλλὰ ἡ νὺξ ἐκείνη εἴη ὀδύνη καὶ μὴ ἔλθοι ἐπ᾽ αὐτὴν εὐφροσύνη, μηδὲ χαρμονή........ Σκοτωθείη τὰ ἄστρα τῆς νυκτὸς ἐκείνης, ὑπομείναι καὶ εἰς φωτισμὸν μὴ ἔλθοι, καὶ μὴ ἴδοι ἑωσφόρον ἀνατέλλοντα· ὅτι οὐ συνέκλεισε πύλας γαστρὸς μητρός μου, ἀπήλλαξε γὰρ ἂν πόνον ἀπὸ ὀφθαλμῶν μου. Διατί γὰρ ἐν κοιλίᾳ οὐκ ἐτελεύτησα; ἐκ γαστρὸς δὲ ἐξῆλθον καὶ οὐκ εὐθὺς ἀπωλόμην;... Νῦν ἂν κοιμηθεὶς ἡσύχασα, ὑπνώσας δὲ ἀνεπαυσάμην.

[Ἰὼβ γ´ 3—13].

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΓΕΡΜΑΝΟΣ Δ΄

(Ο ΑΠΟ ΔΕΡΚΩΝ)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

στ΄] Ἐπὶ Γερμανοῦ ἐξεδόθησαν τρεῖς ἐν ὅλῳ ***κανονικαὶ πράξεις*** μὴ συμπεριλαμβανομένων ἐννοεῖται τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς γενομένας ἀρχιερατικὰς ἐκλογάς (49). Εἰσὶ δὲ αὗται :

1.—Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος ἀποσπῶν τὴν ἐπαρχίαν ***Βελλᾶς καὶ Κονίτσης*** ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς μεθ' ἧς εἶχεν οὐ πρὸ **πολλοῦ** ἑνωθῆ καὶ συνάπτων αὐτὴν ***τῇ μητροπόλει Ἰωαννίνων,*** γνωρι-

---

(49) Ἐπὶ τῆς α΄ πατριαρχείας τοῦ Γερμανοῦ εὕρηνται κατακεχωρημέναι ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. ΚΒ΄ [σελ. 41-72] τοῦ Πατρ. Ἀρχειοφ. 18 ἐν ὅλῳ ***ὑπομνήματα*** ἀρχιερατικῶν ἐκλογῶν, ἤτοι τῶν : Δέρκων Νεοφύτου, Δράμας Ἀθανασίου, Σάμου Γρηγορίου, κατὰ Ἰούνιον 1842. — Βελεσσοῦ Θεοκλήτου, κατ' Αὔγ. ἰδ. ἔ. — Μηθύμνης Σωφρονίου, κατὰ 7/βριον ἰ. ἔ. — Νύσσης Βενεδίκτου, Τζερβενοῦ Συνεσίου, κατὰ 8/βριον ἰ. ἔτους.—Κεφαλληνίας Σπυρίδωνος, μετ' ἔκδοσιν, 12-13 Δ/βρ. ἰ. ἔ.— Πρεσπῶν Ἰωσήφ, Μάϊος 1843.—Κώου Παγκρατίου, Ἰούλ. ἰ. ἔ. — Μιτυλήνης Καλλινίκου, Αὔγ. ἰ. ἔ. —Δυρραχίου Ἀνθίμου, Μαρτ. 1844. — Σκοπείων Ἰωακείμ, Ἰουν. ἰ. ἔτους.—Λέρνης Διονυσίου, Ἰουλ. ἰ. ἔ. — Χαλεπίου Κυρίλλου, Αὔγ. ἰ. ἔ. — Νύσσης Νεοφύτου, Νύσσης Δανιήλ, Φιλαδελφείας Σωφρονίου, Μάρτ. 1845. — Ἐκ τοῦ ὡς ἄνω Κώδικος ἐλλείπουσιν αἱ σελίδες 57-64. Ἦσαν πλήρεις καὶ τίνος περιεχομένου; — Ἐπὶ τῆς β΄ πατριαρχείας τοῦ Γερμανοῦ εὕρηνται ἐν τῷ αὐτῷ ἐπίσης Κώδικι [σελ. 247-270] 24 ἐν ὅλῳ ***ὑπομνήματα*** : Ἀγκύρας Μελετίου, Δ/βρ. 1852.—Νυσσαβας Ἀνθίμου, Στρωμνίτσης Νεοφύτου, Ἴμβρου Ἰωαννικίου, Λιτίτσης Γρηγορίου, Ἐλασσῶνος Ἰγνατίου, Ἰανουαρ. 1853. — Μετρῶν Ζαχαρίου, Σμύρνης Παϊσίου, Φεβρ. ἰ. ἔ. — Θεσσαλονίκης Καλλινίκου, Μιτυλήνης Γρηγορίου, Καμπανίας Ἱεροθέου, Χαλκηδόνος Γερασίμου, Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου, Γάνου καὶ Χώρας Χρυσάνθου, Δέρκων Γερασίμου, Πελαγωνίας Βενεδίκτου, Μάρτ. ἰ. ἔ. — Σηλυβρίας Μελετίου, Ἰούν. ἰ. ἔ. — Ἐφέσου Παϊσίου, Σοφίας Γεδεών, Προικονήσου Σωφρονίου, Ἰθάκης Γαβριήλ, κατ' ἔκδοσιν, Κώου Κυρίλλου, Κίτρους Θεοκλήτου, Ἰουλ. ἰ. ἔ.— Μηθύμνης Ἀγαθαγγέλου, 7/βρ. ἰδ. ἔτους.

ζομένη τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα ***Ἰωαννίνων καὶ Βελλᾶς*** ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Ἰωακείμ. Ἐξεδόθη τῷ 1842 (50).

2. — Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος ἀπαγορεύων «τὰς προχειρίσεις καὶ χειροτονίας τῶν ἀπολύτως καὶ ἐπὶ ***ψιλοῖς ὀνόμασιν ἄνευ ποιμνίου χειροτονουμένων ἀρχιερέων*** τῶν πάλαι ποτὲ διαλαμψασῶν παροικιῶν, ὡς ἀπᾳδούσας τοῖς θείοις κανόσι διὰ τὸ μὴ ἔχειν ποίμνιον ἢ ἐνορίαν· ὡσαύτως καὶ τῶν ***ἄνευ ἐκκλησίας ἢ μοναστηρίου ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων*** ἀπολύτους χειροτονίας, θεσπίζων ἅμα καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ἤδη κεχειροτονημένων τιτουλαρίων ἐπισκόπων καὶ ἀπολελυμένων ἱερέων καὶ διακόνων». Ἐξεδόθη τῷ 1842, κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον (51).

3.—Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Γράμμα ***περὶ προικοδοσιῶν***. Γερμανὸς ὁ Δ′ λαμβάνων ὑπ᾽ ὄψει ὅτι αἱ ὑπὸ τῶν προκατόχων αὐτοῦ γενόμεναι συστάσεις πρὸς παρεμπόδισιν τῆς κοινοβλαβοῦς συνηθείας τῶν προικοδοσιῶν δὲν ἐτηρήθησαν καὶ πληροφορούμενος «τὸ ἀδύνατον τῶν πραγμάτων διὰ τὰς περιστάσεις καὶ ὅτι αἱ ἐν ἐκείνῃ τῇ βίβλῳ [σημ : τῷ σχετικῷ δηλ. γράμματι τοῦ Πατριάρχου Ἀγαθαγγέλου] ἀραὶ οὐ μόνον δὲν ἠδυνήθησαν τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην περὶ τὰς προικοδοσίας διακωλῦσαι βλάβην, πάντων τὰ αὐτὰ ὡς καὶ πρὸ τῆς βίβλου προικοδοτούντων, ἀλλὰ καὶ πλείστων ὅσων τὴν ψυχικὴν ζημίαν ἐπήγαγον διὰ τὴν ἐνοχὴν εἰς αὐτὰς ταύτας», ἐπαναλαμβάνει μὲν διὰ τοῦ ἐκδοθέντος ὑπ᾽ αὐτοῦ γράμματος τὰς πατρικὰς συμβουλὰς καὶ παραινέσεις τοῦ Πατριάρχου Ἀγαθαγγέλου, ἐπιτρέπει ὅμως καὶ εἰς τοὺς μὴ δυναμένους νὰ τηρῶσι τὰ καθοριζόμενα ὑπ᾽ ἐκείνου ὅπως ἐλευθέρως προικοδοτῇ ἕκαστος τὰ τέκνα αὐτοῦ, καθὰ βούλεται καὶ δύναται. Ἐξεδόθη τῷ 1844 (52).

---

(50) ***Κωδ. Π.*** ***Ἀρχειοφ.*** ΚΓ′ σ. 17. — ***Μ. Παραμυθίας καὶ Πάργας Ἀθηναγόρας*** ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἰωαννίνων ἐν «Ἠπειρωτικοῖς Χρονικοῖς». Ἰωάννινα· ἔτος Γ′ 1928 σ. 47.—***Ἰ Σοκολώφ***, ἡ ἱστορία κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 556.

(51) Περὶ τιτουλαρίων ἐπισκόπων ὅρα : ***Μ. Γεδεὼν*** Κανον. Διατάξεις Α′ 42. 199. Β′ 452.—Τὸ κείμενον τοῦ Τόμου Γερμανοῦ Δ′ αὐτόθι Β′ 344.—Mansi τόμ. 40 σ. 340 κ. ἑξ. — Κωδ. Π. Ἀρχειοφ. ΚΒ′ 45 κ. ἑξ. — ὅρα καὶ ***Μ. Γεδεὼν*** Πατρ. Πίνακες σ. 649.—Μ. ***Διδυμοτείχου Φ. Βαφείδου*** Ἐκκλ. ἱστορία τόμ. Γ′ β′ Ἀλεξάνδρεια 1928 σελ. 322. — ***Ἐκκλ. Ἀλήθ.*** Β′ 348.—***Ἰ. Σοκολώφ***, ἱστορία κλ. ὡς ἀνωτ. σ. 556.

(52) Ἡ Ἐκκλησία ΚΠόλεως ἐξέδωκε κατὰ καιροὺς διατάξεις καὶ ἐγκυκλίους προσπαθῶν νὰ ἀνακόψῃ ἂν μὴ καὶ νὰ ἐκριζώσῃ τέλεον τὴν κακὴν συνήθειαν τῶν ***προικοδοσιῶν.*** Ὅρα τοιαύτην ποιμαντορικὴν ἐνέργειαν Καλλινίκου Β′ [τὸ γ′ 1694-1702], Νεοφύτου ΣΤ′ [τὸ α′ 1734-40], Σαμουὴλ [τὸ α′ 1763-8], Γρηγορίου Ε′ [τὸ α′ 1797-8], Ἱερεμίου Δ′ [1809-13], Κυρίλλου ΣΤ′ [1813-8], Ἀγαθαγγέλου [1826-

ζ'.—Ὁ ***μοναχικὸς βίος*** σοβαρῶς ἐπίσης ἀπησχόλησε τὸν Γερμανόν. Δι' αὐτὸν ἀξίωμα καὶ ἔμβλημα ὑπῆρχεν ὅτι ὅσον ὁ βίος οὗτος «περιστρέφεται μόνον περὶ τὰ πνευματικά, ὡς ἀφωσιωμένος εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, τοσοῦτον καὶ ἡ προσπάθεια τῶν μοναχῶν ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη καὶ ἀνωτέρα τῶν περὶ τὰ γήϊνα καὶ φθαρτὰ περισπασμῶν τοῦ κόσμου τούτου, τοῦ ὁποίου τὴν ματαίαν δόξαν ἀπετάξαντο οἱ μοναχοὶ δι' ἱερῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπαγγελισμῶν». Καὶ τὰς σκέψεις ταύτας βάσεις τιθεὶς ἔδιδε πᾶσι τοῖς ἐνδιαφερομένοις σοφὰς ὁμολογουμένως καὶ σαφεῖς ὑποθήκας καὶ συμβουλάς. «Προτρέπομεν ὑμᾶς, ἔγραφεν, ἵνα διακρατῆτε ἀδιάφθορα τὰ ἱερὰ δόγματα τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, τάς τε ἱερὰς παραδόσεις, καὶ τοὺς διατεταγμένους κανόνας, συμφώνως ταῖς διαγορεύσεσι τῶν θείων Πατέρων, ἐμμένοντες στερεοὶ εἰς τὰ καθεστῶτα τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, διατηρῆτε δὲ ἑαυτοὺς ἀπροσβλήτους ἀπὸ πάσης ψυχοφθόρου κακοφρυσύνης καὶ καινοτομίας, καὶ διὰ νὰ ἐμβατεύητε καλῶς εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ἐπίγνωσιν, ὀφείλετε νὰ ἐνασχολῆσθε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν καὶ εἰς τὰ ψυχωφελῆ συγγράμματα τῶν θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ἐξ αὐτῶν ἀρυόμενοι σωτηρίους διδασκαλίας καὶ πνευματικὰς γνώσεὶς, καὶ ἑαυτοῖς καθίστασθε χρήσιμοι, ρυθμίζοντες τὸ πολίτευμα ὑμῶν, καὶ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς μεταδίδητε τὴν ὠφέλειαν διὰ τῶν πεμπομένων εἰς ταξείδια συναδελφῶν σας, εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ διορίζωνται, ὁσάκις ἡ χρεία καλῇ, ἄτομα συγκεκροτημένα μὲ ἀρετὴν καὶ σεμνότητα, ἅμα δὲ καὶ μὲ τὴν ἀπαιτουμένην ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν, ἵνα διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἀξιότητος ἐφέλκωσι τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγαθὴν ὑπόληψιν τῶν Χριστιανῶν, προμηθεύοντες σὺν τῷ ὑλικῷ καὶ τὴν ἠθικὴν ἅμα ὠφέλειαν ἐπὶ τὴν ἱεράν σας μετάνοιαν. Τὰς δὲ ἀρχαίας διατυπώσεις καὶ τὰ χρέη τοῦ μοναστικοῦ ἡμῶν ἐπαγγέλματος θέλετε διατηρεῖ ἀπαρέγκλιτα μέχρι κεραίας, ἀναγινώσκοντες καθ' ἑκάστην τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, καὶ τὰς διωρισμένας τελοῦντες ἀγρυπνίας, καὶ οὓς ἄλλους παρελάβετε μσναστηριακοὺς ὅρους φυλάττοντες ὅλῃ ψυχῇ, εἰς τρόπον ὥστε ἐξακολουθοῦντες προθύμως, καὶ ἐν πνευματικῇ εὐχαριστήσει ἣν ᾑρετίσασθε ὁδὸν τῆς ἀσκήσεως καὶ ἀγγελικῆς πολιτείας καὶ ἀπομακρυνόμενοι πάσης ἀφορμῆς κο-

---

30] καὶ Γρηγορίου ΣΤ' [1835-40].—***Μ. Γεδεών***, Κανον. Διατάξεις Α' 70. 218. 257. 305. 314. 328. Β' 78, 129. 134. 135. 437. 444. 446. —***τοῦ αὐτοῦ***, Πατριαρχ. Πίνακες σ. 611. 634. 658. 676. 689. 693.—***τοῦ αὐτοῦ***, αἱ περὶ προικοδοσίας ἐπαρχιακαὶ καὶ πατριαρχικαὶ διατάξεις ἐν ***Ἐκκλ. Ἀληθ.*** Η' σ. 21. 224. 233. — Τὸ κείμενον τοῦ ***Γράμματος*** ὅρα ἐν ***Κώδ. Π. Ἀρχ.*** ΚΒ' σ. 66. —***Μ.Γεδεών***, Κανον. Διατάξεις Α' σ. 335.— ὅρα καὶ ***Ἐκκλ. Ἀλήθεια*** Β' 348.—***Διδυμοτείχου Φ. Βαφείδου*** ἐκκλ ἱστορία Γ' β' σ. 373. —***Ι Σοκολώφ***, ἱστορία κλπ. ὡς ἀνωτέρω σ. 554. 555.

σμικῆς, ἥτις ἤθελε φέρει πρόσκομμα εἰς τὸ ἱερὸν ὑμῶν στάδιον, νὰ φαίνησθε καὶ πραγματικῶς ὅτι τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις δουλεύετε. Πρὸ πάντων δὲ ἔστω ἐνστερνισμένη ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν ἡ χριστιανικὴ εἰρήνη καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοια καὶ ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἡ ρίζα καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀρετῶν, ὅτι κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον: «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ». Αἱ δὲ διχόνοιαι καὶ αἱ ἔριδες παντὶ χριστιανῷ ἀνοίκειοι οὖσαι, πολλῷ μᾶλλον ὑπάρχουσι ψυχόλεθροι καὶ κατάκριτοι τοῖς τὸν μοναδικὸν βίον ἐπαγγελλομένοις, ἐν ᾧ διὰ τῆς φεραλλήλου συμπνοίας σας, οὐ μόνον ἡ θεάρεστος καρποφορία κατορθοῦται, ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως καὶ ἐπὶ τὰ πρόσω αὐξήσεως τοῦ ἱεροῦ ὑμῶν μοναστηρίου ζῆλος ἐμψυχοῦται, καὶ ἐλεύθεροι παντὸς σκανδάλου προάγεται εἰς παντοῖα συμφέροντα τῇ κοινῇ μετανοίᾳ σας».

Ἐπὶ τῶν καθέκαστα δὲ τοῦ μοναχικοῦ βίου μεριμνῶν διενήργει τὴν ἀποστολὴν ἐξάρχων πρὸς ἐποπτείαν τῶν ἱ. μονῶν σχεδιάσας μάλιστα καὶ τὸν καταρτισμὸν κεντρικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς συστηματικωτέραν παρακολούθησιν τῶν ἀφορώντων τὰς ἱερὰς μονάς, κατησφάλιζε διὰ σιγιλλίων τὰς λυομένας μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰς ἢ καὶ ἄλλα τινὰ σχετιζόμενα πρὸς ἐκείνας, ἐν οἷς καὶ τὴν μετατροπὴν αὐτῶν εἰς σταυροπήγια ἢ τὴν ἕνωσιν τῶν μὲν πρὸς τὰς δέ, καθωδήγει τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν αὐτῶν δι᾽ ὧν παρεῖχεν ἑκάστοτε συμβουλῶν καὶ ὁδηγιῶν καὶ ἐντολῶν, ἐπεδίωξε τὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολδαυΐᾳ περιουσιῶν τῶν προσκυνημάτων τῶν Ἁγίων Τόπων, σοβαρῶς δὲ ὅλως ἀσχοληθεὶς καὶ περὶ τὴν μόρφωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν μοναχῶν. Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι ἡ ἐπιμονὴ αὐτοῦ καὶ ἀξίωσις, κατ᾽ ἐπανάληψιν διατυπωθεῖσα παρὰ τῇ Κοινότητι τοῦ Ἁγίου Ὄρους [Ἰούλιος 1842] καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τύπον ἔντονον, πρὸς σύστασιν ἐκεῖ σχολῆς, ἐξεφράσθη δ᾽ ἀργότερον [Αὔγ. 1843] ἡ χαρὰ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προαγομένῃ οἰκοδομῇ τῆς σχολῆς ταύτης, δι᾽ ἣν καὶ συνίστα τὸν διορισμὸν τετραμελοῦς ἐφορείας καὶ ὡρισμένου προσώπου ὡς διδασκάλου (53).

---

(53) Κωδ. Π. Ἀρχειοφ. ΚΑ′ σ. 83. 92. 102. 105. 116. 130. 133. 146. 157. 178, 181. 186. 212. 234. 245. 262. 277. 279. 322. 350. 352. 355, ΚΓ′ σ. 20. 23. 37. 43. 52. 71. 77. 87. 93. ΚΗ′ 250. 280. 342, — ***Καλλ. Δελικάνη***, περιγραφικὸς κατάλογος ἐκκλησ. ἐγγράφων περὶ τῶν ἐν Ἄθῳ μονῶν. ΚΠολις 1902 σ. 45. 46. 60-70. 98-101. 209-216—***τοῦ αὐτοῦ*** Πατριαρχ. ἔγγραφα Β′ σ. 627. 629. Γ′ 253-5. 262-3. 610-15. 631. — ***Ἰ Σοκολώφ***, ἱστορία κλπ. ὡς ἀνωτέρω σελ. 502. 565-7. —Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης. Μελέτη τοπογραφικὴ καὶ ἱστορικὴ ὑπὸ **Α. Δ. Μ.** ΚΠολις 1896 σ. 45. 55-6.

η'. — Το ζήτημα τῆς μορφώσεως καὶ τῆς προπαρασκευῆς ἐν γένει ***κλήρου***, ἀφωσιωμένου ἐνθέως εἰς τὴν ἁγίαν αὐτοῦ διακονίαν διὰ τῆς πιστῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἱερατικῶν αὐτοῦ καθηκόντων (54) καὶ ἐπιδρῶντος εὐεργετικῶς ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ἤθους τῶν χριστιανῶν, ἀπησχόλει πάντοτε τὸν νοῦν τοῦ ἀοιδίμου πρωθιεράρχου. Γινώσκων καλῶς ὅ,τι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἐσκέφθησαν καὶ ἐνήργησαν οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ, ἀλλὰ μελετῶν καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὁσημέραι σοβαρὰν προβάλλουσιν ἀπαίτησιν τῆς κοινωνίας, μάλιστα ὑφ' ἃς συνθήκας ἤρξατο ἐξελισσόμενος τότε καὶ παρ' ἡμῖν ὁ κόσμος πολιορκούμενος ὑπὸ σκέψεων ἀθέων καὶ ἰδεῶν ἀντιχριστιανικῶν, διέβλεπε τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν ληφθέντων μέτρων καὶ συνεπῶς καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμέσου προσφυγῆς εἰς τοιαῦτα ριζικώτερα, μόνα δυνάμενα νὰ λύσωσιν ὁριστικῶς τὸ πρόβλημα τῆς μορφώσεως κλήρου κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὰ στελέχη τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας, οἱονδήποτε ἱερατικὸν βαθμὸν κατέχοντα, νὰ ἀπαρτίζωνται τοῦ λοιποῦ ἐκ προσώπων ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένων δεδοκιμασμένων δὲ καὶ διὰ πάσης τῆς ἄλλης ἀρετῆς. Καὶ ἡ βαθεῖα μελέτη αὐτοῦ αὕτη ὑπῆρξε τόσον ταχεῖα καὶ σύντονος, ὥστε ἡμέραν τινὰ νὰ ἀναγγείλῃ ἐπισήμως τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι εὑρίσκει καὶ θεωρεῖ δυνατὴν τὴν λύσιν τοῦ ἀπασχολοῦντος αὐτὸν σοβαροῦ προβλήματος ἐν τῇ Χαλκίτιδι ἱερᾷ μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Α'

Φιρμάνιον τοῦ Σουλτάνου Ἀβδοὺλ Μεδζήτ (55).

Προσοχὴ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τῆς παρούσης ὑψηλῆς Μου διαταγῆς εἰς τὸ διηνεκὲς καὶ ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου.

Καύχημα τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ ἔθνους τοῦ Μεσσίου, ἔρεισμα τῶν μεγά-

(54) Αὐστηρὸς περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων ἀπὸ μέρους τοῦ ἱ. κλήρου, περιήρχετο—καθὰ λέγεται— τοὺς ἱ. ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, πρὸ τῆς ἀνατολῆς μάλιστα τοῦ ἡλίου, ἵνα αὐτοπροσώπως ἐξετάζῃ ἐὰν καὶ κατὰ πόσον οἱ κληρικοὶ ἐκπληρῶσι πιστῶς τὰ χρέη αὐτῶν [Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπ. Η' σ. 248).

(55) ***Ἐκκλ. Ἀλήθεια*** Γ' [1882] σ. 749.—Ὅρα καὶ σημ. 43.

λων τοῦ πληρώματος τοῦ Ἰησοῦ, ρωμαῖε πατριάρχα Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ὑποκειμένων, κληρικὲ Γερμανέ· διαρκοίη ὁ βαθμός σου.

Ἅμα φθάσῃ τὸ ὑψηλὸν αὐτοκρατορικόν Μου μονόγραμμα, ἔστω γνωστὸν τὸ ἑξῆς: Ὁ ὕψιστος δοτὴρ πάντων τῶν ἀγαθῶν ὡς θεῖον μέγα αὐτοῦ δῶρον ἀξιώσας τὴν ἐμὴν αὐτοκρατορικὴν μεγαλειότητα, κατὰ θείαν αἰωνίαν αὐτοῦ θέλησιν, τῆς τιμῆς τῆς βασιλείας καὶ τῆς περιωπῆς τῆς χαλιφείας, ἐνεπιστεύθη — δόξα καὶ εὐγνωμοσύνη αὐτῷ — τῇ φιλοδικαίᾳ χαλιφικῇ χειρί Μου, ὡς ἰδιαιτέραν θείαν παρακαταθήκην, τοσαύτας πόλεις καὶ χώρας καὶ τοσαῦτα ὑπήκοα ἔθνη καὶ λαούς. Κατὰ καθῆκον τοίνυν χαλίφου καὶ ἡγεμόνος ἀπὸ τῆς αἰσίας ἀναρρήσεώς Μου δὲν ἔπαυσα, συνῳδὰ ταῖς ἀγαθαῖς προθέσεσι καὶ τῇ ἀληθεῖ αὐτοκρατορικῇ Μου ἐπιθυμίᾳ, νὰ μεριμνῶ καὶ ἐπιβλέπω πάντοτε εἰς τὸ νὰ ἀπολαύωσι πᾶσα τάξις ὑπηκόων Μου, τῇ θείᾳ συνάρσει καὶ ἀντιλήψει, πλήρους προστασίας, πρὸ πάντων δὲ τελείας ἀνέσεως ἀνεξαιρέτως ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς ὑποθέσεσιν, ὡς ἀνέκαθεν ἐξακολουθεῖ γινόμενον. Τῆς μερίμνης ταύτης πάντοτε καταφαίνονται τὰ ἀγαθὰ καὶ ἐπωφελῆ ἀποτελέσματα. Ἐπιθυμῶν διακαῶς τὴν μὴ ἐπανάληψιν καταχρήσεών τινων προελθουσῶν βαθμηδὸν ἐξ ἀμελείας, καὶ τὴν παντελῆ ἐξάλειψιν αὐτῶν, καὶ ἀπαιτῶν ἑπομένως ἵνα ὦσιν ἀσινεῖς καὶ ἀπρόσβλητοι πάντοτε αἱ εἰδικαὶ θρησκευτικαὶ προνομίαι, αἱ ὑπὸ τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων προγόνων Μου τῷ κλήρῳ τῶν πιστῶν ρωμαίων ὑπηκόων Μου χορηγηθεῖσαι καὶ ὑπ᾿ ἐμοῦ ἐπιβεβαιωθεῖσαι, αἱ ἐν τῇ θεοφρουρήτῳ ἐπικρατείᾳ Μου ἐκκλησίαι καὶ μοναὶ μετὰ τῶν αὐταῖς προσηρτημένων γαιῶν, κτημάτων καὶ ἄλλων θρησκευτικῶν τόπων, αἱ ἀσυδοσίαι καὶ τὰ δικαιώματα τῶν τοιούτων προσκυνημάτων καὶ τοῦ κλήρου, καὶ τέλος αἱ ἐν τοῖς βερατίοις τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν μητροπολιτῶν, τοῖς περιέχουσι τοὺς ἀρχαίους ὅρους αὐτῶν, ἐνδιαλαμβανόμεναι τοιαῦται προνομίαι καὶ παραχωρήσεις, διέταξα ὁριστικῶς ἵνα τῆς ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς Μου ταύτης θελήσεως κοινοποιουμένης αὖθις, μηδεὶς μηδαμῶς ἀντιπράξῃ, οἱ δὲ ἀντιπράξοντες γνωρίζωσιν ὅτι θέλουσιν ὑποπέσῃ εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν ὀργήν Μου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγνωστοποιήθη καὶ τοῖς ἁρμοδίοις ὑπαλλήλοις, ὅπως μὴ ἔχωσι πρόφασιν ἐὰν ἤθελε συμβῇ ἀμέλειά τις ἐκ μέρους αὐτῶν, διὰ ταῦτα, πρὸς δήλωσιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τοῦ ὅτι αὐτοκρατορική Μου ἐπιθυμία εἶναι ἡ τελεία καὶ πραγματικὴ τούτου ἐκτέλεσις, ἐξεδόθη παρὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ διβανίου Μου τὸ παρὸν πανέκλαμπρόν Μου διάταγμα.

Σὺ δέ, πατριάρχα, γνωρίσας τοῦτο ἐνέργει πάντοτε συνῳδὰ τῇ ἱερᾷ ταύτῃ διαταγῇ Μου, ἀποφεύγων καὶ προφυλαττόμενος ἀπὸ τοῦ νὰ πράξῃς τι ἐναντίον· καὶ ἐν περιπτώσει, καθ᾿ ἣν ἤθελε συμβῇ τι ἀντιβαῖνον

τῇ ἀποφάσει ταύτῃ, σπεύδων νὰ φέρῃς ἀμέσως τὸ πρᾶγμα τῇ Ὑψηλῇ Μου Πύλῃ. Οὕτω γίνωσκε καὶ πίστευε τῷ ἱερῷ Μου ἐμβλήματι.

Ἐγράφη κατὰ τὰ τέλη τοῦ Σαμπὰν τοῦ 1269 ἔτους (κατὰ Μάϊον 1853).

Β΄

Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην (56).

Τὸ προσφάτως ἐκδοθὲν ὑψηλὸν βασιλικὸν φερμάνιον, κεκοσμημένον ἄνωθεν μὲ ὑψηλὸν βασιλικὸν ἰραδέν, δι᾽ οὗ ὁ μεγαλειότατος καὶ εὐσπλαχνικώτατος ἡμῶν Ἄναξ ηὐδόκησε νὰ ἐπικυρώσῃ ἐκ νέου πάντα τὰ κεχορηγημένα ἀνέκαθεν παρὰ τῶν προκατόχων τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος προνόμια καὶ μουσααδέδες, ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν πραγμάτων τοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν ἔθνους, συγκληθέντων ἐπὶ τούτῳ σήμερον ἁπάντων τῶν εὑρισκομένων ἐν βασιλευούσῃ μητροπολιτῶν, τῶν προκρίτων καὶ ὅλων τῶν ἰσναφπασίδων, ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Πατριαρχείῳ εἰς ἐπήκοον πάντων, καὶ διατρανωθεῖσαι ἐγένοντο καταληπταὶ αἱ διαλαμβανόμεναι ἐν αὐτῷ εὐεργετικαὶ εὔνοιαι, αἵτινες πραγματικῶς ἀποδεικνύουσι τὰς φιλανθρώπους διαθέσεις καὶ τὴν πατρικὴν κηδεμονίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ μεγαλειότατος ἡμῶν βασιλεὺς ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς ἀνέσεως τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων. Μία τοιαύτη εὐμενεστάτη πρᾶξις, προστιθεμένη εἰς ὅσα μέχρι τοῦδε εὐεργετήματα ἀπήλαυσε τὸ ταπεινὸν ἡμῶν ἔθνος, ἀπὸ αὐθορμήτου εὐσπλαγχνίας τοῦ βασιλείου Κράτους Του, δικαίως πρέπει νὰ ζωογονήσῃ ἔτι μᾶλλον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς γενικῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ βασίλειον Κράτος, ὥστε μετὰ πληρεστάτης εὐπειθίας ἐκτελοῦντες τὰ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν χρέη τῆς πιστῆς ὑπηκοότητος, νὰ παρακαλῶμεν τὸν Ὕψιστον ὑπὲρ τῶν πολυτίμων ἡμερῶν τοῦ κραταιοτάτου καὶ εὐμενεστάτου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Μετζὶτ ἐφέντη μας, καθὼς καὶ σήμερον ἐν τῷ συγκροτηθέντι ἐθνικῷ μεδζλησίῳ, ὑψώσαντες πρὸς τὸν Θεὸν τὰς χεῖράς μας, μετ᾽ ἐγκαρδίου κατανύξεως ηὐχήθημεν ὅπως ἡ θεία χάρις περιφρουροίη καὶ περιέποι τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα ἐν ἀκμαίᾳ δόξῃ καὶ ἰσχύϊ καὶ διαιωνίζοι τὸ βασίλειον Αὐτοῦ Κράτος λάμπον ὡς ἄστρον μεσουρανίζον· διαφυλάττοι δὲ καὶ ἐνισχύοι καὶ τοὺς πολυχρονίους ἡμῶν αὐθέντας, διὰ συνεργείας τῶν ὁποίων ἀξιούμεθα νὰ βλέπωμεν ἡμέρας ἀγαθὰς καὶ ἔτι αἰσιωτέρας ἐλπίζομεν εἰς τὸν σαγιὲ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος. Ἐφ᾽ ᾧ

(56) ***Μ. Γεδεών***, αἱ φάσεις τοῦ ἐκκλησιαστ. ζητήματος κλπ. ὡς ἀνωτέρω σελ 62—64.—Ὅρα καὶ σημ. 44.

καὶ παρακαλοῦμεν δουλικῶς ἵνα κατατεθῶσιν εἰς τὸ βασίλειον Αὐτοῦ ὑποπόδιον αἱ φωναὶ τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης, τὴν ὁποίαν περιέχει τὸ παρὸν δουλικὸν ἡμῶν παγγενὲς ἀρζουχάλιον.

Ἐγράφη ἐν τῷ Πατριαρχείῳ ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωνγ', Μαΐου λα'.

εὐχέτης Ὑμῶν

Ὁ Ρωμαῖος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

Γερμανός.

(Ἕπεται συνέχεια).

† Ο ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΕΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1700
ΣΧΕΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΚΕΙΟΥ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Ἀπό τινων ἐτῶν ἤρξατο ἡ δημοσίευσις διαφόρων ἐπισήμων ἐγγράφων φυλαττομένων ἐν τοῖς Ἀρχείοις τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους σχετιζομένων δὲ πρὸς τὴν ἱστορίαν τούτου. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἔργου τούτου εὑρίσκεται ὁ λίαν γνωστὸς Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Σταμποὺλ Ἀχμὲτ Ρεφίκ. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα δημοσιεύονται ἐν τῷ περιοδικῷ τῷ προορισθέντι διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ὁ μνημονευθεὶς ὅμως καθηγητὴς δημοσιεύει καὶ ἰδιαιτέρως παρομοίας φύσεως ἔγγραφα. Οὕτω παρέδωκεν εἰς τὸ δημόσιον ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον : «Ὀνουντζοὺ ἀσρὶ χιζριτὲ Ἰσταμποὺλ χαγιατὶ=ἡ ζωὴ τῆς Κων/πόλεως κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα Ἐγείρας.

Ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος συλλογῇ ἀπαντᾷ καὶ ἓν ἔγγραφον (διαταγὴ εἰς τὸν Καδὴν τῆς πόλεως καὶ τὸν κετχουτᾶν τοῦ παλαιοῦ μπεζεστενίου) σελ. 24 ἀριθ. 39 τῆς συλλογῆς. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο δημοσιευόμενον ἐνταῦθα ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ἀφορᾷ εἰς ζήτημα πρωτοκαθεδρίας κατ' ἐπισήμους τελετάς, καθ' ἃς ἀπῃτεῖτο ἡ παρουσία τῶν θρησκευτικῶν Ἀρχηγῶν τῶν διαφόρων ἐν Τουρκίᾳ ἐθνοτήτων.

Ὡς καταφαίνεται ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Κων/πόλεως ἐπεχείρησαν διὰ διαφόρων ῥαδιουργιῶν νὰ ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ δικαίωμα τῆς πρωτοκαθεδρίας ἰσχυρισθέντες ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν ἐν Κων/πόλει ἀρχαιότεροι τῶν Γραικῶν. Ἡ πρωτοκαθεδρία αὕτη ἐκυρώθη διὰ χοτζετίου καὶ Αὐτοκρατορικοῦ φιρμανίου. Παρὰ

ταῦτα ὅμως οἱ ἰσχυροὶ Ἰουδαῖοι κατώρθωσαν διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ τεσριφατσῆ (τελετάρχου) τῶν Ἀνακτόρων νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ἔκδοσιν τεζκερὲ καὶ εἶτα αὐτοκρατορικῆς διαταγῆς δυνάμει τῆς ὁποίας αὐτοὶ θὰ προηγοῦντο εἰς τὰς ἐπισήμους τελετάς.

Κατόπιν διαμαρτυρίας γενομένης ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου (Καλλινίκου) καὶ τῶν συνοδικῶν μητροπολιτῶν προὐκλήθη ἡ ἔκδοσις διαταγῆς τοῦ Σουλτάνου (Μουσταφᾶ Β΄) πρὸς τὸν Καδῆν τῆς πόλεως συμφώνως πρὸς τὸ τότε κρατοῦν διοικητικὸν σύστημα. Ἐνῷ δὲ ρητῶς λέγεται ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι διϊσχυρίσθησαν τὴν χρονικὴν προτεραιότητα αὐτῶν ἐν Κων/πόλει ὅπως διεκδικήσωσι πρωτεῖα, ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Σταμποὺλ κ. Ἀβραὰμ Γαλάντης ἐν τῷ ἀξιολόγῳ αὐτοῦ ἔργῳ: «Documents officiels turcs concernant les Juifs de Turquie» (Istanboul, 1931) ἀναδημοσιεύων ἐν σελ. 130—31 τὸ εἰρημένον ἔγγραφον προτάσσει σημειώσεις τινὰς ἐν αἷς γνωματεύει ὅτι ἡ ἰδέα τῆς πρωτοκαθεδρίας ἐγεννήθη παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκ τούτου ὅτι ἦλθε στιγμὴ καθ' ἣν ἀριθμητικῶς οὗτοι ἦσαν ὑπέρτεροι τῶν Ρωμηῶν. Πρῶτον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πιστευθῇ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Κων/πόλει εἴτε τὴν ἐπαύριον τῆς Ἁλώσεως εἴτε κατὰ τέλη τοῦ ιζ΄ αἰῶνος (ἐποχῆς τοῦ ἐνταῦθα καταχωρουμένου ἑλληνοϊουδαϊκοῦ ἐπεισοδίου) ἦσαν πολυπληθέστεροι τῶν Ρωμηῶν. Τὸ πολυπληθέστερον τοῦτο ἀποδίδει ὁ κ. Γαλάντης τοῦτο μὲν εἰς τὴν ἐκ ΚΠόλεως ἀποδημίαν πολλῶν Ἑλλήνων πρὸ τῆς Ἁλώσεως καὶ κατ' αὐτήν, τοῦτο δὲ εἰς τὴν μετὰ τὴν Ἅλωσιν συρροὴν ἐν ΚΠόλει πανταχόθεν Ἰουδαίων.

Ὁ ἀείμνηστος Κ. Παπαρρηγόπουλος στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν καὶ χρονογράφων ἡμετέρων τε καὶ ξένων ἰσχυρίζεται, καὶ δικαίως, ὅτι οἱ ἀποδράντες ἐκ ΚΠόλεως ἦσαν ὀλίγοι, οἱ δὲ πεσόντες δὲν ἦσαν πολλοί. Ἐκτὸς τούτου ἐὰν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ὀθωμανικυῦ Κράτους συνέρρευσαν πολλοὶ Ἰουδαῖοι τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ ὡς πρὸς τοὺς Ρωμηούς.

Δεύτερον δὲ ἀφοῦ τὸ ἔγγραφον ἀναφέρει τὸν λόγον τῆς δῆθεν ἀρχαιότητος πρὸς τί νὰ ζητῶμεν ἄλλους λόγους ἐξωτερικοὺς ἱστορικῶς μὴ βασίμους. Εἶναι δὲ περιττὸν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ κρατοῦντες ἐν Τουρκίᾳ πάντοτε καὶ καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις ἀνεγνώριζον τὰ πρωτεῖα εἰς τὸν Πατριάρχην τῶν Ρωμαίων καὶ τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἴτε ἐν τῇ πρωτευούσῃ εἴτε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΔΙΑΤΑΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΔΗΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΚΕΧΑΓΙΑΝ (ΚΕΤΧΟΥΤΑΝ) ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΜΠΕΖΕΣΤΕΝΙΟΥ

Ὁ Ρωμαῖος Πατριάρχης, οἱ μητροπολῖται καὶ ἄλλοι ραγιάδες ὑπόφοροι (ζιμμὶ) ἦλθον πρός με εἰπεῖν ὅτι ἐνῷ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν οἱ ἔνδοξοί

μου πρόγονοι - εἴθε ὁ Θεὸς νὰ φωτίζῃ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν — προερχόμενοι ἐξ Ἀδριανουπόλεως ἀφικνοῦντο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (Κωνσταντινιγιὲ) τὴν προστατευομένην καὶ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Σουλτανάτου, ὑπεδέχοντο αὐτοὺς κατ' ἀρχὰς οἱ μουσουλμάνοι καὶ ἔπειτα ὁ ὑπόφορος (πληρώνων φόρον ὑπήκοος μὴ μουσουλμάνος=ζιμμὶ) πατριάρχης τῆς ρωμαΐικης ὁμάδος (ταϊφὲ) καὶ οἱ μητροπολῖται, καὶ ἡ τελετὴ διεξήγετο κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, ἐν τούτοις ραδιοῦργοί τινες Ἰουδαῖοι διημφισβήτησαν πρὸ τριῶν ἐτῶν τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν πραγμάτων εἰπόντες «εἴμεθα ἀρχαιότεροι ὑμῶν» (τῶν ρωμηῶν). Τῆς περιπτώσεως ταύτης ἐξετασθείσης (ἀκουσθείσης) ὑπὸ τοῦ Καδῆ τῆς πόλεως (Σταμπούλ) ἐδόθη (εἰς τοὺς Ρωμηοὺς) χοτζέτιον ᾧ ἠκολούθησε φιρμάνιον, ἐν ᾧ ἐλέγετο ὅτι οἱ ρωμηοὶ ἔρχονται (εἰς τὰς τελετὰς) πρῶτον καὶ κατόπιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅπερ καὶ ἐσεβάσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς ἐποχῆς (ἐκείνης). Μόλον τοῦτο, κακοί τινες εὗρον τὰ μέσα ὅπως ἐπιτύχωσι παρὰ τοῦ τελετάρχου τεζκερὲ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τεζκερὲ τούτου αὐτοκρατορικὴν διαταγὴν λέγουσαν· «προηγούμεθα ὑμῶν» (τῶν ρωμηῶν). Οἱ ρωμηοὶ μητροπολῖται καὶ ὁ πατριάρχης δυνάμει τοῦ εἰς κατοχὴν αὐτῶν ἐνδόξου χοτζετίου, ἐν ᾧ μνημονεύεται ὅτι οἱ Ρωμηοί, μητροπολῖται καὶ πατριάρχης, προηγοῦνται τῶν Ἰουδαίων, ἐξαιτοῦνται ὅπως μὴ ἐπιτραπῇ τοῖς Ἰουδαίοις νὰ ἀμφισβητήσωσι τὸ δικαίωμα αὐτῶν (τῶν Ρωμηῶν) καὶ παρακαλοῦσιν ὅπως δημοσιευθῇ διαταγὴ ἥτις νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγός. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐδημοσίευσα τὴν παροῦσαν διαταγήν.

1 Ρεμπιοὺλ ἐββέλ, 1111 (16 Αὐγούστου 1700).

† Η. Γ.

† ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΟΥΨΑΛΗΣ

ΔΩΡ ΝΑΘΑΝ ΣΕΔΕΡΜΠΛΟΜ

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος μετὰ λύπης πληροφορηθεῖσα περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Οὐψάλης καὶ Πριμάτου τῆς Σουηδίας δόκτορος Νάθαν Σέδερμπλομ, καὶ μνησθεῖσα τῆς καθόλου αὐτοῦ χριστιανικῆς δράσεως καὶ τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ προσπαθειῶν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἑνώσεως, ὡς καὶ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ φιλίας καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐν γένει, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ηὔξατο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἐνέκρινεν ὅπως διαβιβασθῇ συλλυπητήριον γράμμα πρὸς τὴν Σουηδικὴν Ἐκκλησίαν, καταχωρηθῇ δὲ ἐν τῇ «Ὀρθοδοξίᾳ» ἡ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θυατείρων συνταχθεῖσα σχετικὴ νεκρολογία. Ἅμα τῇ ἀναγγελίᾳ τοῦ θανάτου, ἐπισυμβάντος τῇ 12ῃ λήξαντος μηνός, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θυατείρων κ. Γερμανός, διαπεπιστευμένος παρὰ τῇ Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀπηύθυνε συλλυπητήρια τηλεγραφήματα πρός τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀειμνήστου ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΟΥΨΑΛΗΣ ΔΟΚΤΩΡ ΝΑΘΑΝ ΣΕΔΕΡΜΠΛΟΜ

Ἡ κορυφὴ τῆς Σουηδικῆς Ἐκκλησίας καὶ συγχρόνως ἡ μᾶλλον ἐξέχουσα φυσιογνωμία ἐν τῷ Προτεσταντικῷ Ἐκκλησιαστικῷ ὁρίζοντι, ἡ ψυχὴ τῆς οὕτω κληθείσης Οἰκουμενικῆς κινήσεως, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Οὐψάλης Δωρ Νάθαν Σέδερμπλομ ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν τῇ 12ῃ Ἰουλίου ἐ. ἔ. κατόπιν σοβαρᾶς καὶ ἐπικινδύνου ἐγχειρήσεως. Ἡ ἀπώλεια ἀνδρός, ὅστις ἐμφορούμενος ὑπὸ ἀληθοῦς χριστιανικοῦ ζήλου ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀνῆλθε τὸν παλαίφατον θρόνον τῆς Οὐψάλης ἀνεδείχθη ὄχι μόνον ἄριστος ποιμὴν καὶ ποδηγέτης τῆς λαχούσης αὐτῷ ποίμνης, ἀλλὰ καὶ δεξιὸς κυβερνήτης καὶ οἰακοστρόφος τῆς ὅλης Σουηδικῆς Ἐκκλησίας, εὐλόγως προκαλεῖ μεγάλην συγκίνησιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χώραν καὶ τὴν ἰδίαν Ἐκκλησίαν. Ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ τῆς Σουηδίας οἴκου, μετὰ τῶν μελῶν τοῦ ὁποίου συνεδέετο διὰ δεσμῶν εἰλικρινοῦς φιλίας, μέχρι τοῦ τελευταίου πολίτου τῆς εὐγενοῦς καὶ πεπολιτισμένης πατρίδος αὐτοῦ πάντες βαθύτατα αἰσθάνονται ὁποῖον δυσαναπλήρωτον κενὸν δημιουργεῖ ὁ θάνατος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Οὐψάλης. Ἀλλὰ μετὰ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς καλῆς Σουηδίας θρηνεῖ ὁ Χριστιανικὸς κόσμος ἕνα τῶν πρωτεργατῶν τῆς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ πολέμου ἰδίᾳ ἐγκαινισθείσης κινήσεως πρὸς συνεννόησιν καὶ ἕνωσιν τῶν

Ἐκκλησιῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ συναδελφώσεως. Ἀπολαύων μεγίστου κύρους παρὰ τῷ καθόλου Προτεσταντικῷ κόσμῳ — τινὲς ἀπεκάλουν αὐτὸν Πάπαν τοῦ Προτεσταντισμοῦ — κατώρθωσε διὰ τοῦ ἀκραιφνοῦς αὐτοῦ ζήλου, τῆς ἀκαμάτου δραστηριότητος, τῆς εὐρύτητος τοῦ πνεύματος καὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ πολυμαθείας νὰ συγκεντρώσῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὅλας τὰς σημαινούσας Χριστιανικὰς δυνάμεις πρὸς συνεργασίαν εἰς ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσεν ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις σκοπὸν τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ δόξαν αὐτοῦ. Διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ Οἰκουμενικὴ κίνησις στερεῖται τοῦ κυριωτέρου αὐτῆς μοχλοῦ καὶ ταὐτοχρόνως τίθεται τέρμα εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν προσωπικότητος, ἥτις κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα ἐσελάγισεν ἐν τῷ ὁρίζοντι αὐτῆς.

***

Ὁ Νάθαν Σέδερμπλομ ἐγεννήθη τὴν 15ην Ἰανουαρίου 1866 ἐν Trenoe τῆς ἐπαρχίας Helsigland τῆς Σουηδίας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο πάστωρ τοῦ χωρίου καὶ εἶνε εὐνόητον ὅτι ἡ ἀνατροφὴ αὐτοῦ ὑπῆρξε κατ' ἐξοχὴν θρησκευτική. Τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς διήνυσεν ἐν τῷ περιφήμῳ Πανεπιστημίῳ τῆς Οὐψάλης καὶ συνεπλήρωσε μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Προτεσταντικῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων, ἔνθα ἐχρημάτισε μαθητὴς τοῦ διασήμου καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας Αὐγούστου Sabatier. Χειροτονηθεὶς πάστωρ ἐχρημάτισεν ὡς τοιοῦτος ἐπὶ ἑπταετίαν ἐν τῇ ἐν Παρισίοις Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐπωφελούμενος τῆς ἐν Παρισίοις διατριβῆς αὐτοῦ ἠκολούθησε τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τῆς «Σχολῆς ἀνωτέρων σπουδῶν» καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Θεολογίας τῷ 1901. Ἐπανελθὼν εἰς Σουηδίαν διωρίσθη καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Οὐψάλης καὶ ἐδίδαξεν ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη «Ἱστορίαν τῶν θρησκευμάτων». Ἐνυμφεύθη καὶ ἀπέκτησε δεκάδα τέκνων λαμπρῶς μορφωθέντων, ὧν τινα ἠκολούθησαν τὸ κληρικὸν στάδιον. Κατὰ τὸ 1912 προσεκλήθη καὶ κατέλαβε τὴν αὐτὴν ἕδραν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας, ὁπόθεν καὶ ἐκλήθη τῷ 1914, ἵνα καταλάβῃ τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον Οὐψάλης. Συγγραφεὺς γραφυρός, γλωσσομαθής, ὁμιλῶν καὶ γράφων μετὰ τῆς ἰδίας εὐχερείας καὶ τὰς τρεῖς κυριωτέρας Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, συνέγραψε πολλὰ συγράμματα καὶ διατριβὰς ἐν Σουηδικῇ, Γερμανικῇ, Γαλλικῇ καὶ Ἀγγλικῇ γλώσσῃ. Μεταξὺ αὐτῶν καταλέγονται «Αἱ βάσεις τῆς Λουθηρανῆς Μεταρρυθμίσεως» (1893), «Ἡ θρησκευτικὴ κοινωνικὴ ἐξέλιξις» (1899)», «Ἡ ἐπὶ τοῦ Ὄρους διδαχὴ καὶ ἡ σύγχρονος ἐποχή» (1899), «Ἡ μέλλουσα ζωὴ κατὰ τὰς δοξασίας τοῦ Μαζδεϊσμοῦ» (1901), «Αἱ θρησκεῖαι τοῦ κόσμου (1905), «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Σουηδίας» (1908), «Γενικὴ Ἱστορία τῶν θρησκευμάτων» (1912), «Ἡ φυσικὴ Θεολογία καὶ ἡ Ἱστορία τῶν Θρησκευμάτων» (1913) καὶ ἄλλα.

***

Ἀλλ' ἡ κυρία δρᾶσις τοῦ Νάθαν Σέδερμπλομ ὑπῆρξεν ἡ ποιμαντική. Ὡς Πριμᾶτος τῆς Σουηδικῆς Ἐκκλησίας προέστη ὅλης τῆς ἐνεργείας ἐκείνης ἥτις ἀπέβλεψεν εἰς τὸν συγχρονισμὸν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὰς νεωτέρας τοῦ βίου συνθήκας καὶ τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τοῦ Σουηδικοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦ εὐστρόφου αὐτοῦ πνεύματος κατώρθωσε νὰ ὑπερπηδήσῃ ὅλας τὰς δυσχερείας, αἵτινες προυβλήθησαν εἰς τοῦτο ὑπὸ τῶν ὄχι πάντοτε εὐμενῶς διακειμένων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σοσιαλιστικῶν κυβερνήσεων τῆς ἰδίας πατρίδος. Ἔναντι τῶν ἄκρως φιλελευθέρων Προτεσταντικῶν στοιχείων ἀφ' ἑτέρου ἠννόει νὰ διατηρήσῃ ἀπαρασάλευτον τὸ ὑπὸ τῶν αἰώνων κληροδοτηθὲν μέγα ἀγαθὸν τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος ἐν τῇ ἰδίᾳ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀπαραιτήτου κέντρου ἑνότητος τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως. Οὐδόλως ἀπαρνούμενος τὴν λουθηρανικὴν περὶ Ἱερωσύνης ἀντίληψιν, καθ' ἣν δογματικῶς οὐδεμία ὑπάρχει διάκρισις βαθμῶν ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ ὑπουργήματι, ἦτο ὑπερήφανος, διότι ἡ Ἐκκλησία αὐτοῦ κατ' ἐξαίρεσιν ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἐπισκοπικῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἐκκλησιῶν διέσωσε τὴν «Ἀποστολικὴν διαδοχὴν» καὶ ἐθεώρει ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ἀποστολήν, ὅπως ἐπιτύχῃ, ἵνα μιμούμεναι αὐτὸν καὶ αἱ ἄλλαι λουθηρανικαὶ Ἐκκλησίαι εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῶν τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα. Ὑπῆρξε δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ μεγάλη ἐπιτυχία, ὅτι τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ (1920) ἀπεδέχθη τὴν μυστηριακὴν κοινωνίαν τῆς Ἀγγλικανικῆς καὶ τῆς Σουηδικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι πρὸς ἔμπρακτον ταύτης ἐκδήλωσιν δύο Ἀγγλικανοὶ Ἐπίσκοποι μετέσχον τὸ αὐτὸ ἔτος πανηγυρικῶς τῆς χειροτονίας δύο Σουηδῶν Ἐπισκόπων ἐν Οὐψάλῃ καὶ ἀντιστρόφως Σουηδὸς Ἐπίσκοπος τῆς χειροτονίας Ἀγγλικανοῦ Ἐπισκόπου πρό τινων ἐτῶν ἐν τῇ Μητροπόλει τῆς Καντουαρίας. Παρὰ τὰ βάρη τοῦ Πρωθιεράρχου ἀεικίνητος διέτρεχε καὶ τὰ ἐλάχιστα μέρη τῆς ἐκτεταμένης αὐτοῦ ἐπαρχίας στηρίζων διὰ τῆς εὐγλωττίας αὐτοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἐπιβολῆς τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα εἰς τὴν πατρῴαν πίστιν καὶ ἀποκρούων ποικίλας κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλάς. Ἡ προσοχὴ καὶ ἀφοσίωσις αὐτοῦ εἰς τὴν κατ' οἶκον Ἐκκλησίαν συμπληροῦται διὰ τῆς ἀόκνου προστασίας τὴν ὁποίαν παρεῖχε τόσον εἰς τὸ θαυμάσιον ἔργον τῆς ἐσωτερικῆς ἀποστολῆς, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Σουηδικὰς παροικίας καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν Ἐξωτερικὴν Ἱεραποστολήν. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν περιῆλθεν ἐπὶ ἑξάμηνον τὰς ἐν Ἀμερικῇ Σουηδικὰς παροικίας ἀναπτερώνων διὰ τοῦ ζωντανοῦ αὐτοῦ κηρύγματος τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν φρόνημα καὶ ἀποκομίζων ὡς πολύτιμον γέρας τὴν διαβεβαίωσιν τῆς

ἀφοσιώσεως αὐτῶν πρὸς τὴν μητέρα πατρίδα, ἐκδήλωσις τῆς ὁποίας ἦτο ἀθρόα αὐτῶν πρὸς τὴν γενέτειραν ἐπίσκεψις καὶ ἀνασύνδεσις τῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου χαλαρωθέντων ἐθνικῶν δεσμῶν. Κωλυόμενος αὐτὸς νὰ εὑρίσκηται πολλαχοῦ τοῦ κόσμου, ὅπου ὑφίστανται καὶ δρῶσι Σουηδικαὶ Ἱεραποστολαὶ ἐξέλεγε καὶ ἀπέστελλε κληρικούς, θείου ζήλου ἐμπεφορημένους, πολυγλώττους καὶ γνώστας τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ἐθίμων τῶν λαῶν παρ' οἷς ἔφερον τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου.

***

Πνεῦμα ἐξ ἄλλου εὐρὺ καὶ φιλελεύθερον ὁ ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος δυνάμενος εὐχερῶς ν' ἀντιληφθῇ τὴν εἰδικὴν θέσιν καὶ ἄποψιν ἑκάστης τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν μεγάλην σπουδαιότητα, ἣν δύναται ν' ἀσκήσῃ ἐπὶ τοῦ κόσμου ἡ δογματικὴ καὶ ἠθικὴ ἕνωσις τοῦ διῃρημένου Χριστιανισμοῦ, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐνεργῶς μετέσχε τῆς κινήσεως «περὶ πίστεως καὶ διοικήσεως», ἥτις τὴν ἀφετηρίαν αὐτῆς ἔσχεν ἐν Ἀμερικῇ, πρωτοστατούσης τῆς αὐτόθι Ἐπισκοπιανῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ κορύφωμα εἰς τὸ γνωστὸν Συνέδριον τῆς Λωζάννης [1927]. Ἡ ἀρχὴ τοῦ Παγκοσμίου πολέμου εὗρεν αὐτὸν ἐν Κωνσταντίᾳ παρεδρεύοντα μετ' ἄλλων ὁμοφρόνων ἀνδρῶν, κατὰ τὸ πλεῖστον Ἄγγλων καὶ Ἀμερικανῶν, καὶ συνεργαζομένων εἰς τὴν ἵδρυσιν τοῦ «Παγκοσμίου Συνδέσμου πρὸς προαγωγὴν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης διὰ μέσου τῶν Ἐκκλησιῶν», ὅστις τοσαύτην ἔμελλε νὰ εὕρῃ ὑποδοχὴν οὐ μόνον ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς Βαλκανικοῖς Κράτεσιν, ὥστε τὰ ἀριθμῇ σήμερον ὑπὲρ τὰ τριάκοντα Ἐθνικὰ Συμβούλια εἰς ὅλας τὰς ἠπείρους. Ἀλλ' ἡ ἀκάθεκτος αὐτοῦ πρὸς δρᾶσιν ὁρμὴ καὶ ἡ διαίσθησις, ὅτι εὐκολωτέρα εἶναι ἡ συνεννόησις τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν κοινωνικοῖς καὶ ἠθικοῖς ζητήμασι μᾶλλον ἢ ἐν δογματικοῖς καὶ ὅτι ἡ φιλικὴ αὐτὴ συνεννόησις εἶναι ἐνδεδειγμένη, ἵνα δημιουργηθῇ ἡ πρόσφορος βάσις καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα πρὸς συζήτησιν καὶ συνεννόησιν ἐν ζητήμασιν ἀφορῶσι τὴν πίστιν, ὤθησεν αὐτὸν πρὸς προπαρασκευὴν καὶ συγκρότησιν νέου Συνεδρίου «περὶ ζωῆς καὶ ἐργασίας». Αὐτὸς προήδρευσεν ὅλων τῶν προκαταρκτικῶν συναντήσεων ἐν Σουηδίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ καὶ αὐτὸς διὰ τῶν ποικίλων αὐτοῦ σχέσεων πρὸς τὰς κορυφὰς ἢ τὰς ἀρχὰς τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν τοῦ κόσμου διωργάνωσε καὶ ἐπέτυχε τὴν ἐν τῷ Συνεδρίῳ παρουσίαν 600 περίπου ἀντιπροσώπων ἐξ ὅλων σχεδὸν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξαιρέσει τῆς Ρωμαϊκῆς. Ὁ Νάθαν Σέδερμπλομ, μολονότι ἐγίνωσκε τὴν ἀποτυχίαν ἣν ἐσημείωσεν ἡ εἰς Ρώμην μεταβᾶσα Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐπισκοπιανῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὸ παρὰ τῷ Πάπᾳ διάβημα αὐτῆς,

ὅπως καὶ ἡ Ρώμη ἀντιπροσωπευθῇ εἰς τὸ μελετώμενον Συνέδριον, δὲν ἀπεθαρρύνθη. Ἐρειδόμενος ἐπὶ τῶν φιλικῶν αὐτοῦ σχέσεων πρὸς διακρινομένους Ρωμαιοκαθολικοὺς κληρικοὺς καὶ θεολόγους καὶ πρὸ παντὸς ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐν τῷ Συνεδρίῳ δὲν ἔμελλον νὰ θιχθῶσι δογματικὰ ζητήματα, ἀλλὰ μόναι αἱ ἠθικαὶ ἐκεῖναι διδασκαλίαι, αἵτινες ἀποτελοῦσι κοινὸν κτῆμα τοῦ ὅλου Χριστιανισμοῦ, προέβη εἰς τὴν ἔμμεσον πρόσκλησιν καὶ τῆς Ρώμης. Τὸ ἀντιταχθὲν ἐκεῖθεν non possumus δὲν ἐμείωσε τὸν ζῆλον αὐτοῦ οὐδὲ ἠλάττωσε τὸ μέγεθος τῆς ἐπιτυχίας. Τὸ ἐν Στοκχόλμῃ Συνέδριον [1925] συνελθὸν καὶ ἐργασθὲν ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ ἐσημείωσεν ἐποχὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς θρησκευτικῆς κινήσεως. Τὸ ἀπολυθὲν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ὅλον χριστιανικὸν κόσμον Διάγγελμα, ἐρειδόμενον ἐπὶ τῆς ἀκραδάντου πίστεως ὅτι ὁ Κύριος ὡς πάντοτε εἶνε «ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή», ἐξέθηκε σαφῶς καὶ ἀπερίττως τὴν χριστιανικὴν ἄποψιν εἰς τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν ἀνθρωπότητα ἠθικά, κοινωνικά, βιομηχανικὰ καὶ διεθνῆ ζητήματα. Τὸ βραβεῖον Νόμπελ τὸ ὁποῖον ἀπενεμήθη αὐτῷ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον ἦτο ἡ δικαία ἐπιβράβευσις τῶν ἀκαμάτων αὐτοῦ προσπαθειῶν ὑπὲρ συνεννοήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν λαῶν.

***

Θὰ ἦτο ἀτελὴς ἡ βραχεῖα αὕτη σκιαγραφία, ἐὰν μὴ ἐτονίζετο ἐνταῦθα ἡ ἰδιαιτέρα σχέσις καὶ συμπάθεια, τὴν ὁποίαν ὁ ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος Οὐψάλης ἔτρεφε πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν προκαθημένην τῶν κατὰ Ἀνατολὰς Ἐκκλησιῶν, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν, τὴν ὁποίαν βραχὺ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ μεγάλου πολέμου ἐσχεδίαζε καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ἔμελλον νὰ παραστῶσιν εἰς συζήτησιν ἐπὶ οὐδετέρου ἐδάφους ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ἐμπολέμων κρατῶν δὲν ἐλησμόνησε καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προσκαλέσας αὐτὸ ν' ἀποστείλῃ δύο ἀντιπροσώπους. Ματαιωθείσης τῆς συναντήσεως ἐκείνης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Οὐψάλης ἐπελήφθη τῆς πρώτης δοθείσης εὐκαιρίας, ὅπως ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν πρὸς τοὺς ἀννιπροσώπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὸ Προκαταρκτικὸν Συνέδριον τῆς Γενεύης (1920). Κατόπιν ἰδιαιτέρας προσκλήσεως μετέβησαν εἰς τὴν προπαρασκευαστικὴν σύσκεψιν τοῦ μέλλοντος Συνεδρίου τῆς Στοκχόλμης οἱ Μητροπολῖται Σελευκείας καὶ Νουβίας καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος. Ὁ προεδρεύων Ἀρχιεπίσκοπος ἀφοῦ διὰ θερμῶν ἐκφράσεων ἐχαιρέτησε τὴν παρουσίαν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀναγινώσκων ἑλληνιστὶ τὸ κείμενον τῆς πρὸ μηνῶν ἀπολυθείσης

Ἐγκυκλίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περὶ συμπήξεως Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν ὑπέδειξε τὴν πολλὴν σχέσιν καὶ ὁμοιότητα τῶν ἐν αὐτῇ ἀναπτυσσομένων ἰδεῶν πρὸς τὸ ἐν σχεδίῳ κατηρτισμένον πρόγραμμα τῆς νέας κινήσεως καὶ ἐτόνισε τὴν σπουδαιότητα, ἣν ἔμελλε νὰ προσδώσῃ εἰς αὐτὴν ἡ συμμετοχὴ καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ πρότασις αὐτοῦ ὅπως κληθῇ διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία νὰ συμμετάσχῃ δι' ἀντιπροσώπων τῆς νέας ταύτης κινήσεως ἐγένετο ὁμοφώνως καὶ μετὰ ζωηρῶν ἐπιδοκιμασιῶν ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῶν συνεδριαζόντων καὶ ἡ Ὀρθόδοξος ἀποστολὴ ὑποσχεθεῖσα νὰ διαβιβάσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Συνεδρίου εἰς τὰς οἰκείας Ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς ἀπῆλθε προπεμπομένη μετὰ πολλῶν τιμῶν. Κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπακολουθήσασαν εἰς Σουηδίαν ἐπίσκεψιν τοῦ Μητροπολίτου Σελευκείας Γερμανοῦ, γενομένην ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ προσεκλήσει καὶ ἐντολῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Οὐψάλης ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ διετράνωσε τὸν ἄπειρον αὐτοῦ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν. Θαυμαστὴς ὄχι μόνην τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχαιότητος, ἥτις ἐδωροφόρησεν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν τοὺς μεγάλους τῆς Ἐκκλησίας Πατέρας καὶ διδασκάλους, ἀλλὰ καὶ τῆς σημερινῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπανειλημμένως ἐν ταῖς ὁμιλίαις αὐτοῦ ἐξῆρε τὴν ἀσάλευτον αὐτῆς ἐμμονὴν εἰς τὴν παραδοθεῖσαν πίστιν καὶ τὴν ἀποφυγὴν τῶν ἄκρων καὶ ἐγίνωσκε νὰ γεννᾷ τὸν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκουόντων. Ἐφεξῆς ἐπωφελούμενος πάσης διδομένης ἀφορμῆς, ὅπως ἀλληλογραφῇ μετὰ τῶν ἑκάστοτε κορυφῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου οὐδέποτε παρέλειπε νὰ τονίζῃ πόσον ἦτο εὐτυχὴς ἐπικοινωνῶν μετ' αὐτοῦ, πόσον βαθέως ᾐσθάνετο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας αὐτοῦ καὶ πόσον συνεπάθει πρὸς τὰ παθήματα αὐτοῦ. Ἦσαν ὅλως ἐξαιρετικαὶ αἱ τιμαὶ τὰς ὁποίας ἀπέδωκεν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀποστολὴν ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Στοκχόλμης. Ἀναγνωρίζων τὴν γενομένην εἰς τὸ Συνέδριον τιμὴν διὰ τῆς παρουσίας ἑνὸς τῶν Πατριαρχῶν τῆς γηραιᾶς Ἀνατολῆς, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀλεξανδρείας Φωτίου, πᾶσαν κατέβαλε προσπάθειαν, ὅπως ἡ Ὀρθόδοξος ἀποστολὴ ἐξαιρετικῶν τύχῃ ἐνδείξεων τιμῆς ὄχι μόνον ἀπὸ μέρους τῶν δημοτικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Σουηδικοῦ λαοῦ καὶ κλήρου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Α. Υ. τοῦ Διαδόχου τῆς Σουηδίας. Ἀλλ' ἦτο μεγάλη ἰδίᾳ ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἱκανοποίησις, ἣν ᾐσθάνθη αὐτὸς καὶ μετ' αὐτοῦ ὅλη ἡ Σουηδικὴ Ἐκκλησία, ὅταν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπιθυμοῦν ἔτι μᾶλλον νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ δεσμοὺς ἀπεφάσισε νὰ ὁρίσῃ μόνιμον καὶ παρὰ τῇ Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποκρισιά-

ριον τὸν Μητροπολίτην Θυατείρων Γερμανόν. Τὴν ἱκανοποίησιν ταύτην ἀποπνέει τὸ πλῆρες χριστιανικῆς εὐλαβείας ἀπαντητικὸν αὐτοῦ γράμμα πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Τὸ ἐπὶ τῇ ἀπονομῇ εἰς αὐτὸν τοῦ βραβείου Νόμπελ συγχαρητήριον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου γράμμα ὑπῆρξε δι' αὐτὸν ἀφορμὴ νέας ἐκδηλώσεως τῶν πλημμυρούντων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ αἰσθημάτων συμπαθείας καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

***

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Οὐψάλης διὰ τῆς ὁμιλητικότητος, τῆς εὐρυμαθείας καὶ τῶν ἀπερίττων αὐτοῦ τρόπων ἐγίνωσκεν ἀμέσως νὰ κατακτᾷ τὰς καρδίας ἐκείνων οἵτινες ἤρχοντο εἰς στενωτέραν πως ἐπαφὴν πρὸς αὐτόν. «Βραχύσωμος, λέγει ἡ κόμησσα Jean de Pange, εὐρύστερνος, λεπτῆς φυσιογνωμίας, τρέφων ξανθόλευκον κόμην καὶ ἔχων βαθεῖς καὶ ἀκτινοβολοῦντας ἐξ εὐφυΐας ὀφθαλμούς, ἑλκύει ἀμέσως τὴν συμπάθειαν τῶν συνομιλητῶν αὐτοῦ.... Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μοὶ ἐκθέτει τὰς ἰδέας αὐτοῦ περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ τὰ σχέδια αὐτοῦ περὶ τῆς ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡνωμένη Ἐκκλησία ἐν Εὐρώπῃ εἰρηνευούσῃ ἰδοὺ τὸ μέγα ἰδεῶδες, εἰς ὃ ἀφιεροῖ πάντοτε ὅλας τὰς προσπαθείας καὶ ὅλας τὰς στιγμὰς τοῦ βίου αὐτοῦ..... Αἰσθάνομαι πλησίον τοῦ ἀνδρὸς τούτου τόσην πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ὑπεροχήν, ἰδεῶδες τοσοῦτον ὑψηλόν, πίστιν τόσον θερμήν, ὥστε συγκινοῦμαι, δεσμεύομαι, παρασύρομαι. Αἱ ὧραι παρέρχονται, ἀκούω, συζητῶ ἀκόμη καὶ ἀπομακρύνομαι μετὰ λύπης ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτῆς ὅπου πνέει τὸ πνεῦμα.... Ὅταν τὸ ὄχημα ἀπομακρύνεται, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἱστάμενος εἰς τὰ προπύλαια τοῦ μεγάρου αὐτοῦ ὑψώνει τὴν χεῖρα εἰς σχῆμα οἱονεὶ εὐλογίας : «Πορεύεσθε· ἡ εἰρήνη εἴη μεθ' ὑμῶν». Δὲν ἠξιώθην νὰ ἴδω αὐτὸν πλέον, ἀλλὰ δὲν θὰ λησμονήσω αὐτόν ποτε».

Ἀξιωθεὶς νὰ τιμηθῶ διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ φιλίας καὶ συνεργασίας ἐπὶ ὅλην δεκαετίαν, θαυμάσας τὸ ἀπαράμιλλον κάλλος τῆς εὐσεβούσης αὐτοῦ ψυχῆς, ἀντικατοπτριζόμενον εἰς τὴν φωτεινὴν καὶ συγχρόνως γαλήνιον αὐτοῦ μορφήν, αἰσθάνομαι ἰδιαίτερον πόνον χαράττων τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμάς, ὠχρὸν μνημόσυνον βαθείας ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν ἀποιχόμενον καὶ ἐλάχιστον τεκμήριον ἀπείρου συμπαθείας πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας οἰκείους αὐτοῦ.

Αἰωνία εἴη ἡ μνήμη αὐτοῦ.

† Ο ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Η Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗ

Καθ' ὅλον τὸν διαρρεύσαντα μῆνα Ἰούλιον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐφησύχαζεν ἐν τῇ Ἱερᾷ Θεολικῇ Σχολῇ Χάλκης, κατερχομένη ἐν τῷ μεταξὺ καθ' ἑβδομάδα διὰ τὰς συνοδικὰς συνεδρίας καὶ χοροστασίας τῶν Κυριακῶν.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ Β. ΚΑΙ Ν. ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Διὰ μακρᾶς ἐκθέσεως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἀθηναγόρας παρέχει ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Τοῦ νεωστὶ ἐκλεγέντος Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐν Σύδνεϋ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἐξαιτησαμένου τὴν συγγνώμην τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὰς ἀπὸ τοῦ προκατόχου Συμβουλίου γενομένας ἀντικανονικὰς ἐνεργείας, ἡ Ἐκκλησία μετὰ χαρᾶς παρέσχε τὴν συγγνώμην αὐτῆς εἰς τὴν ὡς ἄνω Κοινότητα, ἐπανερχομένην ἤδη εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κανονικότητος καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας.

ΤΑΞΕΙΔΙΑ

— Λαβὼν δεκαπενθήμερον ἄδειαν ἀφίκετο ἐνταῦθα δι' ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἴμβρου κ. Ἰάκωβος.

— Τυχὼν μηνιαίας ἀδείας ἀνεχώρησεν εἰς Ἑλβετίαν δι' ὑποθέσεις οἰκογενειακὰς ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνος.

— Λαβὼν κανονικὴν δίμηνον ἄδειαν ἀνεχώρησε δι' Ἀθήνας καὶ Χίον ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως κ. Ἰωακείμ, Σχολάρχης τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς.

— Μετὰ δίμηνον ἀπουσίαν ἐπανέκαμψεν ἐκ τοῦ ἀνὰ τὴν Κύπρον, Ἱεροσόλυμα καὶ Ἑλλάδα ταξειδίου αὐτοῦ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Μάξιμος.

— Ὁ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἱερατεύων Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης καὶ Καθηγητὴς κ. Γερμανὸς Πολυζωΐδης, ταξειδεύων ἀνὰ τὴν Εὐρώπην, ἀφίκετο ἐνταῦθα διά τινας ἡμέρας.

— Μετὰ δίμηνον ἐπ' ἀδείᾳ ἀπουσίαν ἐπανέκαμψεν ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Πανοσιολογιώτατος Μέγας Ἐκκλησιάρχης κ. Ἄνθιμος.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Γέροντι ἁγίῳ Χαλκηδόνος κ. Ἀγαθαγγέλῳ αἰτησαμένῳ διὰ λόγους ὑγείας ἐχορηγήθη ζητηθεῖσα ἄδεια μηνιαίας ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἀπουσίας καὶ διαμονῆς ἔν τινι τῶν Πριγκηπονήσων.

Ἐπισκεψάμενος κατ' ἐντολὴν καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ὁ Ἀρχιγραμματεὺς Θεοφ. Ἐπίσκοπος Μιλήτου κ. Αἰμιλιανός, διηρώτησε τὰ τῆς ὑγείας τῆς Α. Σεβασμιότητος.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΙΑ

Ἀποφάσει τῆς Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκρισει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐγενοντο ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ αἱ ἑξῆς μεταθέσεις καὶ διορισμοί.

— Ὁ τέως ἱερατικῶς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ Αἰμιλιανὸς πρεσβύτερος μετετέθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν Μεγάλου Ρεύματος.

— Εἰς τὴν ἱερατικὴν προϊσταμενίαν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ μετετέθη ὁ τέως ἐν Κοντοσκαλίῳ ἐφημερεύων ἀρχιμ. Ἀμβρόσιος Χατζόπουλος.

— Ἐφημέριος τῶν ἱερῶν τῆς Κοινότητος Κοντοσκαλίου διωρίσθη ὁ πρεσβύτερος Ἀντώνιος, εἰς δὲ τὴν ἱερατικὴν προϊσταμενίαν Βλάγκας μετετέθη προσωρινῶς ὁ ἐκ τῶν τέως ἐφημερίων Φερίκιοϊ ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος.

— Χηρευούσης τῆς θέσεως τῆς διακονίας τῶν ἱερῶν ναῶν Κοντοσκαλίου, διωρίσθη ἐν αὐτοῖς ὁ διάκονος Μηνᾶς, τέως διακονῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Χαλκηδόνος.

— Ἀποφάσει τῆς Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκρίσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Μητροπολίτης Μύρων κ. Πολύκαρπος τῇ 17ῃ ἐνεστῶτος μηνὸς καὶ ἔτους ἐχειροτόνησεν εἰς πρεσβύτερον τὸν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εὐδοκίμως διακονοῦντα ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων Φερίκιοϊ τέως διάκονον Ἀγαθάγγελον, ὅστις καὶ διωρίσθη ἐφημέριος τοῦ εἰρημένου ναοῦ

—Ἀποφάσει τῆς Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκρίσει τῆς Α. Θ, Παναγιότητος ὁ Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος ἐχειροτόνησεν εἰς διάκονον μὲν τῇ 24ῃ Ἰουλίου, εἰς πρεσβύτερον δὲ τῇ 30ῇ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους τὸν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εὐδοκίμως ψάλλοντα ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς κοινότητος Σαλματομβρουκίου

Χρῆστον Βαφειάδην, ὅστις ἅμα διωρίσθη ἱερατικῶς προϊστάμενος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς εἰρημένης Κοινότητος.

—Ὁ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Διπλοκιονίου διακονῶν Στέφανος Νικολαΐδης, λαβὼν κανονικὸν ἀπολυτήριον διεγράφη ἐκ τοῦ καταλόγου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετέβη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Χαλκηδόνος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΥΛΗ

Εἰς τὴν τέως χηρεύουσαν θέσιν Τριτεύοντος τῶν Πατριαρχικῶν διακόνων ἡ Α. Θ. Παναγιότης διώρισε τὸν ἐκ τῶν τελειοφοίτων τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἔτους τούτου ἱερολ. διάκονον Μάξιμον Γεωργιάδην, εἰς ὃν ἀνετέθη καὶ ἡ Γραμματεία τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

ΥΠΟΤΡΟΦΙΑΙ

Μετὰ σχετικὴν παράκλησιν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σερβίας ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν Ἱερὰν Θεολογ. Σχολὴν ὁ ἐκ τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ Πανεπιστημίου μοναχὸς Βασίλειος, ὅστις καὶ θὰ παραμείνῃ ἐν αὐτῇ ἐπὶ ἑξάμηνον, καταρτιζόμενος ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων.

ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον λαβὼν ὑπ᾿ ὄψιν πρὸς σχετικὴν πρόσκλησιν ἀπεφάσισεν ὅπως ἀντιπροσωπευθῇ ἐν τῷ συνερχομένῳ ἐν Βιέννῃ ἀπὸ 8 μέχρι 10 προσεχοῦς Σεπτεμβρίου δωδεκάτῳ διεθνεῖ Συνεδρίῳ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, διὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀμασείας καὶ Ἐξάρχου Κεντρῴας Εὐρώπης κ. Γερμανοῦ.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἀντιπρόσωπον, κατὰ σχετικὴν παράκλησιν τοῦ Παναγ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Μελετίου, ἀνετέθη καὶ ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας,

ΓΕΩΡΓΙΑΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου Περάτζα τέως καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βόννης ἐξαιτησαμένου τὰς εὐχὰς τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ὡς ἱερατικῶς προϊσταμένου τῆς ἐν Παρισίοις Γεωργιανῆς κοινότητος, ἀνετέθη τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Θυατείρων κ. Γερμανῷ ὅπως διαβιβάσῃ τῷ τε ἐν λόγῳ ἱερομονάχῳ καὶ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ τὰς εὐχὰς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Δι᾿ ἐκθέσεως αὐτοῦ ὁ Ἄρχων διδάσκαλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Γ. Αἰγινίτης, ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν τοῖς διεθνέσι ἡμερολογ. συνεδρίοις, ὑπέβαλε τὰ πορίσματα εἰς ἃ κατέληξεν ἡ διεθνὴς περὶ Ἡμερολογίου συνδιάσκεψις.

ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΥΦΗΜΙΑΣ

Ἐν συρροῇ εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατά τε τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τῇ 14η Ἰουλίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος καὶ Πανευφήμου Εὐφημίας, ἧς τὸ ἱερὸν λείψανον, φυλασσόμενον, ὡς γνωστόν, ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ ἐξετέθη εἰς προσκύνησιν τῶν ἀθρόως προσερχομένων εὐσεβῶν Χριστιανῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΧΑΡΕΣΚΕΙΑ

Εἰσηγουμένης τῆς Ἐφορείας τῆς ἱερᾶς Θ. Σχολῆς ἐνεκρίθη ὅπως διαβιβασθῶσιν εὐχαριστήρια Πατριαρχικὰ γράμματα πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Κασσανδερίας κ. Εἰρηναῖον καὶ Τυρολόης κ. Χρυσόστομον διὰ τὴν μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ἐργασίαν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Βλαταίων καὶ τοῦ μετοχίου Μπασίς.

ΚΑΘΑΙΡΕΣΙΣ

Ληφθέντος ὑπ' ὄψιν ὅτι παρὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας ὁ ἐν Οὐασιγκτῶνι τῆς Ἀμερικῆς ἱεραθεύων ἱερομόναχος Μελέτιος Μεταξᾶς ἐτέλεσε πολιτικὸν καὶ εἶτα θρησκευτικὸν γάμον, ἀποκρύψας τὴν ἱερατικὴν αὐτοῦ ἰδιότητα, ἡ Ἐκκλησία καθήρεσεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος καὶ ἐπανήγαγεν εἰς τὰς τάξεις τῶν λαϊκῶν.

ΣΕΡΒΟΙ ΦΟΙΤΗΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ

Τῇ 11η λήξαντος μηνὸς ἀφίκοντο ἐνταῦθα ἐπὶ ἐπιστημονικῇ ἐπισκέψει δεκαεπτὰ φοιτηταὶ τῆς Θεολογίας τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ Πανεπιστημίου, ἐν οἷς καὶ ὁ ὑπότροφος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Γεώργιος Ἀναστασιάδης, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Κοσμήτορος τῆς Σχολῆς αἰδεσιμολ. Πρωθιερέως κ. Στεφάνου Δημητρίεβιτς, τῆς ἀφίξεως προαναγγελθείσης ὑπὸ τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Σερβίας. Προϋπήντησε τοὺς ἐκδρομεῖς ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ ὁ πανοσιολ. Κωδικογράφος κ. Θεοφάνης. Προσελθόντες οὗτοι τὴν ἐπιοῦσαν Κυριακὴν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα παρηκολούθησαν τὴν θείαν λειτουργίαν, μεθ' ὃ ἐγένοντο δεκτοὶ παρὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὑποβαλόντες ἐν καταλλήλῳ προσφωνήσει τοῦ Κοσμήτορος τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῶν πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν. Ἀναχωροῦντες δι' Ἀθήνας καὶ Ἅγιον Ὄρος μεθ' ἑβδομαδιαίαν ἐνταῦθα διαμονήν, καθ' ἣν ἐξενίσθησαν ἐν τῇ Ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ, ἀπεχαιρέτισαν τὴν Α. Θ. Παναγιότητα μετὰ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων εὐλαβείας καὶ τιμῆς.

ΕΟΡΤΑΙ

Τοὺς ἑορτάσαντας τὴν ὀνομαστικὴν αὐτῶν ἑορτὴν Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἐλασσῶνος κ. Καλλίνικον καὶ Ἀρδαμερίου κ. Καλλίνικον ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη διὰ Πατριαρχικῶν Γραμμάτων.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

— Ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Μητροπολίτης Ἑρμουπόλεως κ. Νικόλαος.

— Ὁ ἐνταῦθα Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Τρύφων Τριανταφυλλᾶκος.

— Ὁ κ. Ἀντώνιος Ἐμμ. Μπενάκης μετὰ τῆς Κυρίας αὐτοῦ.

— Οἱ ἐνταῦθα ἐλθόντες Κρῆτες ἐκδρομεῖς.

— Οἱ κ. κ. Γεώργιος καὶ Λέων Λεωνίδου Ζαρίφη.

— Ὁ κ. Τζὼν Ἠλιάσκος μετὰ τῆς Κυρίας αὐτοῦ, τῆς θυγατρός του καὶ τοῦ γαμβροῦ του κ. Ἀ. Μιχαλοπούλου.

— Ὁ ἐν Λονδίνῳ κ. Καλβοκορέσης.

— Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ Πανεπιστημίου Πρωτοπρεσβύτερος κ. Στέφανος Δημητρίεβιτς μετὰ δέκα ἑπτὰ μαθητῶν τῆς ῥηθείσης Σχολῆς.

— Ὁ Ἀμερικανὸς Πρεσβύτερος αἰδεσιμολογιώτατος G B. Thomson.

— Ἡ Miss M. B. Mills.

— Ἡ Miss E. W. Putney.